

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İSTANBUL KENT MOBİLYALARI ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA**

Mimar Çağatay DURMUŞ

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı :Doç. Dr. Ömür BARKUL (Y.T.Ü.)

İSTANBUL, 2008

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ	iv
ÖNSÖZ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ: AMAÇ, HEDEF, YÖNTEM	1
2. TANIMLAR ve KAVRAMLAR	4
2.1. Kent Tanımı	4
2.2. Kentsel Alan – Kentsel Açık Alan Tanımı	4
2.3. Kent Mobilyası, Gelişimi, Sınıflandırılması, Tasarım Ölçütleri.....	10
2.3.1. Kent Mobilyası Kavramı Ve Gelişimi.....	10
2.3.2. Kent Mobilyalarının Sınıflandırılması.....	12
2.3.2.1. Kent Mobilyalarının Kullanım Türlerine Göre Sınıflandırılması	12
2.3.2.2. Kent Mobilyalarının Kullanımlarındaki İşlevlerine Göre Sınıflandırılması.....	13
2.3.2.3. Kent Mobilyalarının Kamu Alanlarının Dekorasyonu Açısından Sınıflandırılması	14
2.3.2.4. Kent Mobilyalarının Altyapıya Bağlı Olup Olmamasına Göre Sınıflandırılması	15
2.3.2.5. Kent Mobilyalarının Yerleştirildikleri Yerlere Göre Sınıflandırılması	16
2.3.3. Kent Mobilyası Tasarım Ölçütleri.....	17
2.3.3.1. Psikolojik Ölçütler.....	17
2.3.3.2. Teknolojik Ölçütler	17
2.3.3.3. İşlevsel Ölçütler.....	17
2.3.4. Endüstri Ürünü Olarak Kent Mobilyası.....	17
2.4. Bölüm Sonucu	18
3. KENT MOBİLYALARI İLE İLGİLİ İSTANBUL ve PRAG ÖRNEKLERİ	19
3.1. Taksim Meydanı.....	19
3.2. Sultanahmet Meydanı	23
3.3. Beşiktaş Meydanı	29
3.4. Prag.....	32
3.5. Bölüm Sonucu	40
4. İSTANBUL KENT MOBİLYALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	42
4.1. Sürekli Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları	42
4.1.1. İşlevsel Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları.....	42
4.1.1.1. Bisiklet Parkları.....	42
4.1.1.2. Büfe, Mobo, Kiosk	44
4.1.1.3. Oturma Elemanları	45
4.1.1.4. Oyun Elemanları.....	46
4.1.1.5. Podyum ve Sahneler	46

4.1.1.6.	Stantlar	47
4.1.1.7.	Su Ögeleri	49
4.1.1.8.	Telefon Üniteleri	50
4.1.1.9.	Otobüs Durakları	53
4.1.2.	Yan Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları	54
4.1.2.1	Üst Örtü Ögeleri	54
4.1.2.2.	Yangın Muslukları.....	55
4.2.	Geçici Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları	56
4.2.1	İşlevsel Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları.....	56
4.2.1.1.	Bayrak Direkleri.....	56
4.2.1.2.	Bez Afişler	57
4.2.1.3.	Cadde – Sokak İsimleri Tabelası.....	58
4.2.1.4.	İnşaat ve Tadilat Alanlarındaki Tanıtım – Reklam Panoları	66
4.2.1.4.1.	İnşaat Tanıtım Panosu	66
4.2.1.4.2.	Paravan Sisteminin Reklam – Tanıtım Amaçlı Kullanılması	67
4.2.1.4.3.	İskele Sisteminin Reklam – Tanıtım Amaçlı Kullanılması	67
4.2.1.5.	Reklam Panoları	68
4.2.1.6.	Saatler ve Meydan Saatleri	70
4.2.1.7.	Sağlık Kurumları, Eğitim Kurumları, Tarihi ve Turistik Mekanlar, Büyük Komplekslere Ait Yönlendirme Panoları.....	70
4.2.1.8.	Tanıtım Panoları.....	71
4.2.1.8.1.	Ticaret Alanlarında	71
4.2.1.8.2.	Ticaret + Konut Alanlarında	80
4.2.1.8.3.	Konut Alanlarında	81
4.2.1.9.	Trafik İşaretleri.....	82
4.2.2.	Yan Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları	83
4.2.2.1.	Ağaç Izgaraları	83
4.2.2.2.	Altyapı Tesisleri Bakım Kapakları.....	85
4.2.2.3.	Atık ve Geri Dönüşüm Birimleri.....	85
4.2.2.4.	Aydınlatma Elemanları	88
4.2.2.5.	Bitki Kapları / Çiçeklikler.....	91
4.2.2.6.	Bölücü ve Sınırlayıcı Ögeler.....	93
4.2.2.7.	Çanak Antenler.....	94
4.2.2.8.	Klimalar	94
4.2.2.9.	Sanatsal Elemanlar	95
4.2.2.10.	Zemin ve Kaplamaları	96
5.	SONUÇ ve ÖNERİLER	99
KAYNAKLAR	101	
EKLER	105	
ÖZGEÇMİŞ.....	107	

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1.1 Kanada’da bir alışveriş merkezinin galerisinden görünüm	2
Şekil 3.1 Taksim Meydanı çalışma alanı	19
Şekil 3.2 Reklam panolarının Taksim Meydanındaki konumlanması.....	20
Şekil 3.3 Taksim Meydanındaki bir trafik işaretinin konumlanması	20
Şekil 3.4 Taksim Meydanına asılmış bir bez afiş.....	21
Şekil 3.5 Taksim Meydanının aydınlatılmasında kullanılan aydınlatma elemanları	21
Şekil 3.6 Taksim Meydanındaki kent mobilyalarının konumlanması.....	22
Şekil 3.7 Sultanahmet Meydanındaki çalışma alanı	23
Şekil 3.8 Sultanahmet Meydanındaki reklam panolarının durumu	23
Şekil 3.9 Sultanahmet Meydanında kullanılan aydınlatma direkleri	24
Şekil 3.10 Sultanahmet Meydanındaki yaya kaldırımında konumlanmış bir reklam panosu.....	24
Şekil 3.11 Gazete satış büfesinin Sultanahmet Meydanındaki konumlanması.....	25
Şekil 3.12 Sultanahmet Meydanında kullanılan farklı tasarımlara sahip büfeler.....	25
Şekil 3.13 Çöp konteynirlerinin Sultanahmet Meydanındaki konumlanması	26
Şekil 3.14 Çöp konteynirleri ile bankların Sultanahmet Meydanındaki konumlanması	26
Şekil 3.15 Sultanahmet Meydanındaki yaya kaldırımındaki çöp konteynirlerinin konumlanması.....	26
Şekil 3.16 Sultanahmet Meydanında cepler oluşturularak yerleştirilmiş banklar.....	27
Şekil 3.17 Telefon ünitelerinin Sultanahmet Meydanındaki konumlanması.....	27
Şekil 3.18 Sultanahmet Meydanındaki kent mobilyalarının konumlanışları	28
Şekil 3.19 Beşiktaş Meydanındaki çalışma alanı	29
Şekil 3.20 Beşiktaş Meydanındaki büfelerin konumlanması.....	29
Şekil 3.21 Beşiktaş Meydanındaki kent mobilyalarının birbirleri ile olan ilişkileri	30
Şekil 3.22 Beşiktaş Meydanındaki kent mobilyalarının birbirleri ile olan ilişkileri	30
Şekil 3.23 Beşiktaş Meydanında konumlandırılmış reklam panosu.....	30
Şekil 3.24 Beşiktaş Meydanındaki kent mobilyalarının konumlanışları	31
Şekil 3.25 Prag kentindeki kutu harf tekniği ile hazırlanmış tanıtım panosu	32
Şekil 3.26 Prag kentindeki bir ortak tanıtım panosu uygulaması örneği	33
Şekil 3.27 Prag kentindeki tarihi bir binada tanıtım panosunun konumlanması	33
Şekil 3.28 Prag kentindeki bir tanıtım panosu	34
Şekil 3.29 Prag kentinde kullanılan bir aydınlatma direği.....	34
Şekil 3.30 Prag kentinde kullanılan bir tanıtım panosu	35
Şekil 3.31 Prag kentinde kullanılan tente örnekleri.....	35
Şekil 3.32 Prag kentinde kullanılan bir afiş uygulaması örneği.....	36
Şekil 3.33 Prag kentindeki bir cephe reklamı uygulaması.....	36
Şekil 3.34 Prag kentindeki inşaat iskelelerindeki reklam uygulaması örneği.....	37
Şekil 3.35 Prag kentinde kullanılmış aydınlatma elemanları.....	37
Şekil 3.36 Prag kentinde kullanılan reklam panosu örnekleri.....	38
Şekil 3.37 Prag kentinde açık alanlarda konumlandırılmış sanatsal objeler.....	38
Şekil 3.38 Prag kentindeki bir kentsel donatı şeridi	39
Şekil 3.39 Prag kentindeki bir büfe	39
Şekil 4.1. Bisiklet park yerleri	43
Şekil 4.2 Örnek bisiklet park yeri ölçüleri	44
Şekil 4.3 Gazete satış büfesi örneği	44
Şekil 4.4 Yola paralel stant konumlanması.....	47
Şekil 4.5 Yola dik stant konumlanması	47
Şekil 4.6 Daralan kaldırımında stant konumlanması.....	48
Şekil 4.7 Meydanda konumlanmış stant ve etki alanı.....	48

Şekil 4.8	Kentsel donatı şeridinde çeşme konumlanması.....	49
Şekil 4.9	Çoklu telefon ünitesi örneği.....	50
Şekil 4.10	Tekli telefon ünitesi örneği	50
Şekil 4.11	Kentsel donatı cebinde telefon ünitesinin konumlanması.....	51
Şekil 4.12	Boş parsel önündeki kaldırımda telefon ünitesinin yola dik konumlanması	51
Şekil 4.13	Boş parsel önündeki kaldırımda telefon ünitesinin yola paralel konumlanması.....	52
Şekil 4.14	Yapıların önündeki kaldırımda telefon ünitesinin yola paralel konumlanması	52
Şekil 4.15	Oturma üniteli otobüs durağı örneği	53
Şekil 4.16	Oturma ünitesi olmayan otobüs durağı örneği.....	54
Şekil 4.17	Tente uygulamasına bir örnek.....	55
Şekil 4.18	Yangın musluğu örneği	55
Şekil 4.19	Bina cephesine uygulanmış bez afiş uygulaması.....	57
Şekil 4.20	Cadde- sokak isim levhası örneği	58
Şekil 4.21	Kapı numarası tabela örneği	59
Şekil 4.22	Örnek cadde-sokak isim tabelası örnekleri.....	59
Şekil 4.23	Cadde- sokak tabelaları ve kapı numaraları tabelalarının renk kodu	60
Şekil 4.24	Cadde-sokak tabelalarında ilçeleri simgeleyen renk kodları	60
Şekil 4.25	Cadde-sokak isim tabelası ölçüleri.....	61
Şekil 4.26	Satır sayısı artırılmış cadde-sokak isim tabelası ölçüleri	63
Şekil 4.27	Cadde-sokak isim tabelası ve bulvar isim tabelası ölçüleri	63
Şekil 4.28	Kapı numarası tabelası ölçüleri.....	64
Şekil 4.29	Kapı numarası tabelası ölçüleri.....	64
Şekil 4.30	Cadde-sokak isim tabelası ve direği ölçü ve malzemesi	65
Şekil 4.31	Reklam panosu örnekleri	68
Şekil 4.32	Bilbord tipi reklam panosu örneği.....	69
Şekil 4.33	Yönlendirme panosu örneği.....	71
Şekil 4.34	Zemin kat alın yüzeyine yerleştirilmiş tanıtım panosu ölçüleri.....	72
Şekil 4.35	Zemin ve asma katın aynı işyeri tarafından kullanılması durumunda kullanılacak tanıtım panosu ölçüleri.....	72
Şekil 4.36	Zemin ve asma katın ayrı işyeri tarafından kullanılması durumunda kullanılacak tanıtım panosu ölçüleri.....	73
Şekil 4.37	Asma kat cephesinin cam olması durumunda kullanılacak tanıtım uygulaması örneği	73
Şekil 4.38	Üst kat alın yüzeyine yerleştirilecek tanıtım uygulaması ölçüleri	74
Şekil 4.39	Bina cephesine uygulanmış tanıtım uygulaması örneği	75
Şekil 4.40	Bina girişinde uygulanmış ortak tanıtım panosu uygulaması.....	75
Şekil 4.41	Ortak tanıtım panosu örneği	76
Şekil 4.42	Ön cephesinde girişi olmayan binalarda ortak tanıtım panosu yerleşimi.....	76
Şekil 4.43	Kaldırım kotundan aşağıdaki parsellere konulacak tanıtım panosu ölçüleri.....	77
Şekil 4.44	Bahçeye konulmuş ortak tanıtım panosu ölçüleri	78
Şekil 4.45	Bir parselde konulmuş iki tanıtım panosu yerleşimi.....	78
Şekil 4.46	Asansör kulesine uygulanmış tanıtım unsuru örneği	79
Şekil 4.47	Örnek trafik işareti ölçüsü	82
Şekil 4.48	Trafik işaretleri ölçüleri	82
Şekil 4.49	Örnek ağaç ızgaraları.....	83
Şekil 4.50	Kentsel donatı şeridinde ağaçların konumlandırılması	84
Şekil 4.51	Kaldırımlarda ağaç dikimi için önerilen yeterli genişlikler.....	84
Şekil 4.52	Gizli hazneli çöp konteynırı.....	86
Şekil 4.53	Gizli hazneli çöp konteynırı boşaltılması	86
Şekil 4.54	İki tekerlekli çöp konteynırı ölçüleri.....	87

Şekil 4.55	Dört tekerlekli çöp konteynırı ölçüleri	87
Şekil 4.56	Çeşitli ölçü ve tipteki caddelere önerilen aydınlatma elemanı konumlanışları	89
Şekil 4.57	Örnek bitki kabı yerleşimi	91
Şekil 4.58	Bitki kabı ile oturma elemanının birlikte tasarlandığı kent mobilyası örneği	91
Şekil 4.59	Sınırlayıcı unsur örneği	93
Şekil 4.60	Sınırlayıcı unsur örnek ölçüleri.....	93
Şekil 4.61	Bina cephelerindeki klima dış ünitelerinin kamufle ediliş örneği	94
Şekil 4.62	Kentsel donatı şeridinde sanatsal obje yerleşimi örneği	95
Şekil 4.63	İstanbul'da uygulanmış "Cow Parade" etkinliğinden bir örnek	96
Şekil 4.64	Yola paralel alçaltılmış kaldırım kesiti	97

ÖNSÖZ

Yüksek lisans hayatımın başlangıcında verdiği destek dolayısıyla Prof. Dr. Saliha ERKONAK AYDEMİR'e, bu tezi almamda ve geliştirmemde bana yardımcı olan Doç. Dr. Ömür BARKUL'a, tezimin yönlendirilmesindeki katkılarından ötürü Doç. Dr. Gülşen ÖZAYDIN ve Prof. Dr. Mehmet TUNBİŞ'e, tezimin düzenleme ve düzeltmelerinde yardımlarını esirgemeyen Hanife ŞAHİNBAŞ'a, Seçgin ÖNALAN'a, Kağan SÜRMEGÖZ'e, Ceren SARIALIOĞLU'na ve Neslihan KARA'ya ayrıca arşivleri ve deneyimleri ile tezime katkıları olmuş olan Rafet SAROĞLU'na ve Aydın ÇAKMAK'a, yüksek lisans hayatımda bana göstermiş oldukları anlayış nedeniyle Mustafa OCAK ile Şule SAVAŞ'a ve hiçbir zaman desteklerini benden esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Amacım İstanbul için kent problemlerinden birisi olan ve fiziki olarak görülen, aslında sosyolojik sebep-sonuç ilişkilerine dayanan “Kent Mobilyası” sorunsalı hakkında araştırma yapmaktır.

Öncelikle “kent” ve “kentsel mekan” hakkında literatür araştırması yapılarak; arasındaki ilişki ile gelişimi anlatılmaya çalışılmıştır. Kent ve kentsel mekanın insan hayatındaki önemi vurgulanarak kent mobilyası ile ilişkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

Kent mobilyası kavramı değişik açılardan ele alınarak bazı sınıflandırmalara sokulmuştur. Ardından İstanbul ve Prag’ta alan çalışmaları yapılmış, kent mobilyalarının durumu irdelenmiştir.

Tüm bu çalışmalar ışığında İstanbul’daki kent mobilyaları ele alınarak; hem işlevinin artırılması hem de kent estetiği açısından özellikleri hakkında bazı kriterler oluşturulmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak İstanbul’daki kent mobilyalarının; kente yakışır, çağdaş şehircilik ilkeleri doğrultusunda nasıl bir metot ile üretilmesi ve uygulanması gerekliliği ifade edilerek, varolanlara ek olarak bu yönde daha sistematik çalışmalar yapılması gerekliliği anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent mobilyası, İstanbul, Prag, kent, kentsel mekan

ABSTRACT

My purpose is to conduct a research respect to “Street Furniture” issue, being an urban problem for Istanbul, which seems to be a physical problem but, yet, which has actually roots in sociological cause and effect relationships.

First of all, I conducted a literature-based research on “city” and “urban space” concepts with an eye to clarifying the relationship between such concepts, as well as their development. I tried to underline the importance of city and urban space in human life, thus unveiling their relationship with street furniture.

I addressed street furniture concept from various points of view with an eye to getting them classified properly. Thereafter, I conducted field works in Istanbul and Prague to get deeper insight into street furnitures.

I addressed street furnitures in Istanbul under light of all these works and tried to set some criteria about their features both in terms of enhancement of their functions and of urban aesthetics.

In conclusion, I tried to express the arguments about proper ways of manufacture and implementation of street furnitures in Istanbul in observance of contemporary city planning principles and of city characteristics and to underline the fact that more systematical efforts need to be made in this direction in addition to current efforts.

Keywords: Street furniture, Istanbul, Prague, urban, urban space.

1. GİRİŞ: AMAÇ, HEDEF, YÖNTEM

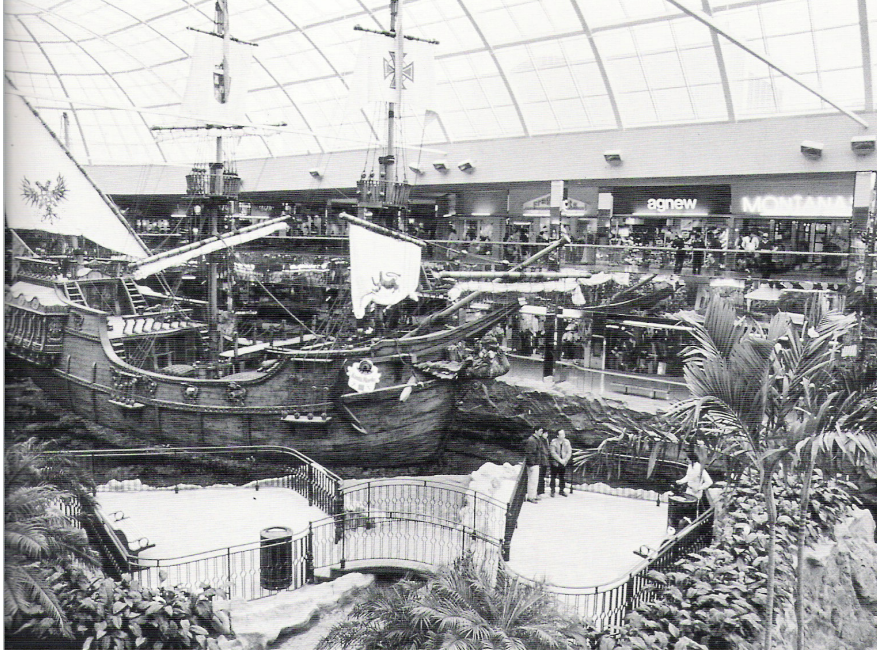
Doğası gereği insanoğlu, çevresi ile sürekli iletişim kurma çabası içindedir. İnsanların canlı ya da cansız çevrelerindeki varlıklarla olan etkileşiminin en güçlü hissedildiği yerler ise kentsel açık alanlar olarak tanımlanabilir. Kent insanının konut ve konut dışı alanlarda geçirdiği sürelerin oranı ise kentsel mekanın ve buna bağlı kentsel açık alanların tasarımındaki önemi anlaşılabilir kılmaktadır.

Tarihsel olarak bakıldığında Dünya'nın geçmişı eskilere dayanan büyük kentlerinde kentsel açık alanların planlamasının da kökenlerinin eski tarihlere dayandığı görülebilmektedir. Antik çağın agora, forum gibi toplumsal yapının oluşumundaki hemen hemen en önemli araçlarının oluştuğu kent öğelerinin aydınlanmanın düşünsel temellerinin de atıldığı toplanma yerleri olarak öne çıktıkları görülebilmektedir. Ortaçağ idamlarının yapıldığı alanlar, çeşitli dönemlerde isyanlara ve gösteri eylemlerine dekor olan açık mekanlar ve özellikle meydanlar, toplumu şekillendiren, kültürünü geliştiren, yaşantısını etkileyen en önemli unsurlar olarak Batı dünyasında var olmuşlardır.

Oysa, ülkemizde günümüzdeki kentlerin yapısının başlangıcını teşkil eden Osmanlı kent düzeninde açık alan kavramının fazla gelişmediği, özellikle meydan kurgusunun – köy ve kasaba yerleşmelerinde kendiliğinden ortaya çıkanlar hariç- çok da varolmadığı görülmektedir. Planlı ilk meydanlar olarak 19 yy'da İstanbul'da 6. Belediye Dairesinin kurulmasından sonra ortaya çıkan Karaköy daha sonra Tünel ve Galatasaray Meydanları olduğuna işaret eden Zeynep Çelik (Çelik, 1996), 19 yy'da yapılan kentteki yenileme çalışmalarını, açık alanların azlığı dolayısıyla sık sık yaşanan yangınlar sonrasındaki düzenleme çalışmalarına bağlamaktadır. Zamanla değişen yönetim biçimi ve hukuk düzeni, ataerkil aileden çekirdek aileye geçiş, değişen eğlence ve çalışma biçimleri insanları konut dışı alanlarda da daha fazla zaman geçirir duruma gelmiş, bu bağlamda kentsel dış alanlar değişen bu yaşam biçimine ayak uydurarak değişmek durumunda kalmıştır.

Son yıllarda hızla bütünleşik duruma gelen Dünya'da bundan fazlasıyla nasibini alan Türkiye kentlerinde, toplumsal yapıdaki hızlı değişmeler, konut dışı yaşamı da gözle görülür şekilde arttırmıştır. İş-konut arası ulaşım limitlerinin gittikçe uzadığı büyük kentlerde özellikle eski kent merkezleri ve rekreasyon – kültür etkinliklerinin yoğun olduğu kent parçalarının açık alanları yoğun olarak kullanılır hale gelmiştir. Değişen ekonomik ve sosyal yapının bir ögesi olarak ortaya çıkan kentsel açık alanlar yanında günümüz kentlerinde sayıları hızla artan alışveriş merkezlerinin orta alanları dahi yarı kapalı kamusal alan olarak çok etkin olarak

kullanılmakta ve kent insanının yaşantısında önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Eski kent dokusundaki açık alanların yerini günümüzde giderek alışveriş merkezlerinin ortasındaki açık alanların aldığını söyleyen Spiro Kostof (Kostof, 2004), bu alanlardaki etkinliklerin ve kentsel mobilya düzenlemelerinin önemine dikkat çekmektedir. Bu düzenlemelerin yapılabilmesi de açık alanın büyüklüğü, konumu, çevre fonksiyonları, vb gibi konuları ile bağlantılı olarak tasarlanacak kentsel mobilyalarla sağlanabilir.

Şekil 1. 1 Kanada’da bir alışveriş merkezinin galerisinden görünüm (Kostof, 2004).

Bugün İstanbul gibi metropol olarak boyutlarını, kavramak açısından oldukça güç olan, nüfusu Dünya’nın pek çok ülkesinden daha fazla olan bir kent düşünüldüğünde ise sorun daha önemli hale gelmektedir. Osmanlı kentinde bir toplanma yeri olarak kullanılan cami avluları ile küçük yerleşmelerin açık alanlarında yer alan çeşme, sebil, ağaç gibi unsurların yerini otobüs durağı, oturma elemanı, trafik ve sokak yönlendirme levhaları, bilgilendirme panoları gibi işlevsel olanlar yanında heykel, ışıklandırma levhası gibi estetik olan kent mobilyalarına bıraktığı günümüzde tüm bunların ayrıntılı olarak düşünülerek tasarlanması, uygulanması ve bakımının yapılması sosyal bir devletin sorumluluğudur ve yurttaşlarına verdiği değerle orantılıdır.

Kent mobilyaları gereksinim ve uygulamasının günden güne arttığı İstanbul’da, konuya verilen önemin bununla aynı orantılı olarak artmamış olması, farklı yerel yönetim organlarının farklı bölgelerde birbirinden çok farklı uygulamaları, günümüzde bu konuda bir standartlar dizgesi oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Bir kentin en küçük kentsel ögesi

olarak kent mobilyalarının tasarımında dayanıklılık, işlevsellik ölçütlerinin yanında yerleştirildiği alanın uygunluğu ve fiziksel nitelikleri, estetik ve çevre yapılar ile uyumu gibi konular ciddiyle ele alınarak farklı disiplinlerin katılımı ile oluşturulacak bir ürünün gerekliliğini ortaya koymaktadır.

2. TANIMLAR ve KAVRAMLAR

2.1 Kent Tanımı

Kentin tanımı soyut ve kavramsal olarak yapılabilir; fakat bir ülke için somut ölçülere dayatılarak yapılan kent tanımı bir başka ülkede büyük ayrılıklar gösterebilir. Buna göre soyut bir tanımlamada “ kent, kentsel yaşamın olduğu ve insan yapısı çevrenin doğal çevreye egemen kıldığı bir ortamdır” (Gürel, 1970).

Toplum bilim standartları kapsamında kent; yerine ve zamanına göre geniş denebilecek biçimde bir araya gelmiş ve bir takım ayırt edici özellikleri bulunan insanlar ve yapılar topluluğudur. Toplum bilimci Wirth’e göre kent “toplumsal bakımdan benzerlik göstermeyen bireylerin oluşturduğu, nispeten geniş, yoğun nüfuslu ve mekânda süreklilik niteliği olan yerleşmedir” (Allen ve Morris, 1968) olarak tanımlarken, Helle “ Kentlilerin karşılıklı etkileşiminde oluşan ve canlılığını sürdüren bir iletişim yumağı” olarak betimlemiştir (Aydemir, 2003).

İşte bu tanımlardaki değişen, gelişen, farklı iletişim içinde olan insan topluluklarının oluşturduğu kent alanları, kapalı ve açık alanlardan oluşmaktadır.

2.2 Kentsel Alan – Kentsel Açık Alan Kavramı

Kentlerin yerleşme dokusunu oluşturan, insanın yaşamıyla ilgili dört ana işlevin (barınma-çalışma-eğlenme/dinlenme-ulaşım) eylemlerinin geçtiği, yapılaşmış ve yapılaşmamış alanlar kentsel mekânı oluşturur (Çubuk, 1991).

Kentsel mekân estetik kriterler için içine katılmaksızın kentlerde ve diğer yerleşim birimlerinde binalar arasında kalan her tip mekân olarak tanımlanmaktadır (Krier, 1979).

Bir kenti kendine özgü alanlara bölerken kentin görsel etkisinden çok, kent insanının davranış biçimleri ele alınmalıdır. İnsanın yaşam alanı öznel olarak kişinin yerleşebileceği ve burada özgürce davranabileceği gerçeği ile tanımlanmaktadır. İyi bir yaya bölgesi, davranış türlerinin tüm çeşitlerine açık olmalıdır. Bu alanlar belirli bir hedef, grup ve kesin olarak tanımlanmış bir davranış içeren insanların yaşı, eğitimi, mesleği göz önüne alınmaksızın düşünülmelidir. Bu kent mekânlarında insanların gereksinimlerini karşılamaları amacıyla çeşitli olgular tasarlanarak kentsel mekânlara yerleştirilmektedirler (Oruçkaptan, 2004).

Kentin insan yaşantısının öznel ve psikolojik süreçlerinin geçtiği, duygusal algı ve deneyimlerin bilince, kişiliğe ve anılara dönüştüğü yerdir (Eşkinat, 1992).

Kentsel yapıların dışında, kent arazisi üzerinde kurulu, kentlilerin kullandığı, kentle ilişkili olayların yer aldığı alanların tümüdür (Bakan ve Konuk, 1987).

Tarihsel sürece bakıldığında kamusal alanların bazı nedenlere bağlı olarak varlık gösterdikleri görülmektedir. Bu alanlar bir gereksinimden doğmuş ve bundan dolayı varlığını sürdürmüştür. Kamusal alanın büyüklüğü, gerek yaya dolaşımı, gerek ekonomik faaliyetler, eğlence vb gibi işlevlerle ilişkili olarak belirlenmiştir. M.Ö. kurulan tarım kentlerinde konutların toplu halde bulunduğu, kentsel dokunun çok yoğun olduğu ve bu kentlerde cadde, sokak ve kentsel açık alanın olmadığı görülmektedir. Yalnızca tapınağın dikkat çektiği bu kentlerde, yerleşim alanları tapınaktan yüksek duvarlarla ayrılmaktadır. Kentin gelişimine bağlı olarak, yavaş yavaş caddelerin ortaya çıktığı izlenmektedir. Antik Yunan'da ilk kentsel açık alan bir toplanma yeri olan "akropol"dür. Daha sonradan geç Yunan döneminde kamusal alanları oluşturan "agoralar ", kamusal fonksiyonların gerçekleştiği alanlardır. Farklı insan toplulukları arasında bir müzakere alanı oluşturan agora kentin toplumsal merkezini oluştururken aynı zamanda kentin siyasal ve yönetsel bağımsızlığının göstergesiydi. Agoralar fiziksel bir mekan olarak ortaya çıkarken aynı zamanda düşüncelerin dolaşımını sağlayan soyut bir mekan konumundadır. Başlangıçta geniş bir yol olarak ortaya çıkan agoralar daha sonra yapılar tarafından çevrelenmiştir. Agoranın içinde üstü kapalı "stoa" adı verilen ticaret işlevinin yer aldığı alanlar, idari binalar, tapınaklar bulunmaktaydı. Yönetişim, özgürlük, eğlence ve " öteki" olma mekanı durumunda olan agoralar yaygınlaşarak, cadde ve meydanları oluşturmuş, tiyatrolar da bu demokrasi alanının uzantısı olarak görülmüştür (Gökgür, 2008). Agora'nın çok fonksiyonlu meydan yapısı Roma Forumu'nda az fonksiyonlu bir 'politik prestij' meydanına dönüşmüştür (Sitte, 1965). Antikçağ Roma kentlerinde "agora"nın yerini alan "forum"lar aynı zamanda işlev olarak da değişiklik göstermektedir. Kentlerin çekirdeğini oluşturan bu merkezi alanlarda pazaryeri, resmi ve dinsel yapılar yer almaktadır. Bu dönemde Forum'lar müzakere alanı olmaktan çıkmış, kentliler için bir eğlence alanına dönüşmüştür. Forum'lar tapınaklarla çevrili sirk, amfitiyatro ve odeonlara bağlanan gösterişli mekanlar haline gelirken, kamusal alanın demokratik gücü kaybolmuştur. 64 yangınından sonra Roma'da hijyen ve kentsel hizmetlere öncelik verilerek yeniden düzenlemeler yapılmış, caddeler genişletilmiştir. Ortaçağda yetki alanları kapalı mekanlarda yer almakta, kent merkezinde bulunan şatolar, katedraller, manastırlar duvarlarla çevrilmektedir. Bu dönemde, kente giriş kapıları kamusal alanı oluşturmaktadır. Pazarlara açılan bu kapılar insanların birbirleriyle karşılaştıkları ve alışverişte buldukları alanlardır. Bu dönemdeki kamusal alanlar, geçiş alanları ve sınırda bulunan küçük aralıklardan meydana gelmektedir. Pazarlar kamusal alan olarak görülmektedir. 14 ve 15. yüzyılda Rönesansla birlikte yeni bir anlayış

ortaya çıkmıştır. Kentin bir sahne gibi düşünüldüğü bu dönemde, önemli kamusal alanlar bir geometriyle oluşturulmuş, kentsel dekor önem kazanırken, meydanlar, dolaşım alanları işlevini kaybederek adeta bir sahne dekoruna dönüşmüştür (Gökgür, 2008). 16 ve 17. yüzyılda kamusal alanlar yetkinin güç göstereceği yeri olarak görülmektedir. Bu dönemde "askeri özellik" korunarak, geniş kaldırımlar ve büyük caddeler açılmış kamusal parklar düzenlenmiştir (Toussaint-Zimmerman 2001). Krallığa ait meydanlar, 17. yüzyıl şehirciliğini temsil ederken, kralın askeri gücünü göstermekteydi. Askeri gösterilerin olmadığı zamanlarda, bu alanlar sosyalleşmek ve eğlenmek için halk tarafından kullanılırdı (Gökgür, 2008). 19. yüzyıl kentlerin yayılma dönemidir. Bu yüzyılda Hausmann'ın hijyen teorilerine dayalı, yeni bir cadde ve sokak anlayışı ortaya çıkmıştır. Geniş trotuarlar, meydanlar, tiyatro alanları, ağaçlar, sokak lambaları bu anlayışı desteklemiştir. Kentsel mobilya ve peyzaj donatıları olan cadde, kentin temelini oluşturmuştur. Kamusal alan bina ve cadde tasarımını desteklemektedir. Bu dönemdeki sosyal bölünmeler, kamusal alanda aristokrat ve burjuvaların hakimiyetini ortaya çıkarmıştır (Toussaint-Zimmermann, 2001).

Sennett ve Habermas'a göre 19.yüzyılın ikinci yarısında, kapitalizm ve burjuvaziyle birlikte, kamusal alanda çöküş başlamıştır. Sennett'e göre bu yüzyıl boyunca aile tikel, kamusal olmayan bir alanın merkezi olmaktan çıkarak, kamusal alandan daha yüksek değerler taşıyan, salt kendi başına bir dünya, idealleştirilmiş bir sığınak görüntüsü veriyordu. İnsanlar kamusal yaşamı ahlaki bakımdan sefil bir yaşam olarak görmeye başlayınca kamusal alanın içeriği boşaltılmıştır. Habermas bu durumu cemaatten (Gemeinschaft), topluma (Gesellschaft) geçiş olarak adlandırmaktadır. Ortaya çıkan kamusal alan, kamusal ve özeline yeniden tanımlandığı bir uzlaşma ortamıdır. 1914-18 savaşıdan sonra kamusal alanlar farklılaşma göstermiştir. Kentler sanayi şoku altında değişim gösterirken kamusal alanlar karşılaşma, kendiliğinden gelişen ilişkiler alanına dönüşmüştür. Kamusal alanda daha mesafeli ilişkiler ve kişisel gözlem hakimdir. Ve buna paralel olarak özel alan, ailevi değerler yaygınlaşmış ve toplumda kendini koruma, içe dönüş duygusu gelişmiştir. Sanayileşmeyle birlikte, kentsel mekanda ekonomik aktiviteler "sanayi zonları" ve "ticari zonlar" olarak gruplaşma göstermiştir. Bununla birlikte ulaşımda görülen gelişmeyle, kentlerde konut-işyeri ilişkisi giderek kamusal alandan kopmaya başlamıştır. 1933 yılında Le Corbusier tarafından ortaya konan Atina Kartası, geleneksel kamu alanlarını birer dolaşım, yayalaştırma, alışveriş ve gösteri alanlarına indirgemıştır. Boş alanların basit bir donatı mantığıyla tasarlandığı kamusal alanlar yalnızca birer hareket alanı veya ortak kültürel miras alanlarına dönüştürülmüştür (Gökgür, 2008).

1960'lı yıllarda büyük kamusal alanlar ekonomik, sosyal nedenlerden dolayı emniyetsizliği ve sosyal çatışmayı körükleyen odaklar haline gelmiştir.1950-60 yılları arasında kamusal alanın yok oluşu iki temel faktöre bağlanmaktadır;

1- Öncelikle yollar ve meydanlar, taşıt dolaşımına ve modern yaşama uyarlanamamıştır. Meydanlar otopark alanlarına, geniş caddeler hızlı taşıt ulaşımının yer aldığı alanlara dönüşmüştür. Ayrıca taşıt trafiği için yapılan köprüler, caddelerin yerine yapılan katlı yol sistemleri vb. bu durumu pekiştirmiştir.

2- Yeni kentleşen bölgelerde tasarlanan kamusal alanlar kentliyi memnun edememiştir. Bunun yanı sıra ticari merkezlerin gelişimi de buna katkıda bulunmuştur. İşlevsel şehircilikle birlikte yaşanan 'kentsel kriz'le birlikte kamusal alandaki çelişkiler artmış ve bu alanlar kentlerin temel hedefi durumuna gelmiştir (Geocarrefour, 2001).

Bu faktörlerin yanı sıra kültür değişiminden kaynaklanan ve daha sonra teknolojik devrimle güçlenen bu durum, günlük yaşantıyı, alışkanlıkları, zaman ve mekan algısını değiştirmiştir. Bu değişimler kamusal alana yansarak, kamusal alanın değişimine ve yok olmasına neden olmuştur. 20. yüzyılın 2. yarısında kentler otoyollarla, hızlı trafik yolları vb. ile donatılmış ve otomobil kente hakim olmuştur. Kamusal alan transit geçiş alanına dönüşerek sosyalleşmenin yaşandığı alan özelliğini kaybetmiştir. Sosyal bölünme, işlevsel uzmanlaşma, kentin çeperlerindeki yerleşmeler, otoyollar, modern kolektif donatılar, alışveriş alanları vb. kamusal alanı olumsuz olarak etkilemiştir. 20. yüzyıl. mimarisi kamusal alana gereken önemi vermemiştir. Atina Kartası'nda da Le Corbusier yaya ve taşıt yoluna ayrımı ve işlevsel bölgelemeyi getirmiştir. Yapılan bu düzenlemelerle binaların birbirleriyle ilişkileri yok olmuş ve kamusal alanlar dolaşım alanına dönüşmüştür. Bunu izleyen dönemde kamusal alanı ortak miras olarak görenler, buraları turistlere ait yaya ve alışveriş veya gösteri alanlarına dönüştürmüş veya farklı aktörler bu alanları "taşıt akışlarının bulunduğu" yerler haline getirmiştir. Sonuç olarak kamusal alanlar ya 'hareketlilik' ya da 'kentsel miras' alanına dönüşmüştür. Bu durum özellikle son yıllarda özel sektörü de tema parklar, ticaret merkezleri, alışveriş merkezleri gibi kamusal alan üretimine teşvik etmiştir (Gökgür, 2008).

Tüm bu tarihsel süreç içerisinde kentsel açık alanları bir de toplumumuzda ele alacak olursak; İslami bir toplumda aile mahremiyeti kutsaldır. Kadının büyük ölçüde eve bağımlılığı, ev dışı toplumsal yaşama katılmaması nedeniyle günlük hayattaki açık alan gereksinimi bahçe ve/veya avlu ile karşılanmıştır. Dolayısıyla Osmanlı Türk-İslam evlerinde özel açık alan, çok küçük boyutlarda da olsa, vazgeçilemez önemdedir. Ayrıca, ev mahremiyeti; mahalle-sokak-ev hiyerarşisi içinde yabancılara karşı korunmuştur. Çünkü, mahalle yalnız kentsel birim

değil, kendi içinde bütünlüğü olan, sınıf ve statü farklılaşmasının bulunmadığı, dinsel farklılıklar temeline dayalı toplumsal bir bütündür (Ortaylı, 2002).

Geleneksel Türk kentlerinde kentsel mekanlar toplumun kültürel, politik, ekonomik ve dini yapısına göre şekillenmiştir. Geleneksel Türk kentleri mekanın sürekliliği, sokakların darlığı, çıkmaz sokaklar, sık bir kentsel doku gibi bazı tasarım özelliklerine sahiptir. Kentsel mekanların genellikle bulunduğu semtin ve/veya kentin 'düğüm' veya merkez noktaları olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda meydanlar, Türk kentlerinin organik dokusuyla doğal bir şekilde gelişmiş yani 'planlanmamış' mahalle veya semt meydanları da, sokak ağındaki genişleme veya kesişmelerle, kendiliğinden ortaya çıkmış birer düğüm noktası olarak tanımlanabilir (Ege mimarlık, 2000).

"İslamiyet ve dinsel anlayışın yorumundan kaynaklanan ve sosyal yaşam ilkelerinin sınırladığı içe dönük yaşam biçimi, kentsel ortak kullanım mekanlarına, açık alanlara sınır getirir" (Suher, 1997). Bundan dolayı Osmanlı toplumunda, İslam geleneğinin bir uzantısı olarak, gündelik yaşam mahalle ölçeğinde düzenlenmiştir. Osmanlı'da çarşı ve konutlar, cami ve buna bağlı dini mekanlar mahallenin en önemli unsurlarıdır. Cami mahallenin merkezini oluşturur ve ilk işlevi namaz zamanını bekleme yeri olan kahvehaneler her mahallenin bir bakıma kendiliğinden oluşmuş meydanını ortaya koyar. Bu gelenek veya bir araya gelme olgusu, günümüzde de köy kasaba yerleşim yerleri ile büyük kentlerin meydanlarında kendini gösterir. Örneğin büyük kentlerin çoğunda meydanlar camilerin kenarında yer almıştır. Osmanlı kent dokusunu oluşturan mahallede özellikle bir düzenlemeyle oluşan bir mahalle meydanı bulunmaz (Gökgür, 2008).

İslam dünyasında meydan düşüncesinin birkaç istisna dışında yok oluşu, İslam toplumunun kendine özgü yapısından kaynaklanmaktadır (Evren 1998).

Roma ve Bizans dönemlerinin yapılarla çevrili kent meydanı kavramı, İslam toplumunun her şeyi din bağlamında tanımlamaya çalışan sosyal sistemini yansıtarak insanların toplanacağı alanları camiler çevresinde oluşturmuştur. Cami çevresinde yapılanmış olan külliye kent sosyal yaşamının merkezini oluşturur ve toplumun ve kentin temel etkinlik ve gösteri alanlarıdır. Konut alanlarında yer alan şekilsiz meydan tiplerine göre, klasik Osmanlı külliyesinde yer alan meydan; geometrik, simetrik ve dengelenmiş tasarım karakteristikleri ve buradaki binaların pozisyonuyla daha düzenli bir görünüm sergiler (Gökgür, 2008).

1453 yılında İstanbul'un Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmesiyle başlayan dönemde bu kent Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olmuştur. Fiziksel gelişme açısından ikili bir karakter taşıyan kent bir yandan surlarla kara yönünde gelişmesi engellenmiş, 19. yüzyıla

kadar sur dışına çıkmamıştır. Diğer yandan da 15. yüzyıldan başlayarak kent sur dışında gelişmiş, kıyıları izleyerek Haliç ve Boğaziçi kıyılarında mahalleler oluşmuştur. İstanbul'da kentsel açık mekan olgusu bu dönemlerde yapılan külliyelerin büyük dış avlularıyla kendini göstermeye başlamıştır. Külliyelerin içe dönük tasarımı batılı geleneğin açık meydan tasarımıyla yer değiştirmiştir (Kuban, 1998). Külliyelerin dış avluları, çarşı meydanları ve mahalle meydanlarının dışında, İstanbul'da bu dönemin en önemli kentsel meydanları Bizanslılardan kalan At Meydanı ve Fatih Sultan Mehmet tarafından okçulara vakfedilen Ok Meydanı'dır (Gökgür, 2008).

Özellikle 19. yüzyıldan itibaren önce dış etkiler, sonra sosyal yapı değişimleri ve ekonomik zorlamalarla ve bunların yanı sıra kurumların yenileşmesi yoluyla batılılaşma/modernleşme sürecine giren Osmanlı İmparatorluğu, fiziksel çevresinde de yeniliklere gitmeye başlamıştır. Bunun yanı sıra bu dönemde İstanbul'da meydana gelen büyük yangınlar da yeni düzenlemeleri gerekli kılmıştır. 19. yüzyıl Türkiye'nin kentlerin modernleştirmek ve Osmanlı'nın başkenti İstanbul'un gelişmesini nazım planlarla denetim altına almak için önemli bir dönüm noktasıdır. "Belediye kurulması ile birlikte ilk farkına varılan şey İstanbul'da meydan, yol, kaldırım ve park denilen kentsel oluşumların yokluğudur" (Kuban, 1998).

Kamuya açık park kavramı Osmanlı Başkenti'ne 1860'larda girmiştir. 1864'te Taksim-Pangaltı yolu inşa halinde iken Taksim'deki Hıristiyan mezarlıklarının Şişli'ye taşınmasıyla boşalan alana bir bahçe yapılması düşünüldü. Taksim Bahçesi Pera halkının en gözde gezinti yeri haline geldi (Çelik, 1996).

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasıyla başlayan Cumhuriyet döneminde de İstanbul'da varlığını koruyan en önemli meydanlar Aksaray Meydanı, Eminönü Meydanı, Beyazıt Meydanı, Taksim ve Karaköy Meydanları, Üsküdar ve Kadıköy Meydanları olmuştur. 1960'lı yıllarda ulaşım akslarının gelişimi üzerine kurulan kent planlaması Aksaray'da meydan imgesini ortadan kaldırmış, Eminönü ve Karaköy Meydanları mimari mekanlar olarak tasarlanmamış trafik alanları olarak günümüze kadar gelmiştir. Beyazıt, Taksim ve Üsküdar meydanları için proje yarışmalar düzenlenmiş fakat uygulamalar gerçekleştirilmemiştir (Gökgür).

Tüm bu bilgiler çerçevesinde kent kavramının oluşumundan günümüze hem Türk kentlerinde hem de yabancı şehirlerde kentsel mekan kavramı devamlı bir değişim içinde olduğu anlaşılmıştır. Kentlinin kentsel mekanda geçirdiği zaman boyunca; ulaşım, dinlenme, eğlenme, vb... gereksinimlerini kolaylıkla karşılamaları için kent mobilyalarına ihtiyaç duymaktadır.

2.3 Kent Mobilyası, Gelişimi, Sınıflandırılması, Tasarım Ölçütleri

2.3.1 Kent Mobilyası Kavramı ve Gelişimi

Herhangi bir peyzaj alanında ya da kent mekânında, kullanıcılarının konfor, bilgi, dolaşım kontrolü, koruma, eğlenme gibi işlevlerine cevap verecek biçimde yerleştirilmiş elemanlar "Kent Mobilyası" adı altında toplanır (Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Kente ait tüm açık alanlarda, kullanıcılarının belirsiz olduğu, çeşitli açık alan işlevlerine yönelik, çoğunlukla sabit hizmet ekipman ve yapıları olarak adlandırılmaktadır. Kent mobilyaları, kent kavramı ile birlikte, belirli süreçler sonucu, kullanıcıların gelişen ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ürünlerden oluşan bir sistemdir (Hacıhasanoğlu, 1991).

Kent mobilyası sokakları yararlı kılan ve işlevlerini gereği gibi yerine getirmelerini sağlayan, elektrik direkleri, gidiş geliş düzenleyen ışıklı göstergeler, telefon kulübeleri, posta kutuları, gezilik kanepeleri ve parmaklıkları, kapalı toplu taşıma durakları, sokak lambaları, satıcı kulübeleri gibi sokaklardaki durağan nesnelere örneklerdir (Özaydın ve Diğ., 1989).

Tüm bu tanımlar kapsamında kentlinin günlük yaşamında; hayatı kolaylaştırmak, ona yardımcı olmak, olabilecek olumsuzlukları önlemek ve insanların olumlu etkilere sahip olmasını amaçlayan ve kentin uygun noktalarına yerleştirilmiş unsurlardır. Kent mobilyaları toplumların çeşitli özelliklerine bağlı olarak tarih boyunca sürekli bir gelişim içindedir.

Tarihten bu yana, tasarım kavramı gündeme gelmeden önce de kentler görece olarak planlanırdı. Antik kentlerde de planlama ve kent öğelerinin söz konusu olduğunu görmekteyiz.

Kentlerin gelişmesine "tasarım" kavramı girdikçe, kentler "planlanır" oldukça, bu çevrelerin "bezenmesi" de gündeme gelmiş, bu bezemede bitki örtüsü, kaplama malzemesi, su ve sanat yapıtlarının yanı sıra, kentsel mobilya da önemli bir rol oynamaya başlamıştır.

Şehir mobilyalarının gelişmesini etkileyen tarihsel nedenleri; sosyal ve kültürel gelişmeler, yaşam biçimlerindeki değişimler, demografik hareketler, teknoloji, ekonomi ve yönetsel kararlar ve planlamalar olarak sınıflandırabiliriz.

Ekonomik yapıda yer alan değişikliklerin ortaya çıkarttığı yeni üretici-tüketici ilişkileri ve pazarlama yöntemleri ile reklâm panoları, tabelalar, satış kulübeleri gibi öğeler kent yaşamında, önemli bir yer tutmaya başlamıştır (Erim, 1985).

Kent mobilyaları öncelikle İngiltere’de, sonra Avrupa ülkelerinde ve Amerika da yaygın kullanıma geçmiş ve kısa bir dönemde kentsel mimarinin önemli elemanları olmuşlardır. Endüstriyel ürün kapsamındaki ilk kent mobilyası örneklerinin İngiltere’de aydınlatma amacıyla kullanılan gaz lambaları olduğunu görmekteyiz (1790). Bu dökme demir ayaklı aydınlatma elemanları, gotik formları ile devrin klasik çizgisini çok iyi bir şekilde yansıtmaktadırlar. Bu klasik gaz lambaları, işlevlerini 1880’lere kadar başarı ile sürdürmüşler ve elektriğin yaygın olarak kullanıma başlaması ile yerlerini, elektrikli lambalara bırakmışlardır.

Teknolojik gelişmelerin hızla arttığı 1850 -1900 yılları arasında, motorlu taşıtların da devreye girmesi ile yeni ihtiyaçlar doğmuş ve " Kent Mobilyası " kavramına da yeni elemanlar eklenmiştir. Özellikle kentsel çevrelerde, bu gelişmelerin doğal sonucu olarak, yaşamın korunması ve düzenlenmesi giderek önem kazanmaya başlamıştır. Kent içinde motorlu taşıtların yaygın olarak kullanılmaya başlanması ve ulaşım yoğunluğunun hızla artması ile birlikte, ilk trafik düzenleme işareti olarak, yarı mekanik ve yarı aydınlatılmış eleman 1868 yılında Londra’da kullanılmaya başlandı. Ayrıca araçların gelişmesi ile yol kaplamaları geliştirilmiş ve farklılaşmıştır. 1886 yılında Londra’da ilk metronun devreye girmesi ile birlikte" Kent Mobilyası " kavramına yeni yeni boyutlar eklenmiştir. Diğer taraftan 1884 yılında Amerika’da ilk şehirlerarası telefon hattının devreye girmesi ve toplumsal kullanıma açılması da bu kavramın gelişmesini ve yaygınlaşmasını sağlamıştır.

İletişim olanaklarının artması ile reklâm panoları, telefonlar ve bilgi iletişim panoları kent mobilyaları olarak geliştirilmiştir. Sokak ve meydanların sadece trafik yolu haline geldiğinin görülmesi üzerine, kentlerin özellikle alışveriş bölgelerinde yaya alanları oluşturulmuş ve bu alanlar, kullanıcılarına tüm kentsel hizmetleri sunan elemanları içerir hale getirilmiştir. İngiltere' de bu gelişmeleri daha sağlıklı olarak değerlendirebilmek amacıyla 1920’li yıllarda ilk çalışmalar başlatılarak, günümüze kadar 3000 adet elemanın standardizasyonu gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar, İngiliz kentlerinin ketsel elemanlarının seçimi, uygunluğu ve kalitesini sağlamak amacıyla amacı doğrultusunda yapılan çalışmaların sadece küçük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu ürünlerin seçimi ve uygulaması ile ilgili olarak oluşturulan komisyonlar arasında İngiliz Kraliyet Güzel Sanatlar Kurulu'na bağlı olarak, Sokak Mobilyaları Danışma Komitesi (Street Furniture Advisory Commitee), Kraliyet Kent Planlama Enstitüsü (Royal Town Planning Institute), İngiltere Tasarım Konseyi (British Design Council) en belli başlılarıdır. Bu komiteler, ürünlerin planlamasından, değerlendirilmesine ve uygulamasına kadar olan bütün süreçleri denetleyerek, kentsel çevrenin sağlıklı gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca kullanıcıların gerek tepkisel

gerekse de eğitsel olarak bu ürünlerin seçimine ve oluşturulmasına katkıda bulunmalarını sağlayarak ve yayınlar yaparak bu süreçlerin sağlıklı bir biçimde geliştirilmesini sağlamaktadırlar (Gürsu, 1988).

Kent mobilyaları, şehircilik, kentsel tasarım, planlama, mimari tasarım ve endüstri ürünleri tasarımı ile ilişkilidir. Her obje ve fiziki sistemin ortaya çıkış nedeni gibi, kent mobilyalarının da ortaya çıkış nedeni ihtiyaçların oluşması ve geçirdiği tarihsel oluşum süreci de, ihtiyaçların zaman içinde gelişmesine bağlıdır (Zülfikar, 1998).

2.3.2 Kent Mobilyalarının Sınıflandırılması

Kent ile kentli arasındaki araç görevi gören kent mobilyaları günümüze kadar devamlı değişimler geçirmektedir. Bu kapsamda de yıllardır ilgili uzmanların araştırmalarına konu olmuştur. Araştırmacılar tarafından kent mobilyaları farklı bakış açılarına göre çok çeşitli sınıflandırmalara tabi kalmıştır.

2.3.2.1 Kent Mobilyalarının Kullanım Türlerine Göre Sınıflandırılması

Bu tür sınıflamalar kentsel mekanın kentli tarafından kullanım tür ve biçimi esasında yapılabilir. Kullanım türleri ve bu kullanım türlerinin genel uygulamadaki fiziksel karşılıkları olarak kent mobilyalarını iki ana grupta sınıflandırılabilir:

A) Geçici-Sürekli kullanım

Geçici Kullanım: Dış mekanın belli bir noktasını kentlinin bir an için, geçerken kullanıyor olmasıdır. Bu tür kullanım akla ulaşım etkinliklerini getirir. Ulaşım olgusunun bir çıktısı olarak yaya/motorlu araç ayırımının sağlanması gündeme gelir ve bu nedenle yol/kaldırım farklılaşmasının fiziksel karşılıkları önem kazanır: Bordür biçimlerine öğeleri, zemin kaplama öğeleri, vb.

Sürekli Kullanım: Kentlinin dış mekanın belli bir noktasını belli bir süre, zaman harcayarak kullanıyor olmasıdır. Bu tür kullanım, çokluk, çeper işlevlerine (alış-veriş) ve çeper ceplerine (oturmak, durmak, beklemek, vakit geçirmek, vb) yönelik etkinliklerden kaynaklanır. Bunlar paralelinde de fiziksel karşılıklar olarak örtü öğeleri (durakların, çeşitli bekleme noktalarının, hatta gerektiğinde belli yaya ulaşım güzergahlarının üstlerinin örtülmesi), oturma öğeleri (duraklarda, parklarda), alış-veriş noktaları (büfeler, pazar alanı öğeleri, vb) sayılabilir.

B)İşlevsel-Yan kullanımlar

İşlevsel Kullanım: Yukarıda belirlenen gibi belli işlevlere dönük etkinlikleri değil, kentlinin dış mekanı kullanırken doğrudan oluşacak gereksinmelerine dönük işlevlere ilişkin kullanımlar bu sınıfa girmektedir. Buna göre kentlinin iletişimsel gereksinimlerinden ve fizyolojik gereksinimlerinden söz edilebilir ve bu çerçevede fiziksel karşıtlar olarak görsel iletişim işlevlerine dönük olarak lokasyon bilgileri bildirim öğeleri (sokak isimleri, durak isimleri, yön levhaları, vb), sosyal bilgiler bildirim öğeleri (afişler, reklam öğeleri, saatler, vb), meşru bilgileri bildirim öğeleri (yasaklama işaretleri, trafik işaretleri, trafik lambaları, vb), genel iletişim işlevlerine dönük olarak telefon öğeleri, sesle duyuru sistemleri, posta kutuları, internet kioskları, vb sayılabilir. Fizyolojik gereksinmeler için ise su gereksiniminden (çeşmeler, içecek su fıskiyeleleri, vb), pis suya ilişkin gereksinimlerden (pisuarlar, vb) ve hatta respiratörler gibi temiz hava hizmetlerinden söz edilebilir.

Yan Kullanımlar: Yukarıdaki üç tür kullanımın gerçekleşmesi sırasında oluşan etkinliklere hizmet verecek kullanımlardır. Bunların düzenleme hizmetleri, bakım hizmetleri, güvenlik hizmetleri gibi alt başlıkları olabileceği gibi çevresel estetiğe dönük tinsel karşılıkları da olabilir. Fiziksel hizmet öğeleri olarak aydınlatma öğeleri (çeşitli niteliklerde ve işlevlere yönelik lambalar), korkuluk ve ayırım öğeleri (tehlikeli kot farklılıkları boyunca, merdivenlerde, mülkiyet ve diğer sınırlamaları belirlemede, çeşitli yasaklama çeperlerini denetlemek için), çöp toplama öğeleri (dış mekanı kullananların ürettikleri için, çevredeki yapılardan kaynaklananlar için), drenaj öğeleri, altyapı servislerinin ulaşımına ilişkin öğeler sayılabilir. Tinsel işlevsellik çerçevesinde de çiçeklikler, havuz ve benzer su öğeleri, iki ve üç boyutlu sanatsal yapıtlar gibi kentsel çevrenin kuru işlevsellikten öte anlamlara ulaşmasını sağlayacak öğelerden söz edilebilir (Asatekin, 2001).

2.3.2.2 Kent Mobilyalarının Kullanımlarındaki İşlevlerine Göre Sınıflandırılması

Kent mobilyaları; döşemeler, meydan öğeleri, su oyunları, çöp kutuları, oturma bankları, kaldırımlar, bisiklet pisti, koşu yolu, parsel ve bahçe sınırlayıcıları, parking ve parkmetreler, bordürler, diğer ayırıcı öğeler, otobüs durakları, dinlenme/eğlenme alanları, merasim alanları, çiçek saksıları, genel w.c.'ler, ağaç dibi ızgaraları, vb. öğeler olarak sıralanabilir. Sistematik bir yaklaşımla ele alındığında ise kentsel mobilyalar kullanımlarındaki işlevlere göre;

-Koruma amaçlı

-Bilgi verme amaçlı

-İşaret verme amaçlı

- Süsleme amaçlı
- Barındırma amaçlı
- Eğlenme, oyun ve dinlenme amaçlı
- Satış yada alışveriş amaçlı olarak sınıflandırılabilir (Çubuk, 1989).

2.3.2.3 Kent mobilyalarının kamu alanlarının dekorasyonu açısından sınıflandırılması

Kent mobilyaları kentsel yaşamı daha zevkli ve anlamlı kılmak, kentsel konfor ve kentsel estetik yaratmak için kullanılan elemanlar olarak kentsel kamu alanlarının dekorasyonu açısından

- Sınıflandırıcı öğeler (Babalar, merdiven korkuluğu, kot farkı olan yerlerde sınır korkulukları, parmaklıklar, su kenarı korkulukları, duvarlar)
- Reklam bildirişim öğeleri (Afiş, ışıklar, işaretler)
- Zemin kaplamaları
- Sanatsal öğeler (Öge olarak, gözlem olarak, tarihi eser olarak)
- Oyun öğeleri
- Üst örtü öğeleri (Durak, gölgelik, yaya yolu üzeri örtüsü)
- Bitkisel öğeler (Ağaç, yeşillik , çiçekler)
- Aydınlatma elemanları
- Oturma birimleri (Banklar, sandalyeler, grup oturma yerleri)
- Satış birimleri (Vitrinler, duvar öğeleri, vitrin kutuları, sergi pavyonları, kiosklar, büfeler)
- Su öğesi (Çeşme, su objeleri, kanallar)
- Diğer öğeler (Bayrak direkleri, çöp kutuları, posta kutuları, umumi tuvaletler, çiçeklikler, otomatik makineler, bisiklet park yerleri, saatler, parkmetreler...) şeklinde sınıflandırılabilirler (Çubuk ve diğ., 1978).

2.3.2.4 Kent Mobilyalarının Altyapıya Bağlı Olup Olmamasına Göre Sınıflandırılması

Kent mobilyaları işlevleri gereği altyapı tesislerine bağlı olabileceği gibi bu tesislerden bağımsız olarak ta konumlandırılabilirler. Bu kapsamda kent mobilyaları alt yapıya bağlı ve alt yapıya bağlı olmayan şeklinde de sınıflandırmak mümkün.

A) Alt Yapıya Bağlı Kent Mobilyaları

- Alan aydınlatıcılar
- Yol aydınlatıcılar
- Aydınlatma kolonları
- Trafik lambaları ve aydınlatmalı trafik kolonları
- Telefon kabinleri
- Meydan saatleri
- Bilgi iletişim panoları
- Reklam panoları
- Parkmetreler
- Bilet otomatları
- Satış birimleri
- Toplu taşıma durakları
- Su oyunları ve su içme çeşmeleri
- Izgaralar
- Alt yapı tesisleri bakım kapakları
- Yangın musluğu

B) Alt Yapıya Bağlı Olmayan Kent Mobilyaları

- Zemin kaplamaları
- Caydırıcı ve sınırlayıcılar
- Yaya ve trafik bariyerleri
- Geçici trafik lambaları
- Geçici engelleyiciler

- Yönlendiriciler ve yer belirleyiciler
- Bilgi iletişim panoları
- Reklam panoları ve posterler
- Ticari tabelalar
- Sokak levhaları ve numaralar
- Trafik işaretleri
- Üst örtü öğeleri
- Oyun alanı elemanları
- Bisiklet parkları
- Bayrak ve flama direkleri
- Oturma elemanları
- Çiçeklikler
- Çöp kutuları (Doğan ve diğ., 1987).

2.3.2.5 Kent Mobilyalarının Yerleştirildikleri Yerlere Göre Sınıflandırılması

Endüstri ürünleri tasarımı kapsamına giren kent mobilyaları, yerleştirildiği çevrenin kimliğiyle uyumlu ve ona adapte olabilen bir kimliğe sahip olması gerekir. Bu kapsamda endüstri ürünü kapsamında ele alınabilecek kent mobilyaları yerleştirileceği mekanlara göre aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilirler.

- Yol kenarlarına ve yaya yollarına konulanlar,
- Meydanlara ve dinlenme alanlarına konulanlar,
- Bina komplekslerine ve çevrelerine konulanlar,
- Parklara ve bahçelere konulanlar,
- Kıyılara konulanlar (Bayazıt, 2001).

2.3.3 Kent Mobilyası Tasarım Ölçütleri

2.3.3.1 Psikolojik Ölçütler

Tüm nesnelerin olduğu gibi, kent mobilyalarının da kullanıcı ile ilk bağı görseldir. Bu nedenle kent mobilyalarında kullanım biçimi kolay algılanabilir olmalıdır. Bu noktadan yola çıkarak, farklı amaçlar için düzenlenmiş mekânlarda kullanılan malzemelerin özelliklerinin de, farklı olması gerektiğini söyleyebiliriz (Güzel ve Sözen, 2003)

Toplumların genel kullanılan hizmet elemanları ile ilgili değer yargıları, sosyal ve kültürel ölçütlerle de değerlendirilmektedir. Kent mobilyaları sosyal ve kültürel ölçütler yönünden değerlendirilirse, bu elemanların toplumun oluşmuş değer yargılarına uyumlu olacak şekilde tasarlanmaları gerektiği sonucu ortaya çıkar. Mahremiyet, aralarında bıraktıkları mesafe, vb...(Hacıhasanoğlu, 1991).

2.3.3.2 Teknolojik Ölçütler

Malzeme, üretim ve ekonomiye yönelik ölçütlerin tümü teknolojik ölçütleri oluşturmaktadır.

Kent mobilyalarında malzeme seçim nedenlerini; işleve uygunluk, çevre koşullarına uygunluk ve biçimlenmeye uygunluk olarak özetlenebilir (Zülfikar, 1998).

Endüstri tasarımı ürünü olarak kent mobilyalarının çoğunun seri üretilmesi hem zaman hem de ekonomik olarak kazanç sağlayacaktır.

2.3.3.3 İşlevsel Ölçütler

Herhangi bir nesne ile insan ilişkisinin belirlenmesine yönelik ölçütler, işlevsel ölçütleri oluşturmaktadır.

İnsanın fiziksel özellikleri ve hareket özellikleri, her türlü kentsel mobilyanın tasarımı için en önemli tasarım ölçütüdür (Zülfikar, 1998).

2.3.4 Endüstri Ürünü Olarak Kent Mobilyası

Endüstri ürünleri kapsamına giren kent mobilyaları seri olarak fabrikada üretilen ve bir şekilde tüketileceği yere taşınabilecek özel mobilyalardır. Genellikle açık mekanlarda kullanılan bu mobilyaların her türlü hava koşullarına, trafik etkilerine ve insanların vandalizmine karşı kendilerini koruyacak robust bir yapıya sahip ve güvenli olmaları gerekir. Bunlara ek olarak kent mobilyalarının yerleştiği çevrenin kimliğiyle uyumlu ve ona adapte

olabilen bir kimliğe sahip olması gerekir. Asıl tasarım problemi ürün kimliğinin çevre kimliği ile uyum sağlamasıdır (Bayazıt, 2001).

Bir olguyu planlayıp sonuç alabilmek için, onun endüstri tarafından üretiliyor olması gerekir. O bakımdan endüstri tasarımcısının, bütün bu planlanan şeyleri eninde sonunda bir ürüne dönüştürülebilmesi ve onun da şehir ölçeğinde uygulanabiliyor olması gereklidir (Küçükerman, 1989).

Endüstri ürünleri tasarımı kapsamına giren kent mobilyaları; kamusal dış mekanda yer alan, kentin kimliğinin belirlenmesinde önemli bir yer tutan, seri üretim yönetimine uygun; farklı işlevler için konumlandırılma, gruplandırılma, çeşitli işlev akışlarını sağlama amacına yönelik düzenlenebilen, konumlandığı yerde kurulabildiğinden dolayı mobil olan çeşitli sosyal gruptan farklı kişilerin kullandığı şehir ögesi olarak ele alınabilir (Eyüp, 2003).

2.4 Bölüm Sonucu

Kentlerde ve kentsel açık alanlarda insan gereksinimlerini karşılaması için kullanılan kent mobilyaları; kullanıldıkları alanlar, işlevleri gibi özelliklerine göre sınıflandırılmışlardır Bu sınıflandırmaların yapılması kent mobilyalarının tasarım süreçlerinde endüstri ürünü olarak ele alınmasında yardımcı olmaktadır. Bu da kent mobilyalarının daha işlevsel ve konulduğu alan ile uyumlu olmasını sağlayacaktır.

Meydanda farklı tasarımlara sahip yoğun reklam panoları bulunmaktadır ve meydana belli bir düzen dahilinde konumlanmamış durumdadır.

Şekil 3. 2 Reklam panolarının Taksim Meydanındaki konumlanışı

Meydandaki trafik işaretlerinin hepsi ayrı bir taşıyıcı ile konumlandırılmış. Ne kendi aralarında ne de diğer kent mobilyaları ile birlikte konumlandırılmamış durumdadır.

Şekil 3. 3 Taksim Meydanındaki bir trafik işaretinin konumlanışı

Meydandaki yangın çıkışlarının korkuluklarına ve ağaçlara bez afişler asılmış durumda.

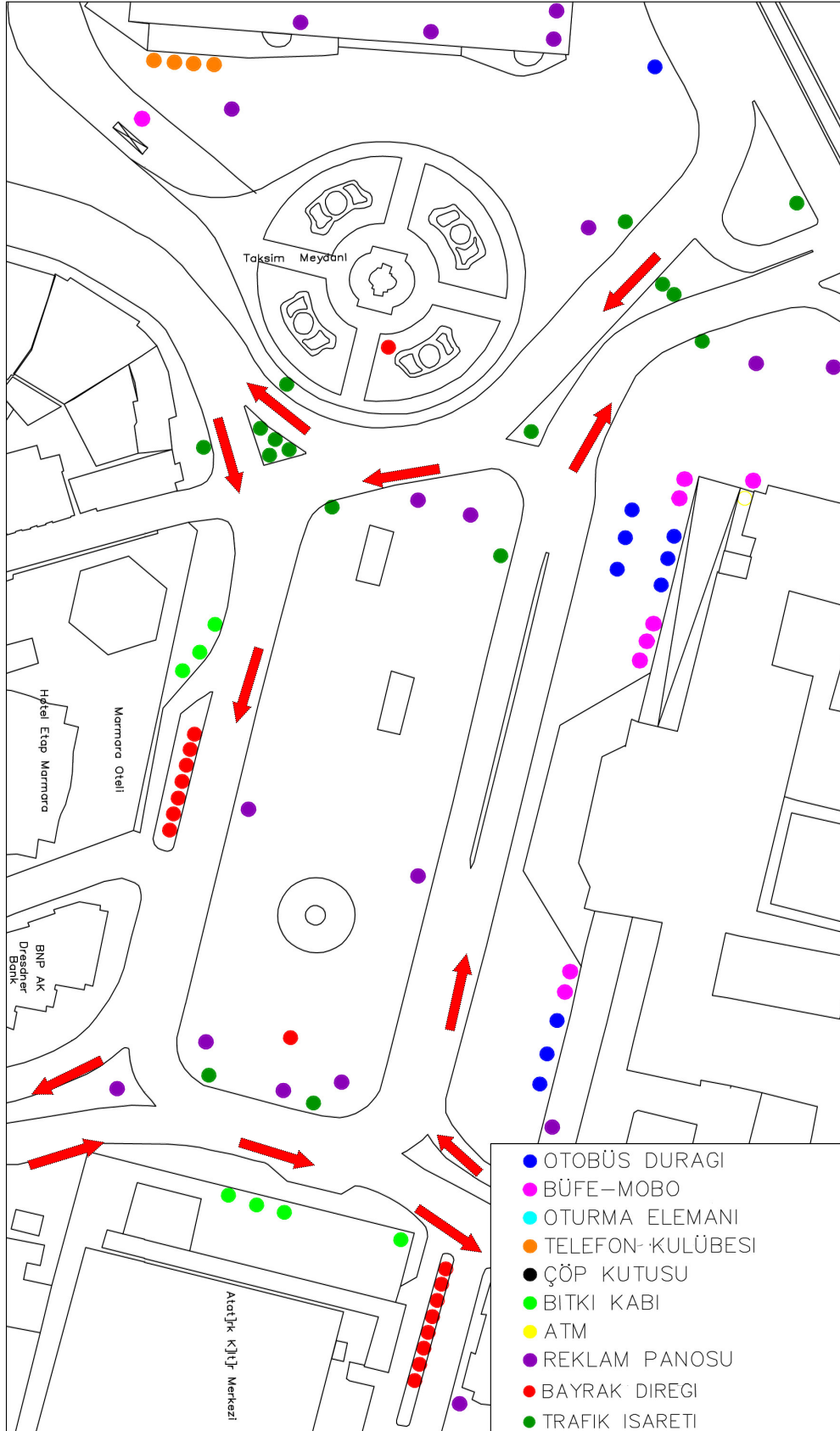

Şekil 3. 4 Taksim Meydanına asılmış bir bez afiş

Meydanın aydınlatılmasında yüksek aydınlatma elemanları kullanılmış, küçük ebatlı aydınlatma direkleri kullanılmamıştır. Sadece Cumhuriyet anıtının çevresinde sokak aydınlatma elemanları kullanılmış.

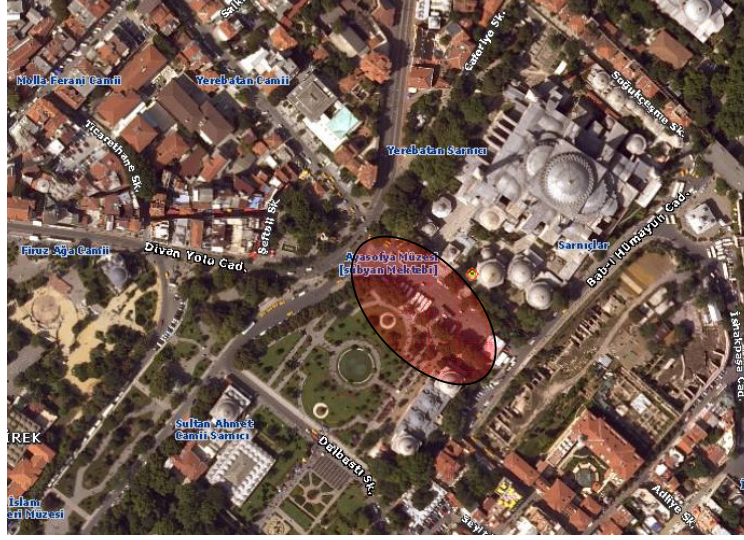
Şekil 3. 5 Taksim Meydanının aydınlatılmasında kullanılan aydınlatma elemanları

Şekil 3. 6 Taksim Meydanındaki kent mobilyalarının konumlanışı

3.2 Sultanahmet Meydanı

İkinci olarak seçilen kentsel mekân ise Sultanahmet Meydanı. Bu alanın seçimindeki neden bölgenin yoğun tarihi dokusu ve buna bağlı turistik bir mekân oluşu. Ayrıca mekân yayalaştırılmış ve hafif raylı sistemin geçtiği bir alan, düzenlenmiş peyzaj alanları da kentsel mekânda mevcut.

Şekil 3. 7 Sultanahmet Meydanındaki çalışma alanı

Meydanda tarihi yapıların önüne ve düzenlenmiş peyzaj alanlara reklam panoları konumlandırılmış durumda. Ayrıca panolar bakımsız durumda.

Şekil 3. 8 Sultanahmet Meydanındaki reklam panolarının durumu

Bölgede kullanılan aydınlatma elemanları birbirlerinden kopuk tasarımlara sahipler. Ayrıca hem modern tarz hem de tarihi kimlik göz önünde bulundurularak tasarlanmış aydınlatma elemanları yan yana kullanılmaktadır.

Şekil 3. 9 Sultanahmet Meydanında kullanılan aydınlatma direkleri

Reklâm elemanı yaya aksının ortasına konulmuş ve kaldırımda ağaçların da olması yaya akışını tamamıyla engellemiş durumdadır.

Şekil 3. 10 Sultanahmet Meydanındaki yaya kaldırımında konumlanmış bir reklam panosu

Sultan Ahmet Camiin önünde satış büfesi bakımsız ve de büfe dışında işgaller mevcuttur.

Şekil 3. 11 Gazete satış büfesinin Sultanahmet Meydanındaki konumlanışı

Bölgede tasarımları arasında dil birliği mevcut olmayan turist otobüsleri durağı, reklâm panosu, ATM cihazları ve satış büfeleri bulunmaktadır.

Şekil 3. 12 Sultanahmet Meydanında kullanılan farklı tasarımlara sahip büfeler.

Meydanda atıklar için tekerlekli çöp konteynırları sıkça kullanılmıştır. Bankların çok yakınına yerleştirilmiş durumdadır.

şekil 3. 13 Çöp konteynırlarının Sultanahmet Meydanındaki konumlanışı

şekil 3. 14 Çöp konteynırları ile bankların Sultanahmet Meydanındaki konumlanışı

şekil 3. 15 Sultanahmet Meydanındaki yaya kaldırımındaki çöp konteynırlarının konumlanışı

Banklar yerleştirilirken yaya bandında çeşitli cepler oluşturularak yaya sirkülasyonu engellenmemiştir.

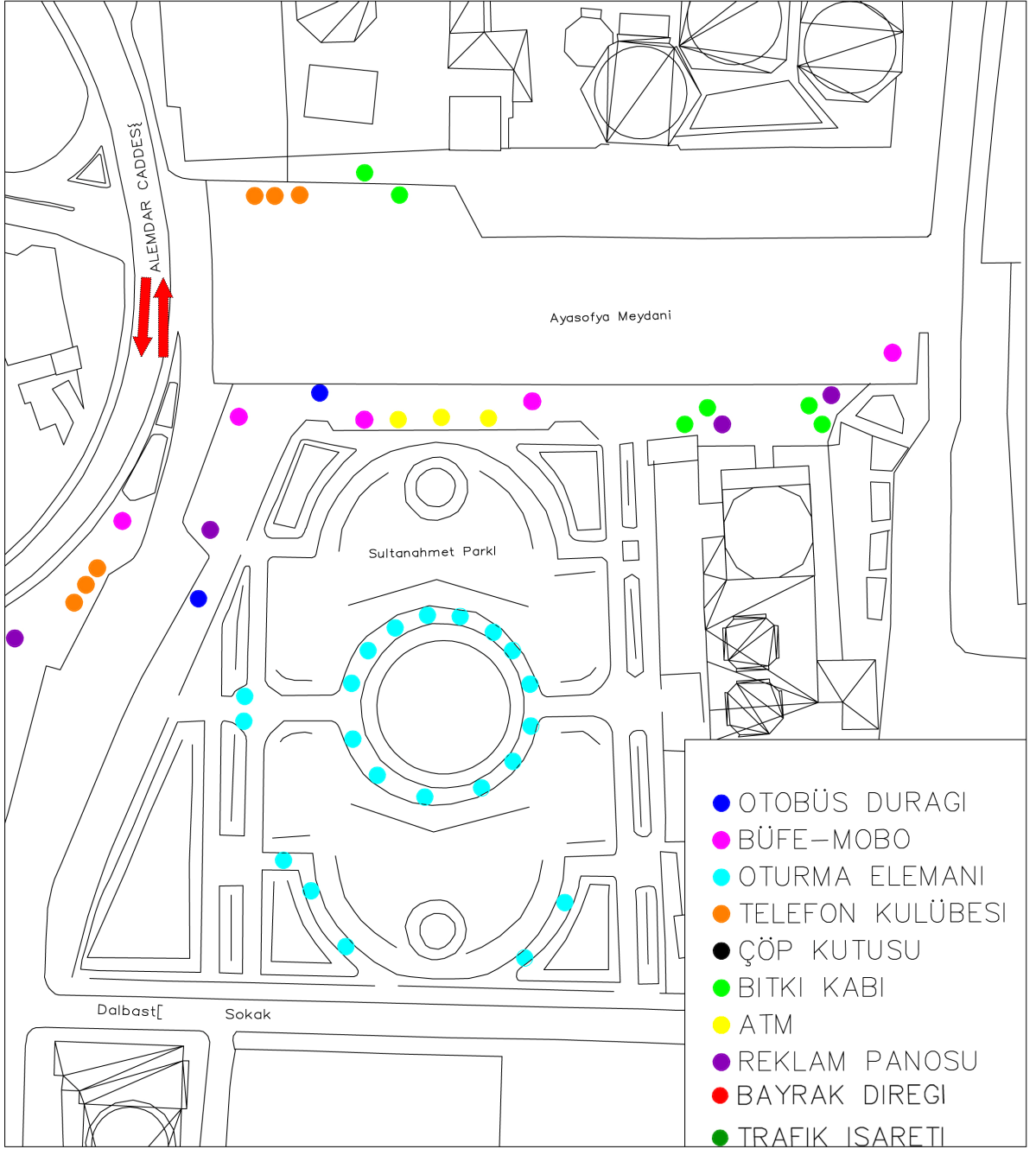

Şekil 3. 16 Sultanahmet Meydanında cepler oluşturularak yerleştirilmiş banklar

Telefon kulübeleri kentsel donatı aksı içinde yerleştirilmiş.

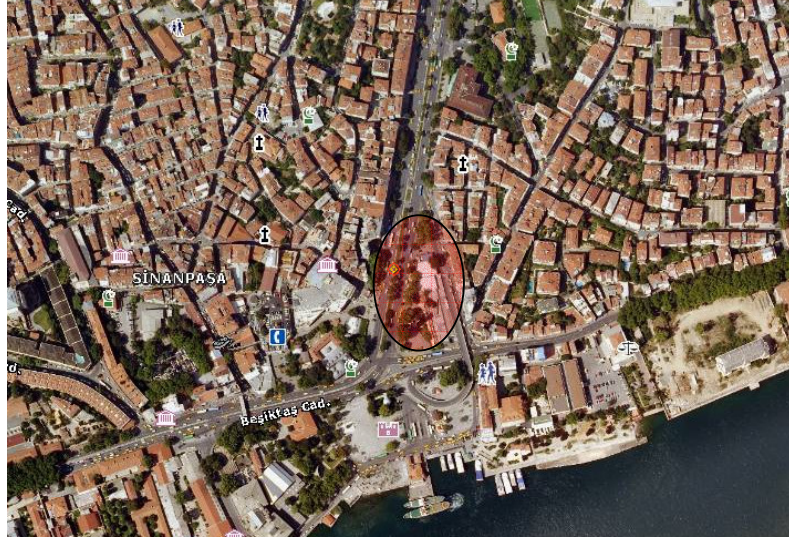
Şekil 3. 17 Telefon ünitelerinin Sultanahmet Meydanındaki konumlanışı

Şekil 3. 18 Sultanahmet Meydanındaki kent mobilyalarının konumlanışları

3.3 Beşiktaş Meydanı

Üçüncü olarak da Beşiktaş Meydanı seçilmiştir. Alanın seçilmesinde; denize açılması, kıta değişim yollarının hinterlandında kalması, iş alanlarının yoğunluğu, toplu taşıma araçlarının kesişim noktası olmasıdır. Bölgede yoğun iş merkezleri bulunmaktadır.

Şekil 3. 19 Beşiktaş Meydanındaki çalışma alanı

Beşiktaş Meydanında tasarımları birbirinden farklı büfeler ve mobolar mevcut. Bu büfelerin konumlanışında herhangi bir düzen yok.

Şekil 3. 20 Beşiktaş Meydanındaki büfelerin konumlanışı

ATM cihazı, dolmuş mobosu, büfe ve telefon üniteleri konumlanış itibarıyla yaya yürüyüş bandını her iki yönünü de kullanmaktadır. Bu unsurlar arasında da tasarım birliği yoktur.

Şekil 3. 21 Beşiktaş Meydanındaki kent mobilyalarının birbirleri ile olan ilişkileri

Çöp kutusu, çöp konteynırları, telefon kulübesi, büfe, ATM ve çiçeklik mekânda dağınık şekilde konumlandırılmış.Görünümleri bakımsız ve de aralarında tasarımları açısından herhangi bir uyum mevcut değil.

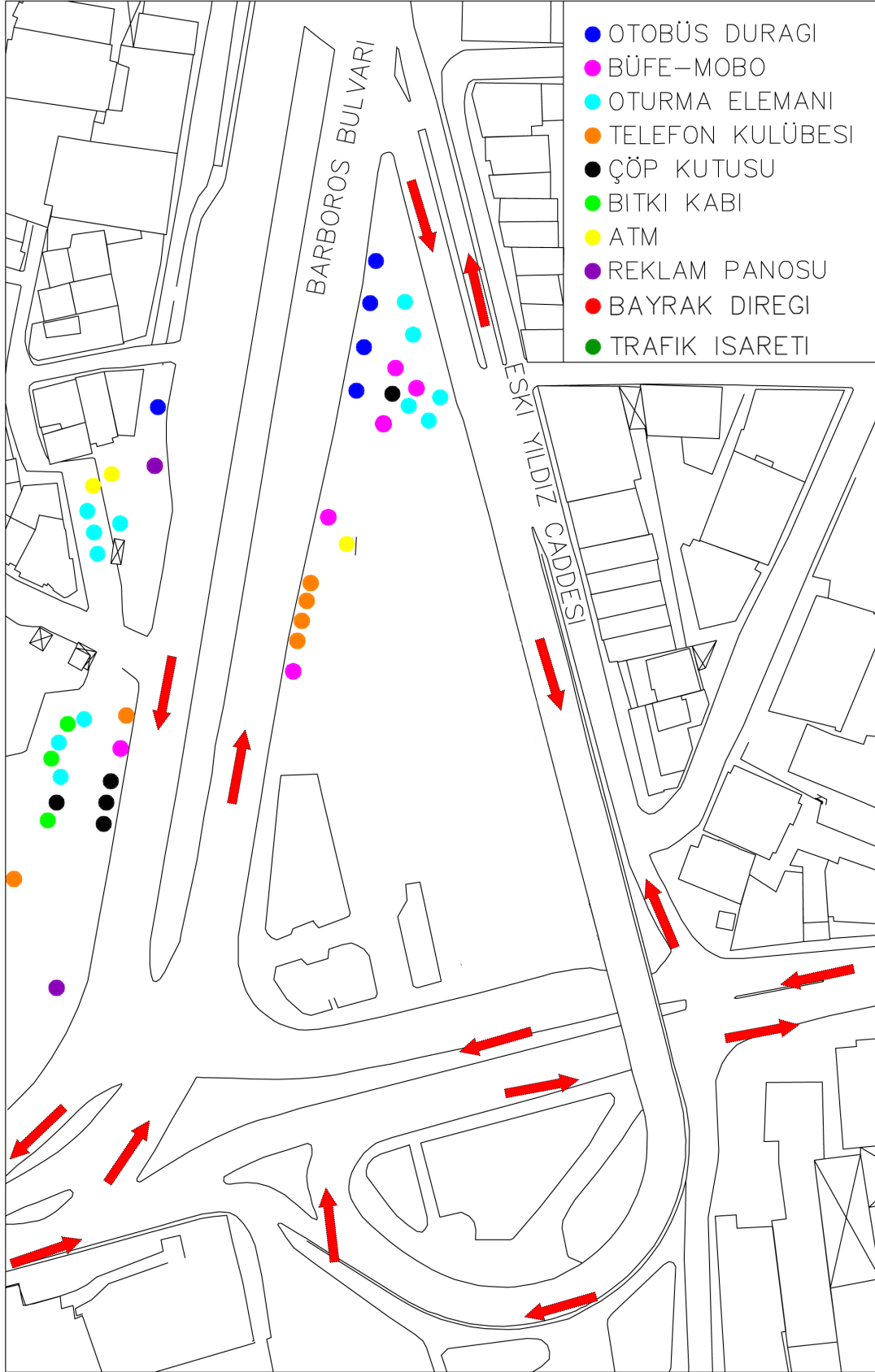

Şekil 3. 22 Beşiktaş Meydanındaki kent mobilyalarının birbirleri ile olan ilişkileri

Kentsel donatı aksının içinde reklam panosu bulunmaktadır. Ayrıca birbirinden farklı babalar yan yana kullanılmış durumda.

Şekil 3. 23 Beşiktaş Meydanında konumlandırılmış reklam panosu

Şekil 3. 24 Beşiktaş Meydanındaki kent mobilyalarının konumlanışları

3.4 Prag

Yurtdışından tarihi dokuya uygun kent mobilyaları ile örnek alınabilecek bir kent olan Prag(Çek Cumhuriyeti'nin Başkenti) kenti seçilmiştir. Kent 19.y.y. dan beri önemli bir yerleşim bölgesidir. Kenti ortadan ikiye ayıran nehir sayesinde şehir oldukça uzun kıyıya sahiptir. İki yakayı bir araya getiren köprüler bulunmaktadır. Kenti her yıl nüfusunun iki katı kadar turist ziyaret etmektedir. Tarihi yapı yoğunluğu oldukça fazladır. Yapılar oldukça iyi korunmuştur.

Mitolojiye göre 6'ncı yüzyılda efsanevi Prenses Libuse ve Prens Premysl'in kurduğu kabul edilen Prag, 9'uncu yüzyıldan itibaren Çeklerin başkenti olmuştur. 14'üncü yüzyılda İmparator 4.Karl 'imar faaliyetleriyle sıradan bir şehir olmaktan çıkıp bir metropol haline geldi. 17'nci yüzyıldan itibaren Avusturyalıların egemenliğine girdi. 1918'de kurulan Çek Cumhuriyeti'nin başkenti ilan edildi. 1939'da ise bombardıman tehdidi üzerine Almanlara teslim edildi. 1945'te Rus askerleri tarafından istila edilen kent, 1948'de yapılan seçimlerinin ardından 40 yıllık Komünist iktidarına adım attı. 2003 yılına kadar Cumhurbaşkanı olan Vaclav Havel'in dünyaya tanıttığı Kadife Devrimle 1989'da yeniden demokrasiye geçebildi [1].

Şehirde ticari birimlere ait tanıtım panoları genelde bina zemin katlarında yer almaktadır. Kutu harf tekniği ile hazırlanmış tanıtım panoları yaygın bir şekilde kullanılmakta ve tarihi doku ile bütünlük arz etmekte.

Şekil 3. 25 Prag kentindeki kutu harf tekniği ile hazırlanmış tanıtım panosu

Üst katlardaki işyerleri bina girişlerindeki ortak tanıtım panolarında kendilerini ifade etmektedirler.

Şekil 3. 26 Prag kentindeki bir ortak tanıtım panosu uygulaması örneği

Yer yer tarihi dokuya zararı en aza indirmek için tanıtım panoları doğrudan cepheye değil pencere korkuluklarından uzatılan taşıyıcılara monte edildiği görölmektedir.

Şekil 3. 27 Prag kentindeki tarihi bir binada tanıtım panosunun konumlanması

Cephedeki boşluklar işlevsel olarak başarılı şekilde tanıtım amaçlı kullanılmıştır.

Şekil 3. 28 Prag kentindeki bir tanıtım panosu

İşyerleri cephelerinde uygun cam alanlar olması durumunda tanıtım uygulamalarını içerden cama yapmaktadırlar ve cepheye başka bir pano koymamaktadırlar.

Şekil 3. 29 Prag kentinde kullanılan bir aydınlatma direği

Ahşap kepenk sistemi kullanımı yaygındır. Ahşap kepenklerin açıldıklarında görülen kısımlarına tanıtım amaçlı uygulamalara yer verildiği görülmektedir. Böylece dükkânın faal olduğu durumlarda tanıtım işlevi görmekte, kapalı olduğu zaman dilimlerinde kepenk işlevi görmekte. Geceleri gereksiz pano kalabalığı ortadan kalkmış olmaktadır.

Şekil 3. 30 Prag kentinde kullanılan bir tanıtım panosu

Kent genelinde zemin katlarda tente kullanımı yaygındır. Tarihi dokuya saygılı, bina rengi ile uyumlu, cephe boşluklarını taşımamak şeklinde uygulama yapılmaktadır. Tentelerin tanıtım panoları ile uyum sağlaması amacıyla titiz çalışmalar yapılmış durumdadır.

Şekil 3. 31 Prag kentinde kullanılan tente örnekleri

Binalara uygulanan bez afişler; cephelerdeki uygun alanlara konulmaktadır. Bina yüzeyine gergin bir şekilde monte edilmekte ve sallanarak çirkin bir görüntü oluşması engellenmektedir.

Şekil 3. 32 Prag kentinde kullanılan bir afiş uygulaması örneği

Bina cephelerine asılan reklâmlar genelde vinyl malzeme kullanılarak uygulanmakta. Binaların cephelerinden söz konusu reklâmlar taşmamaktadır. Genelde reklâm çevresindeki bitişler özenli detaylandırılmışlar.

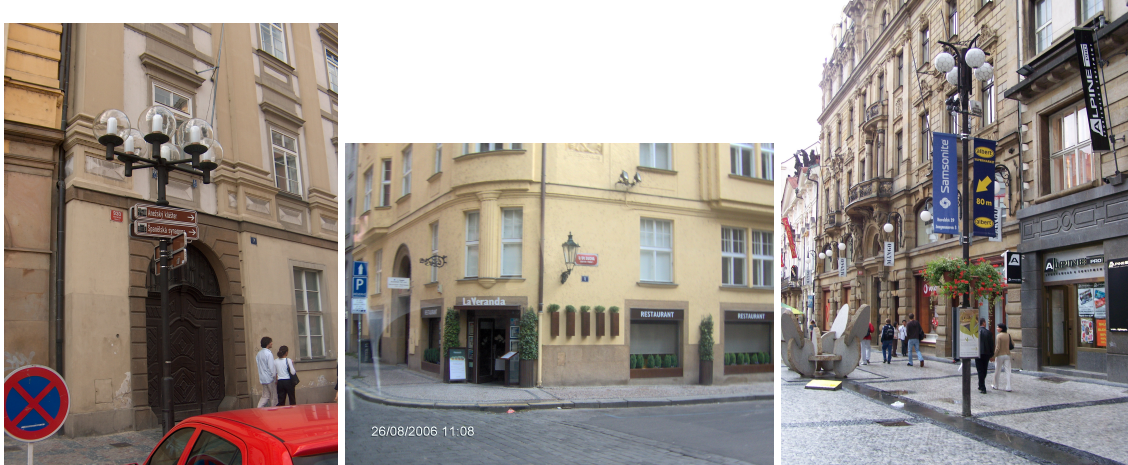
Şekil 3. 33 Prag kentindeki bir cephe reklamı uygulaması

Tadilat veya inşaat halindeki binaların önüne kurulan iskele sistemleri reklâm amaçlı kullanılmakta. Yüzeyin tamamının kapatılması yerine bir kısmı reklâm amaçlı kullanılmakta. Ayrıca hafif malzemeler kullanılarak bu uygulamalar gerçekleştirilmektedir.

Şekil 3. 34 Prag kentindeki inşaat iskelelerindeki reklam uygulaması örneği

Aydınlatma elemanları kent genelindeki tarihi dokuya uygun tasarlanmış. Reklam panoları, çiçeklikler, yönlendirme panolar ve diğer kent mobilyaları ile uyumlu şekilde konumlandırılmışlar. Aydınlatma elemanları dar kaldırımlarda bina cephesine uygun yükseklikte monte edilerek, yaya sirkülasyonunun olumsuz etkilenmesinin önüne geçilmiş.

Şekil 3. 35 Prag kentinde kullanılmış aydınlatma elemanları

Kent genelinde reklam panoları yaya sirkülasyonunun az yada seyrek olduğu alanlarda konumlanmış durumda. Yaya sirkülasyonunun yoğun olduğu alanlardaki reklâm panolarının çoğuna ikinci bir işlev yüklenilmiş; w.c. , telefon kulübesi, vb. Kaldırımların dar olduğu alanlardaki reklâm panolarının ayakları kaldırım dışında kalacak şekilde, yaya sirkülasyonunu etkilemeyecek şekilde yerleştirilmiştir.

Şekil 3. 36 Prag kentinde kullanılan reklam panosu örnekleri

Kentin vazgeçilmezlerinden sanat objeleri kent genelinde yoğun şekilde sergilenmekte. Bu objeler kentsel donatı şeritleri dâhilinde sergilenmektedir. Böylece yaya geçişleri minimum düzeyde olumsuz etkilenmektedir. Ayrıca kent içindeki bu sergilerdeki düzen, kent silüetine olumlu katkılar sağlamaktadır.

Şekil 3. 37 Prag kentinde açık alanlarda konumlandırılmış sanatsal objeler

Prag caddelerinde kentsel donatı şeritleri çok başarılı şekilde çözümlenmişlerdir. Yaya sirkülasyonlarının yoğun olduğu alanlarda yeşil doku ile banklar entegre edilmiş şekilde karşımıza çıkmaktadır. Yorulan insanlar buralarda rahatça dinlenebilmekte. Ayrıca bu kentsel donatı şeritlerinin yeterli genişliklere ulaştığı yerler de, yakındaki restoranlarca kullanılmakta, insanlara değişik nişler sunmaktadırlar.

Şekil 3. 38 Prag kentindeki bir kentsel donatı şeridi

Büfeler kentsel donatı şeritlerinde konumlanmış şekildedir. Kent genelinde büfeler modern tarzda imal edilmiş ve bakımlı görünümlere sahipler.

Şekil 3. 39 Prag kentindeki bir büfe

3.5 Bölüm Sonucu

Prag ve İstanbul'da seçilmiş üç bölgede kent mobilyaları hakkında yapılan tespitler neticesinde şu sonuçlar elde edilmiştir.

1. Ticari birimlere ait tanıtım tabelaları; İstanbul'da genelde işyerlerinin buldukları kattaki pencere altına monte edilirken Prag'ta ise bina girişlerinde uygun yerlere ortak tanıtım panosu konulmuş olduğu üst katlara genelde tanıtım tabelası konulmadığı tespit edilmiştir.

2. Tarihi yapılardaki tanıtım panoları ile ilgili olarak; İstanbul'da doğrudan bina cephe kaplaması üzerine monte edilirken Prag'ta bu panoların ebat olarak küçük tutulduğu veya bina cephesindeki korkuluk gibi yapı elemanlarına monte edilerek cepheye verilecek zararı en az düzeyde tutulmaya çalışıldığı tespit edilmiştir.

3. Ticari birimlere ait tanıtım panolarının ebatları; Prag'ta olabildiğince küçük uygulanmışken, İstanbul'da işyerleri olabildiğince büyük uygulamalar yaptıkları tespit edilmiştir.

4. Cadde ve sokaklardaki bez afişlere Prag kentinde rastlanmaz iken İstanbul'da kamu kurumlarınca dahi uygulanmakta olduğu tespit edilmiştir.

5. Ticari birimlere ait tenteler ile ilgili olarak; Prag'taki bina cephelerindeki pencere-kapı boşluklarına denk gelecek ebatta uygulama yapılırken, İstanbul'da işyeri cephe boyunca tente kullanıldığı tespit edilmiştir.

6. Aydınlatma elemanları ile ilgili olarak; Prag'ta, kullanıldıkları mekanın özelliklerine göre tasarlanmak kaydıyla tek tip olarak uygulanmasına karşın, İstanbul'da mekanın özelliği ile bağdaşmayan tasarımlara sahip aydınlatma elemanlarının aynı cadde veya sokakta dahi birden fazla tipte kullanıldığı tespit edilmiştir.

7. Aydınlatma elemanları ile çiçeklik, reklam panosu, yönlendirme panosu gibi diğer kent mobilyalarının birlikteliği Prag'ta orantılı ve özenli bir şekilde sağlanmış iken İstanbul'da aynı özen ve uyuma rastlanamamıştır.

8. Sanatsal objelerin kentsel açık alanda konumlandırılması ile ilgili olarak; Prag'ta yakın çevre peyzaj unsurları da dikkate alınırken, İstanbul'da bu elemanların konumlanmasında yakın çevresi ile olan uyumunun göz ardı edildiği tespit edilmiştir.

9. Kentsel açık alanlarda kullanılan büfeler; Prag'ta yaya sirkülasyonunu etkilemeyecek şekilde konumlandırılmışken, İstanbul'da yer yer yaya sirkülasyonunu olumsuz etkileyen örneklerinin olduğu tespit edilmiştir.

10. Kentsel donatı aksları ile ilgili olarak; Prag kentinde kendini hissettirirken, İstanbul'da bu tür bir düzenlemeye pek rastlanamamıştır.

11. Kent mobilyalarının geneli ele alındığında; Prag'ta bir bütünlük olduğu anlaşılırken, İstanbul'daki çalışma alanlarında bu uyumun olmadığı tespit edilmiştir.

12. Prag'taki kent mobilyaları genel anlamda bakımlı ve yaya sirkülasyonunu engellemediği buna karşın İstanbul'daki kent mobilyalarının bakımsız olanlarının ve de yaya sirkülasyonunu engelleyenlerin sayısının azımsanamayacak kadar fazla olduğu tespit edilmiştir.

13. İstanbul'da gereksiz kent mobilyalarının bulunduğu ve farklı kurumların birbirleri ile herhangi bir koordinasyon sağlamadan aynı bölgelerde kent mobilyası yerleştirdiği tespit edilmiştir.

4. İSTANBUL KENT MOBİLYALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde, daha önceki bölümde İstanbul'daki kent mobilyaları ile ilgili yapılan saptamalar ışığında, Prag kentinde yapılan incelemelerden de yararlanılarak, çeşitli kent mobilyaları konusunda ölçü, malzeme, renk, konum, vb... açılardan örnekler sunulmaya çalışılacaktır.

4.1 Sürekli Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları

Sürekli kullanımlarına göre kent mobilyalarını işlevsel ve yan kullanım olarak ikiye ayırmak mümkün.

4.1.1 İşlevsel Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları

4.1.1.1 Bisiklet Parkları

Bisiklet kullanıcılarının bisikletlerini kolay park etmeleri için tasarlanmış kent mobilyalarıdır. Yerleştirildikleri mekândaki kent mobilyalarına uygun tasarlanmalıdır.

Kentsel donatı şeridindeki ağaç ızgaraları bisiklet parkı olarak aşağıdaki koşulları sağlaması kaydıyla kullanılması uygundur;

Bisikletlerin park edilmesi sonrası durumda; bisiklet kentsel donatı şeridinden taşmaması gerekmektedir. Söz konusu ağaç ızgaralarının bu işlevi de barındıracak şekilde tasarlanmış olması gerekmektedir.

Kentsel donatı şeridindeki herhangi bir kent mobilyasının işlevini engellenmemelidir.

Yaya sirkülasyonunu engellenmemeli.

Bisiklet park yerleri; bir duvar boyunca yerleştirileceklerse çizgisel olarak sıralanmaları, çiçeklik, ağaç çevresi veya benzeri bir alana yerleştirileceklerse de ışımsal olarak sıralanmaları önerilir (Zülfikar, 1998).

Bisiklet park yerlerinin; bisikletlerin kilitlenebilir özellikte olmaları uygundur.

Şekil 4. 1 Bisiklet park yerleri

Bisiklet park yerlerinin kaldırımlara yapılması durumunda; bisikletler park edildikten sonra kaldırımın en dar yeri 180cm olması uygundur. Bu ölçülere uygun olan mekânların yaya yoğunluğunun aşırı olması durumunda bu alanlara bisiklet park yeri yapılmayabilir.

Meydanlarda veya yayalaştırılmış alanlardaki bisiklet parkları; o bölgedeki herhangi bir anıt, heykel, özellikli bir manzara, vb... olguları olumsuz etkilemeyecek noktalarda konumlandırılmaları uygundur.

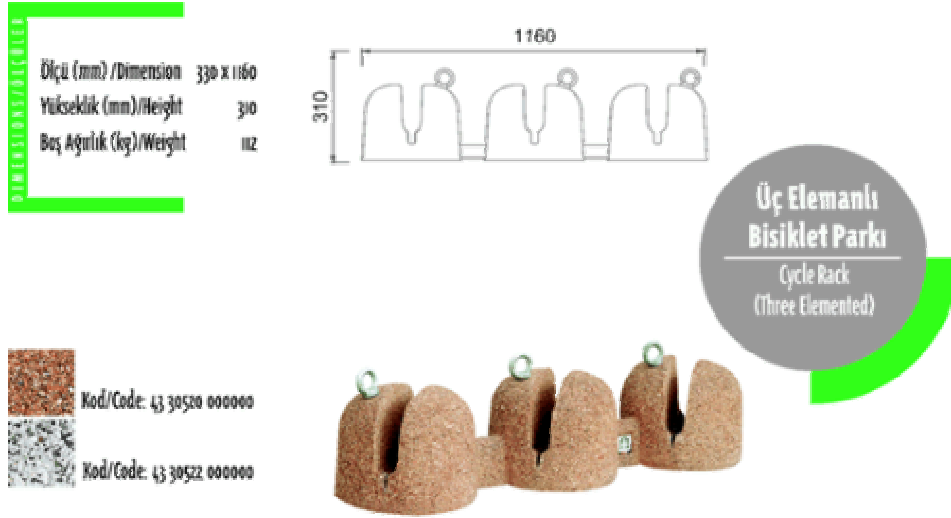
Engelli birey geçişlerini engellemeyecek şekilde konumlandırılmalıdırlar.

Bisiklet parklarının çevresinde uygun genişlikte bir dolaşım alanı bırakılmalıdır (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Döşemede tekerleğin gireceği kadar bir yarı oluşturarak bu alanlar oluşturulabilir. Drenajı iyi çözümlenmelidir. Görüşü engellememesi ve de bisiklet park edilmediği zaman yaya sirkülasyonunu engellemek için bu yol yaygın olarak kullanılmalı (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Ağaç ızgaraları da park yerleri olarak tasarlanabilir (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Tekerleđi her iki taraftan tespit edecek dűşey elemanlar kullanılarak da bisiklet park yerleri tasarlanabilir (YTÜ Mimarlık Fakűltesi Kentsel Tasarım alıřma Grubu, 1992).

şekil 4. 2 Örnek bisiklet park yeri ölçüleri

4.1.1.2 Büfe, Mobo, Kiosk

Bu elemanların konumlandırılmasında dikkat edilmesi gereken en önemli konu, ulaşımı kolay noktalara, yaya trafiğini engellemeyecek şekilde yerleştirilmesidir (Hacıhasanoğlu, 1991).

Bu elemanlara tasarımı gereği özel olarak ayrılmış alanlar hariç tanıtım veya reklam amaçlı herhangi bir eleman sonradan eklenmemeli. Bulunduğu bölgedeki diğer kent mobilyaları ile bir bütünlük oluşturmalı.

Satış büfelerinin tasarımları haricinde kullanım alanlarını genişletmelerine izin verilmemesi uygundur (Hacıhasanoğlu, 1991).

şekil 4. 3 Gazete satış büfesi örneği

Satış birimleri tek olarak yerleştirilebileceği gibi gerekli görüldüğü hallerde grup olarak ta yerleştirilebilir. Farklı kent mobilyaları ile birlikte tasarlanabilir.

Acil ulaşım yolları kenarlarındaki yaya yollarına satış birimleri konulmaması uygundur.

Satış birimlerinde yiyecek ve içecek üretimi yapılmaması uygundur, sadece satış gerçekleştirilebilir.

4.1.1.3 Oturma Elemanları

Konforlu ve sağlık şartlarına uygun oturma elemanlarının sağlanması için; oturma elemanları bazı niteliklere sahip olmalıdır.

Form ve detayların basit, az parçadan yapılmış, bakımının kolay, uzun ömürlü, dış koşullara, fiziksel etkilere ve darbelere dayanıklı olmalı (Yurttaş, 1994).

Kitle, şekil ve ölçü bakımından çevreye uygun olmalarına dikkat edilmeli. Oturma elemanı rahat ve davet edici görünmeli.

Oturma birimleri, insanın ergonomik yapısına uygun olacak biçimde ve yeterli ölçüde konforlu olmalıdır. Banklarda rahat oturma yüksekliği yaklaşık 40-50cm'dir (Neufert, 1982).

Konumu kadar alandaki peyzaj hatlarına uyumluluğu ve üzerine konduğu zeminin de fonksiyonunu destekleyebilecek niteliklere sahip olması önemlidir (Yurttaş, 1994).

Oturma elemanları; rüzgar, yağmur, güneş, gürültü gibi çevresel faktörler ve araçların sıçratabilecekleri çamur ve su serpintilerinden korunacak şekilde yerleştirilmelidirler. Kış ve yaz güneşlerinde geliş açılarını göz önünde bulundurulmalı (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Oturma elemanları konumlandırılırken, çevresinde kullanıcıları rahatsız edebilecek özelliklere sahip (aşırı tohum veya yaprak döküntüsü olan ağaçlar, kuşlar için cazip özelliklere sahip ağaçlar veya reçine gibi akıntısı olan ağaçlar gibi) ağaç türlerinin bulunmamasına dikkat edilmelidir (Zülfikar, 1998).

Yaya yürüyüş aksları yakınında yer alan elemanlar yaya trafik akışının ve oturanları rahatsız edecek konumlara yerleştirilmemelidir.

Alışverişe yönelik yaya bölgelerinde yapılan düzenlemelerde, oturma elemanları yaya akışını engellemeyecek biçimde konumlandırılırken; gezinti ve seyir alanlarında, izlenecek yöne uygun olarak ve yine yaya akışını engellemeyecek biçimde yerleştirilmeleri uygundur (Hacıhasanoğlu, 1991).

Oturma elemanlarında kullanılacak bağlantı elemanlarının paslanmayacak cinsten olması ve kolay sökülmeyecek yapıda olması gerekmektedir (Türkoğlu, 1989).

Oturma öğelerinin doğru yerde, özenle gruplandırılması gerekmektedir (Karaman, 2000).

4.1.1.4 Oyun Elemanları

Oyun araçlarının her bir parçasının, diğerleri ile olan bağlantısı sağlam ve güvenilir olmalıdır.

Çocukların ilgisini çekecek nitelikte tasarlanmalıdırlar.

Oyun elemanları her yaş grubundaki çocuklara uygun bir olanağı sunabilecek şekilde farklı zorluk derecelerine sahip olmalıdır (Erdem, 2001).

Oyun platformlarının zeminden olan yükseklikleri 2.5m'yi geçmemesi uygundur (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Oyun araçları darbe emici bir yüzey üzerine monte edilmesi, yüzeylerin ise beton, asfalt ve ya toprak olmaması uygundur (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Keskin köşeler içermemelidir, basit ve kolay anlaşılabilir olmalıdır (Bayazıt, 2001).

Kum havuzlarında kum tepeleri ve kazı yüzeyleri oluşturulabilecek şekilde 40-60 cm derinliğe sahip şekilde tasarlanması uygundur (Erdem, 2001).

Düzenli aralıklarla bakımları yapılmalıdır.

4.1.1.5 Podyum ve Sahneler

Meydan, park, arsa ve özel taşınmazların bahçelerine ilgili birimden izin alınması durumunda en fazla 7 gün süre ile aşağıdaki kriterlere uymak koşuluyla podyum ve sahne konulabilir.

Podyum veya sahne kuracak kişi/kurumlar tüm emniyet ve güvenlik tedbirlerini almakla yükümlüdür. Montaj ve demontaj sırasında doğacak her türlü zarar ilgilisi olan kişi/kurum tarafından giderilecektir. Üçüncü kişilere karşı doğacak zararlardan sorumludur (İBB, 2005b).

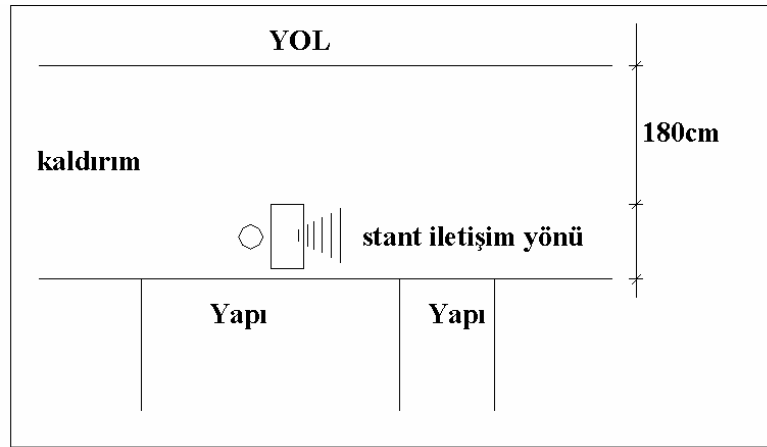
4.1.1.6 Stantlar

Yaya sirkülasyonuna engel olmayacak şekilde, yaya yollarına, meydanlara ve parklara stantlar konulabilir.

Stant konulduktan sonra yaya sirkülasyon yönündeki minimum genişlik (etki alanı hariç) 180cm olması uygundur.

Stantın insanlarla iletişimde olacak cepheleri yaya sirkülasyon yönüne dik olması esastır.

Bulunması durumunda stantlar kentsel donatı cebine veya kentsel donatı aksına konulması esastır.

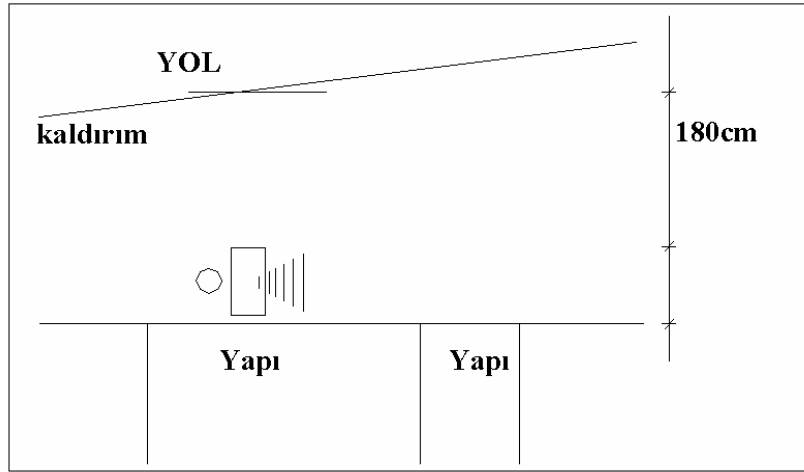
Şekil 4. 4 Yola paralel stant konumlanışı

Stantın insanlarla iletişimde olacak cephesi yaya sirkülasyon yönüne paralel olması durumunda; birim zamanda stantın iletişime geçeceği her bir insan sırası için 60cm yer olması tavsiye edilir.

Şekil 4. 5 Yola dik stant konumlanışı

Genişleyen/daralan kaldırıma stant konulması durumunda; stant etki alanının en dar yeri 180cm (stant iletişim yönünün sirkülasyon aksına dik olması durumunda) olması uygundur.

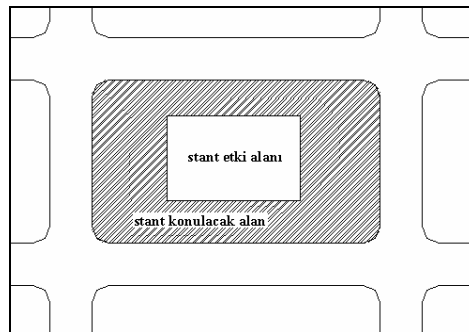
Şekil 4. 6 Daralan kaldırımda stant konumlanışı

Stantlar kuruldukları yer itibariyle yeşil alan, meydan veya boşlukların önüne/içine kurulabilir. İstisnai durumlarda yapı önlerine stant kurulabilir. Stant kurulduğunda önünde bulunduğu işyerinin vitrinini/cephesini kapatmamalı. Ancak konulacağı yapının stant seviyesinde sağır olması önerilir. Herhangi bir işyeri/kurum/sivil toplum kuruluşu faaliyette olduğu taşınmaz önünde stant kurmak istediği durumda “stant önü duvarın sağır olması” koşulu aranmamalı.

Stantlar; izinli hiçbir tanıtım/reklâm/bilgi elemanını kapatmamalı. Stant bir yapı önünde konumlanması durumunda bulunduğu kota ait kat yüksekliğinden yüksek olmaması önerilir.

Meydanlara veya parklara kurulacak stantlarda; stant etki alanının taban alanı, konumlandırıldığı yerin taban alanının yarısından büyük olmaması önerilir.

Meydanlara konulacak stantlar tır, araba, vb... araçlarda olabilir. Üstteki hususlar bu araçlar için de geçerlidir.

Şekil 4. 7 Meydanda konumlanmış stant ve etki alanı

4.1.1.7 Su Öğeleri

Rekreasyon, yaya sirkülasyonunu yönlendirme veya engelleyerek güvenlik sağlamak, odak noktası oluşturmak ve insanların içme suyu gereksinimini karşılamak amacıyla su öğeleri tasarlanabilir.

Kentsel Tasarım Projesi kapsamında hazırlanmalıdır. Yakın çevresi peyzaj projesi ile birlikte tasarlanmalıdır.

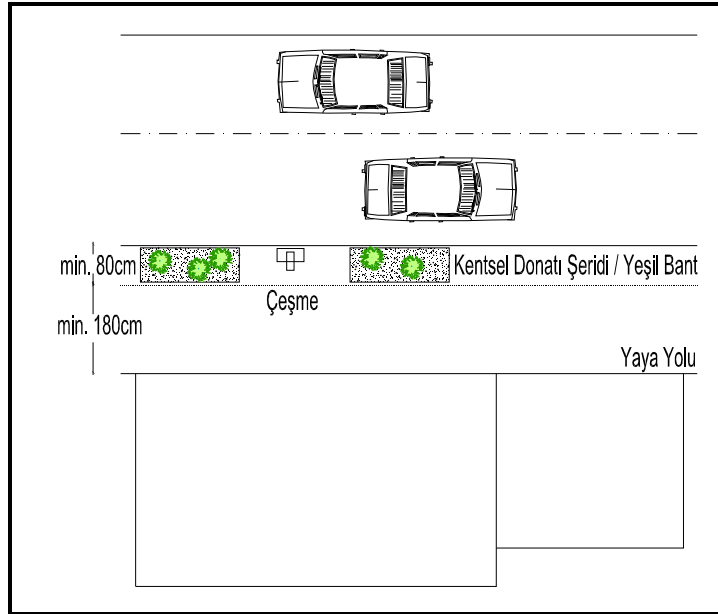
Oyun amaçlı havuzlarda;

-Düz tabanlı, eğimsiz havuzlar; 20cm derinlikte olması tavsiye edilir.

-Orta kısma doğru eğim verilmiş tabanlı havuzlar; havuz tabanı kaygan malzemeden üretilmemesi tavsiye edilir(Zorlu, 1992).

Fıskiyeler tasarlanırken; hakim rüzgar yönü tespit edilmeli ve gerekli analizler yapıldıktan sonra fıskiye ebatları belirlenmelidir. Havuz dışına su sıçratmayacak şekilde tasarlanmalıdır.

Çeşmeler parklarda, meydanlarda, çocuk oyun alanlarında ve spor alanlarında konumlandırılabilirler. Tasarlanacak su öğelerinde yeşil bant/kentsel donatı şeridi hizasında tasarlanması uygundur. Kentsel donatı şeridi/yeşil bandı olan kaldırımlarda bu bölgelemeler hariç net 180cm genişliği olmayan kaldırımlar üzerinde tasarlanmaması önerilir. Çeşmelerde armatürler fotoselli olması esastır.

Şekil 4. 8 Kentsel donatı şeridinde çeşme konumlanışı

Çeşmeler; engelli vatandaşların da kullanımına uygun olarak tasarlanması tavsiye edilir.

Seçilen malzemeler hava koşullarına ve çatlama dayanıklı olmalıdır (Yaylalı, 1998).

4.1.1.8 Telefon üniteleri

Telefon üniteleri; taşıyıcı üzerinde, duvara monte ve kabin içinde olmak üzere 3 şekilde tasarlanabilir. Gürültülü mekânlarda kabin içinde tasarlanması, aynı ilçe sınırları içerisinde aynı konsept ile tasarlanmış telefon üniteleri kullanılması, bir caddenin birden fazla ilçeye dahil olması durumunda belirlenecek konsept dahilinde tek tip telefon üniteleri kullanılması önerilmektedir.

Konumlanışlarındaki en önemli faktör yaya sirkülasyonunu engellememesidir. Görülebilir yerlere yerleştirilmesi uygundur.

Şekil 4. 9 Çoklu telefon ünitesi örneği

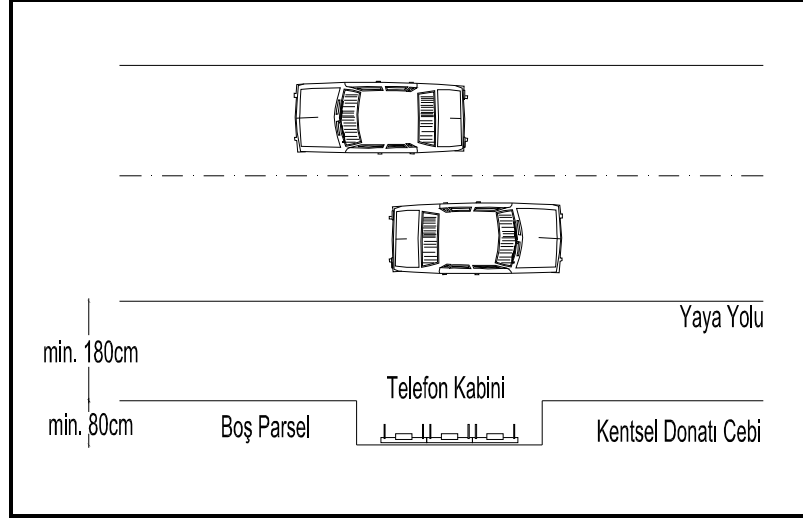
İyi aydınlatılmış olmaları gerekmektedir. Aydınlatma sistemi sensörlü, tasarımları da olabildiğince şeffaf olması tavsiye edilir.

Şekil 4. 10 Tekli telefon ünitesi örneği

Reklâm unsuru içermemelidir.

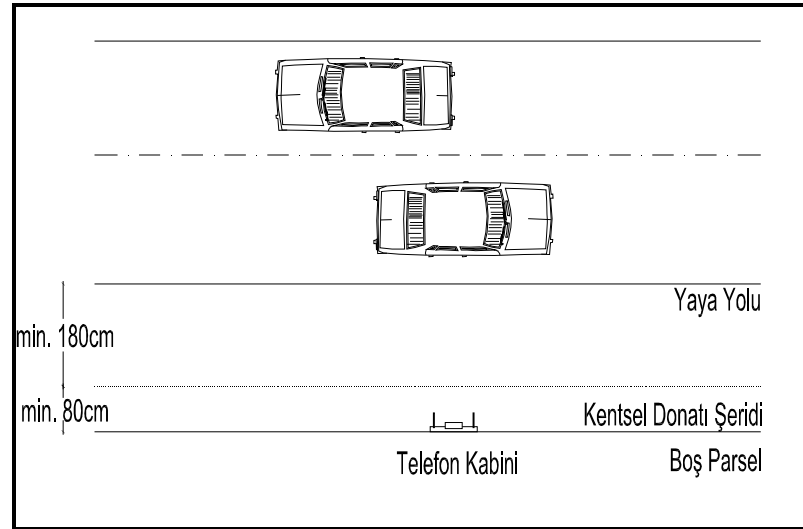
İmkân varsa promenatta cepler oluşturulup yerleştirilmelidirler. Kentsel donatı cebi en az 80cm olması tavsiye edilir.

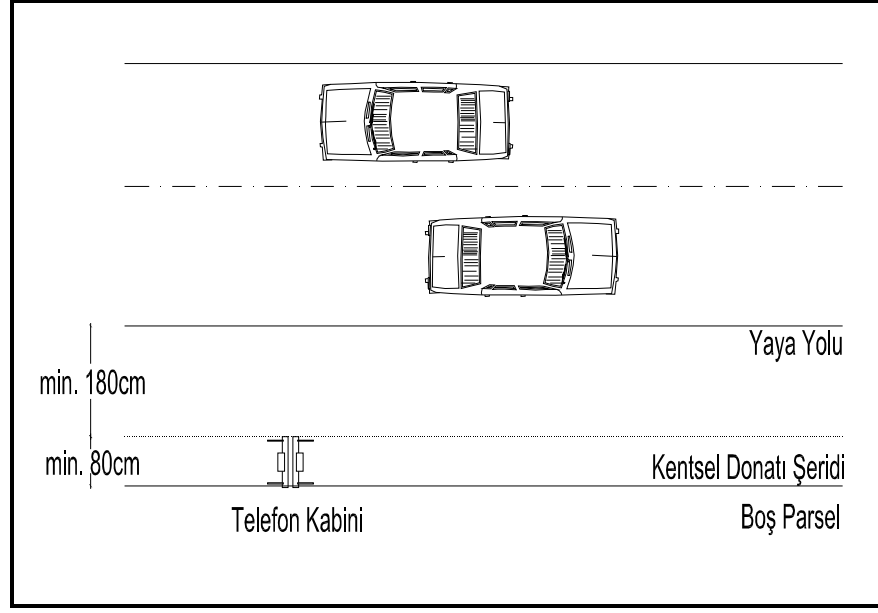
Şekil 4. 11 Kentsel donatı cebinde telefon ünitesinin konumlanması

Telefon kabinlerinin birleşik olarak yerleştirilmeleri esastır (Birden fazla konulacaksa). Kaldırımın olabildiğince arka kısmına yerleştirilmesi önerilir.

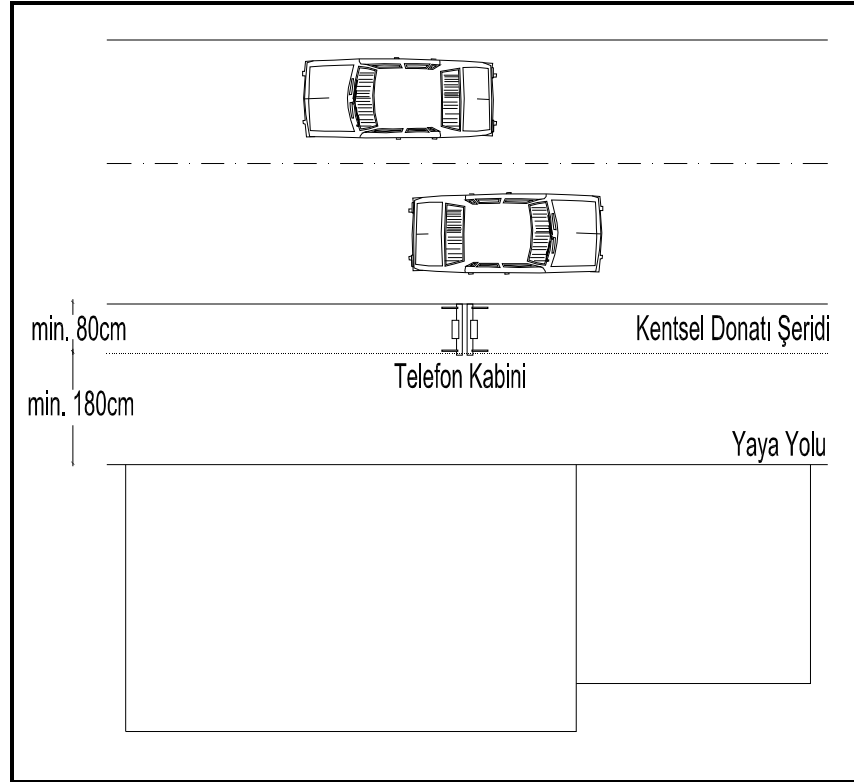
Telefon kabini yerleştirilebilmesi için kaldırımın dar kenarı; kabin koyulduktan sonra (Kabin kullanım alanı hariç) en az 180cm net alan kalması, kabin girişi mümkünse yaya sirkülasyon yönüne paralel ve olumsuz etki etmeyecek şekilde yerleştirilmesi uygundur.

Şekil 4. 12 Boş parsel önündeki kaldırımda telefon ünitesinin yola dik konumlanması

Şekil 4. 13 Boş parsel önündeki kaldırımda telefon ünitesinin yola paralel konumlanması

Şekil 4. 14 Yapıların önündeki kaldırımda telefon ünitesinin yola paralel konumlanması

Engelli insanlar için konulacak telefon ünitelerinde; telefonun söz konusu tesisdeki yüksekliği tekerlekli sandalyedeki bireyin ulaşabileceği yükseklikte olmalıdır (Mukodo, 1989). Telefon kabininin zemini bağlı bulunduğu kaldırım kotu ile aynı seviyede ve tekerlekli sandalyeli bireyin geçişini engellemeyecek nitelikte olmalı. Telefon kabininin önündeki zemin kaplaması; kaldırımın eni boyunca görme engelli bireylerin telefon kabinini anlaması amacıyla özel zemin kaplama malzemesi ile kaplanmalıdır.

4.1.1.9 Otobüs Durakları

Otobüs durakları kavşak noktalarından uygun bir uzaklıktan önce yada sonra düzenlenmelidir (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Kılavuzu Çalışma Grubu, 1992).

Durak ile taşıt arasındaki mesafe, kullanıcıların açık hava koşullarından en az etkilenecekleri şekilde ayarlanmalıdır (Zülfikar, 1998).

Duraklardaki reklam panoları gelen araç yönünde konumlandırılmaması uygundur. Tasarımları haricinde sonradan herhangi bir reklam panosu konulamaz.

Durak boyutları belirlenirken kullanıcı sayısı ve bekleme süreleri de göz önünde tutulmalı ve bu konuda belirlenmiş ölçülerden yararlanmalıdır (Zülfikar, 1998). Gerekli görüldüğü halde modüler olarak durak boyutları artırılabilir.

Şekil 4. 15 Oturma üniteli otobüs durağı örneği

Konumlanacağı alanda yeterli genişliğin olmaması durumunda oturma birimi olmadan konumlanabilirler.

Şekil 4. 16 Oturma ünitesi olmayan otobüs durağı örneği

Durak ile bir yangın musluğu arasında en az 4.5m mesafe bırakılması uygundur (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Duraklar başka kent mobilyaları ile birlikte tasarlanabilir.

4.1.2 Yan Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları

4.1.2.1 Üst Örtü Öğeleri

Üst örtü öğeleri binaların bitişiğinde giriş ve dolaşım saçakları gibi kullanılacakları gibi, binalardan uzakta ayrı bir mekan oluşturacak şekilde de kullanılabilirler (Hacıhasanoğlu, 1991).

Üst örtü öğeleri, kentsel mekanlarda özellikle yaya alanlarında, parklarda ve piknik alanlarındaki dinlenme alanlarında kullanıcıları güneş ve rüzgarın rahatsız edici etkilerinden korumak, gölge ve gölge deseni oluşturarak ilgi çekmek, dış mekanın daha kolay algılanabilmesi için bir yükseklik sınırını oluşturmak gibi amaçlarla kullanılan elemanlardır (Zülfikar, 1998).

Tarihi binalarda kullanılacak tenteler cephelerdeki doğramaların iç kısmına yerleştirilmeli ve dışarı taşmamalıdır.

şekil 4. 17 Tente uygulamasına bir örneğ

Cadde bazında seçilecek tek renk ile ticari birimlere ait tenteler uygulanması uygundur.

4.1.2.2 Yangın Muslukları

Yangın muslukları kent mobilyaları içinde güvenlik açısından en önemli öğelerinden biri olması nedeniyle yerleştirilecekleri alanlar dikkatle seçilmelidir.

Yangın muslukları, itfaiye araçlarının kolay ulaşabileceği yerlerde, standart yüksekliğinde ve en az iki hortum bağlanabilecek şekilde olmalıdır (YTÜ Mimarlık Fakóltesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

şekil 4. 18 Yangın musluğu örneği

Dikkat çekici renkte ve belli bir renkte olmalıdır tüm kentte.

Diğer kent mobilyaları yangın musluklarına yakın yerleştirilmemelidir.

Hortum bağlantı yeri zeminden en az 37,5 cm yukarıda olmalıdır (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

4.2 Geçici Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları

Geçici kullanımlarına göre kent mobilyalarını işlevsel ve yan kullanım olarak ikiye ayırmak mümkün.

4.2.1 İşlevsel Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları

4.2.1.1 Bayrak Direkleri

Türk Bayrağı asılmak amacıyla kamusal alanlara dikilecek direkler 2893 sayılı “Türk Bayrağı Kanunu” hükümlerince değerlendirilmeli.

Ticari birimlere ait bayrak direkleri ile ilgili olarak;

Bina cephelerine direkli-direksiz bayrak asılmaması önerilir.

Bayrak direği konulacak taşınmaz müstakil yapı olması uygundur.

Bayrak direği en fazla 5m uzunluğunda olması önerilir.

Bir parsele en fazla 3 adet bayrak direği konulması uygundur.

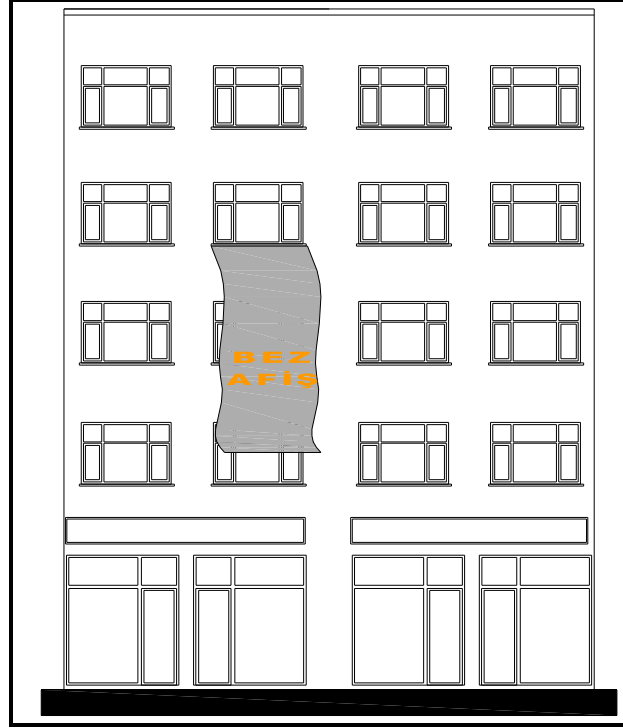
Bayrak direği konulacak bahçeye ayaklı tanıtım/ortak tanıtım panosu konulmamalı.

Bayrak direklerinin statik tasarımlarında TSE 498’e göre rüzgar hızı 130km/sa alınması önerilir [2].

4.2.1.2 Bez Afişler

Bina cepheleri dışında bez afiş uygulaması yapılması uygun değildir. Bez afişin büyüklüğü en fazla 10 m2 ebatlarında olması önerilir.

Bez afişler ancak ilgisinin faaliyette bulunduğu bina yüzeyine asılabilmeli, komşusunun penceresini kapatmaması uygundur.

Şekil 4. 19 Bina cephesine uygulanmış bez afiş uygulaması

Bez afiş süresi en fazla 14 gün ile sınırlandırılması önerilir.

Yerel ve genel seçim dönemlerinde kullanılacak bez afişlere ait asım yerleri ve diğer uygulamalar, Seçim Kanunu ve ilgili mevzuat hükümlerine göre düzenlenmelidir.

4.2.1.3 Cadde – Sokak İsimleri Tabelası

Cadde ve sokak tabelaları ile ilgili olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından Bülent Erkmn ve Aykut Köksal'ın hazırlamış olduğu bir proje İstanbul genelinde uygulanmaya başlanmıştır. Proje; Fatih, Beykoz, Beyoğlu, Pendik, Tuzla, Eyüp, Sarıyer, Maltepe, Şile, Bayrampaşa, Esenler, Şişli İlçelerinde uygulanmaya başlanmıştır.

Söz konusu projenin ana ilkelerine bu çalışmada yer verilmiş olup uygulamanın sürdürülmesi İstanbul'daki cadde ve sokak tabelalarının kent bütünündeki birliği açısından uygundur.

Cadde ve sokak tabelaları iki ana bilgi alanından ve bunların içerdiği dört alt bilgi katmanından oluşacaktır. İlk bilgi alanı sokak ya da caddenin adıyla birlikte ögenin gösterdiği kesimde yer alan kapı numaraları dizisini ve dizinin akış yönünü içerecektir.

Şekil 4. 20 Cadde- sokak isim levhası örneği

Kapı numaraları dizisi yalnızca tabelanın konumlandığı cadde ya da sokak cephesindeki kapı numaralarından oluşacak, karşılıklı cephelerin kapı numaraları aynı tabelada yer almayacaktır. İkinci bilgi alanı ise ilçe adını ve ilçenin posta kodunu gösterecektir. Böylece her birim öge, ilgili yerin bütün içindeki konumunu gösteren bilgiye sahip olacak, başka bir deyişle, yukarıda tanımlanan iki okuma doğrultusunu bir arada içerme imkanını taşıyacaktır.

Cadde ve sokakların adlandırılmasında Türkçe'nin dilbilgisi ve yazım kuralları esas alınmış, sokak ve cadde adlarının Türkçe'deki "isim tamlaması" kuralına göre yazılması sağlanmıştır. (Bu konuda bkz. Tahir Nejat Gencan, Dilbilgisi, İstanbul 1969, s.106)

Kapı numaraları da iki bilgi katmanını içererek, ilki yapıya ilişkin numara, ikincisi ise Kimlik Bilgi Sistemi (KBS) numarası olacaktır.

Şekil 4. 21 Kapı numarası tabela örneği

Taşıyıcı öge olabildiğince yalın, hem kentin anonim bağlamına katılabilecek, hem de bu anonim bağlam içinde özelleşmiş bir standart sunacak biçimde ele alınmıştır. Belirli ilkeler içinde gerçekleştirilecek gofre uygulaması biçimlenmenin ayrı bir özelliğidir.

Şekil 4. 22 Örnek cadde-sokak isim tabelası örnekleri

Kentsel bildirişim öğelerinde rengin bilgi kodlayıcı olması amaçlanmıştır. Bu bağlamda iki ayrı düzey belirlenmiştir. İlk düzeyde, cadde ve sokak tabelalarındaki adlandırmayı ve numara dizisini taşıyan bilgi alanının zemininde ve kapı numaralarının zemininde uygulanacak olan değişmez renk yer alacaktır yani tüm tabelaların ve kapı numaralarının ana zemininde yer alan ve öğelerin genel kimliğini tanımlayan renk Ral 3001 Signalrot / Pantone 1945 olacaktır.

RAL 3001 SIGNALROT / PANTONE 1945

Şekil 4. 23 Cadde- sokak tabelaları ve kapı numaraları tabelalarının renk kodu

İkinci düzey ise, cadde ve sokak tabelalarında yer alan, ilçe adını ve posta kodunu taşıyan ikinci bilgi alanının zemin rengi oluşturacaktır. Bu renk ilçeye göre değişecek ve ilçe özelinde kodlama bilgisini taşıyan renkler, belirlenmiş 10 rengin yinelenmesinden oluşacaktır.

ÇATALÇA İLÇE BLD. RAL 6018 / PANTONE 369	SİLİVRİ İLÇE BLD. RAL 5018 / PANTONE 7474	BÜYÜKÇEKMECE İLÇE BLD. RAL 6027 / PANTONE 7472	AVCILAR İLÇE BLD. RAL 4003 / PANTONE 674
KÜÇÜKÇEKMECE İLÇE BLD. RAL 5015 / PANTONE 2995	BAKIRKÖY İLÇE BLD. RAL 2004 / PANTONE 166	BAHÇELİEVLER İLÇE BLD. RAL 4008 / PANTONE 2583	GÜNGÖREN İLÇE BLD. RAL 6018 / PANTONE 369
BAĞCILAR İLÇE BLD. RAL 6027 / PANTONE 7472	ESENLER İLÇE BLD. RAL 2004 / PANTONE 166	BAYRAMPAŞA İLÇE BLD. RAL 5018 / PANTONE 7474	GAZİOSMANPAŞA İLÇE BLD. RAL 4005 / PANTONE 272
EYÜP İLÇE BLD. RAL 8001 / PANTONE 1395	ZEYTİNBURNU İLÇE BLD. RAL 4003 / PANTONE 674	FATİH İLÇE BLD. RAL 6027 / PANTONE 7472	EMİNÖNÜ İLÇE BLD. RAL 3014 / PANTONE 702
BEYOĞLU İLÇE BLD. RAL 4008 / PANTONE 2583	BESİKTAŞ İLÇE BLD. RAL 5015 / PANTONE 2995	ŞİŞLİ İLÇE BLD. RAL 2004 / PANTONE 166	KAĞITHANE İLÇE BLD. RAL 6018 / PANTONE 369
SARIYER İLÇE BLD. RAL 4005 / PANTONE 272	BEYKÖZ İLÇE BLD. RAL 4003 / PANTONE 674	ÜSKÜDAR İLÇE BLD. RAL 8001 / PANTONE 1395	ÜMRANİYE İLÇE BLD. RAL 6018 / PANTONE 369
KADIKÖY İLÇE BLD. RAL 5018 / PANTONE 7474	MALTEPE İLÇE BLD. RAL 4003 / PANTONE 674	KARTAL İLÇE BLD. RAL 2004 / PANTONE 166	SULTANBEYLİ İLÇE BLD. RAL 6027 / PANTONE 7472
PENDİK İLÇE BLD. RAL 5015 / PANTONE 2995	ŞİLE İLÇE BLD. RAL 8001 / PANTONE 1395	TUZLA İLÇE BLD. RAL 4008 / PANTONE 2583	ADALAR İLÇE BLD. RAL 6018 / PANTONE 369

Şekil 4. 24 Cadde-sokak tabelalarında ilçeleri simgeleyen renk kodları

Renklerin ilçelere göre belirlenmesinde komşuluk ilişkisi esas alınacak, renk dizisinin yinelenmesinde sınır komşuluğunun olmamasına özen gösterilecektir. Komşuluk ilişkisine göre bir renk düzeni öneri tablosu hazırlanmıştır.

Bu uygulamanın uzun sürede son derece işlevsel olacak bir yönü de, her ilçenin kendi kod rengine sahip olmasıdır. İleride gerçekleştirilecek kent rehberi ya da kent bildirişim planları gibi uygulamalarda bu renk kodlarından yararlanılması bir yandan tüm bildirişimin bütünsel bir konsept üzerine oturmasını sağlayacak

Her iki düzeyde de zemin rengi üzerinde yer alan yazılar beyaz olacaktır.

Tüm kentsel bildirişim öğelerinde yalnızca tasarlanan özel yazı karakteri kullanılacaktır. Uygulama yalnızca majüskül harfleri içerdiğinden yazı tasarımı da majüskül harflerden oluşmuştur.

Harfler arasındaki espas (aralık), sabit kılınan yazı büyüklüklerine göre iki ayrı uygulama biçimi gösterecektir. Yer adlarını oluşturan tamlamalarda daha büyük boyutta olan “özel ad” normal espasta yazılacak, BULVARI, CADDESİ, SOKAĞI, ÇIKMAZI sözcüklerinden oluşan tamlayanlar ise önceden belirlenmiş ve sabitlenmiş espaslarda hazır kalıp biçiminde kullanılacaktır. Yer adlarını oluşturan tamlamalardaki sözcüklerin harfleri arasındaki espas farklılığı, iki sözcüğün farklı büyüklüklerde yazılmasından kaynaklanmaktadır.

Şekil 4. 25 Cadde-sokak isim tabelası ölçüleri

Kentsel bildirişim öğelerinin tasarımında belirleyici özelliklerinden biri de gofre uygulamasıdır. Öğelerin üçüncü boyutta hacim elde etmesini ve kalıcılık etkisi kazanmasını sağlayacak olan bu uygulama, öğelerin kimlik verici özellikleri arasında yer almaktadır.

Gofre uygulaması iki ayrı düzeyde gerçekleştirilecektir: İlk düzey, cadde ve sokak tabelalarının ana bilgi alanını ve kapı numaralarını çevreleyen ve köşeleri radius oluşturan çerçevenin gofre uygulamasıyla 4mm yükseltilmesi biçiminde olacaktır. Çerçeveler ayrıca renkle (beyazla) vurgulanmayacak, çerçeve etkisi yalnızca üçüncü boyuttaki gofre ile sağlanacaktır.

İkinci düzey ise, çerçeve içinde kalan ve beyazla renklendirilen yazıların gofre uygulaması ile 2mm yükseltilmesi gerçekleşecektir. Böylece iki farklı gofre düzeyi, tasarıma üçüncü boyutta verilmek istenen vurguyu kuvvetlendirici bir nitelik taşıyacaktır.

Cadde ve sokak tabelalarında, zemini ilçeye ilişkin renk koduyla belirlenmiş ikinci bilgi alanında yer alan yazılarda gofre uygulaması yer almayacaktır.

Tüm cadde ve sokak tabelaları aynı genişlikte (600mm) olacak, yükseklikler ise tabelanın taşıdığı yazının uzunluğuna göre değişecektir. Başka bir deyişle, yer adı uzun olduğunda yazının büyüklüğü değiştirilmeyecek, bunun yerine satır sayısı arttırılacak, bu da tabelanın yüksekliğini belirleyecektir.

Tabelalar üzerinde yer alan yazıların yüksekliği her tabelada değişmez büyüklüklerde olacaktır.

Tabelalarda ikinci bilgi alanını oluşturan ve ilçe kodlarını taşıyan bölüm, 50mm yüksekliğinde yatay bir şerit olarak tabelaların alt kesiminde yer alacaktır.

Tüm cadde ve sokak tabelaları aynı genişlikte (600mm) olacak, yükseklikler ise tabelanın taşıdığı yazının uzunluğuna göre değişecektir.

Başka bir deyişle, yer adı uzun olduğunda yazının büyüklüğü değiştirilmeyecek, bunun yerine satır sayısı arttırılacak, bu da tabelanın yüksekliğini belirleyecektir.

Şekil 4. 26 Satır sayısı arttırılmış cadde-sokak isim tabelası ölçüleri

Tabelalar üzerinde yer alan yazıların yüksekliği her tabelada değişmez büyüklüklerde olacaktır.

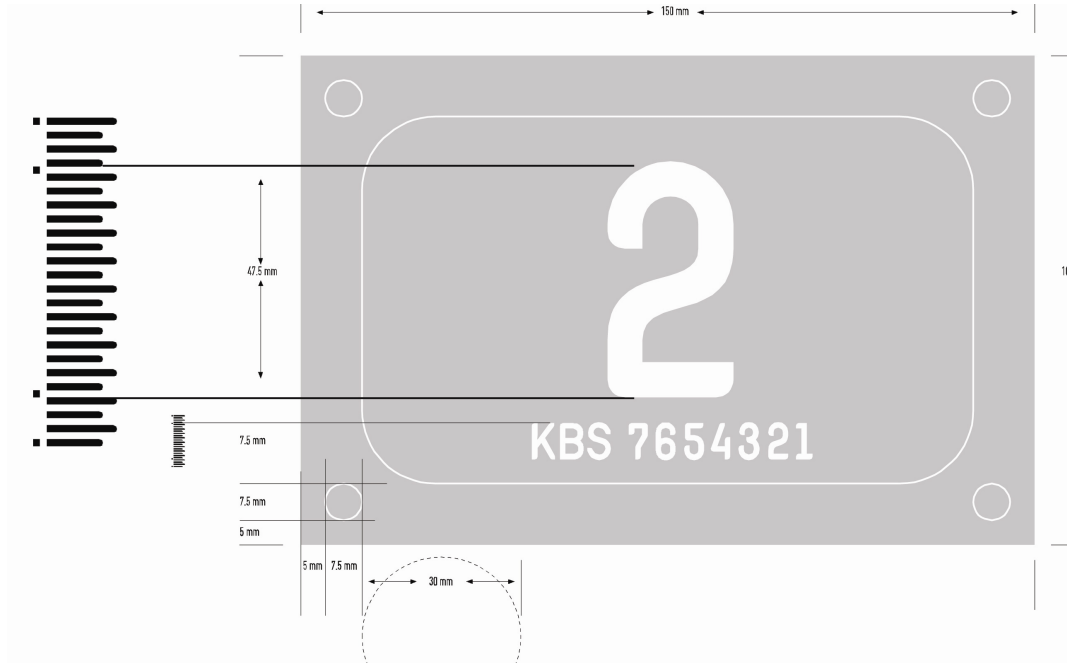
Tabelalarda ikinci bilgi alanını oluşturan ve ilçe kodlarını taşıyan bölüm, 50mm yüksekliğinde yatay bir şerit olarak tabelaların alt kesiminde yer alacaktır.

Bulvar adının yer aldığı tabelalar, cadde ve sokak tabelalarındaki ölçülerin %150 oranında büyütülmesiyle üretilecektir.

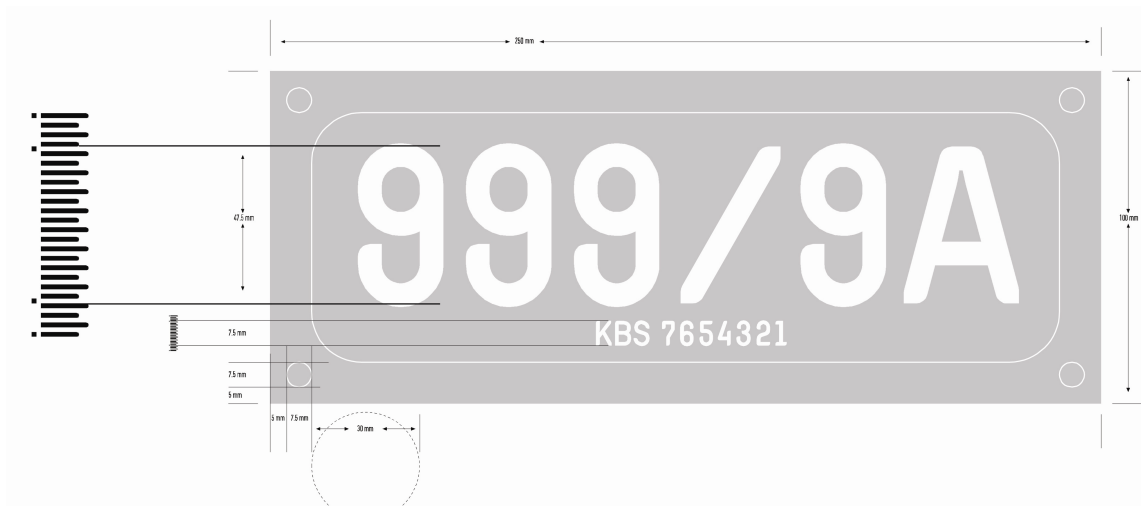
Şekil 4. 27 Cadde-sokak isim tabelası ve bulvar isim tabelası ölçüleri

Kapı numaraları değişmez boyutta olacaktır (150mm x 100mm).

Şekil 4. 28 Kapı numarası tabelası ölçüleri

Kapı numarası 3 haneden daha fazla rakam (ya da harf) gerektirdiğinde 100mm olan yükseklik değişmez kalmak üzere genişlik 250mm olarak uygulanacaktır.

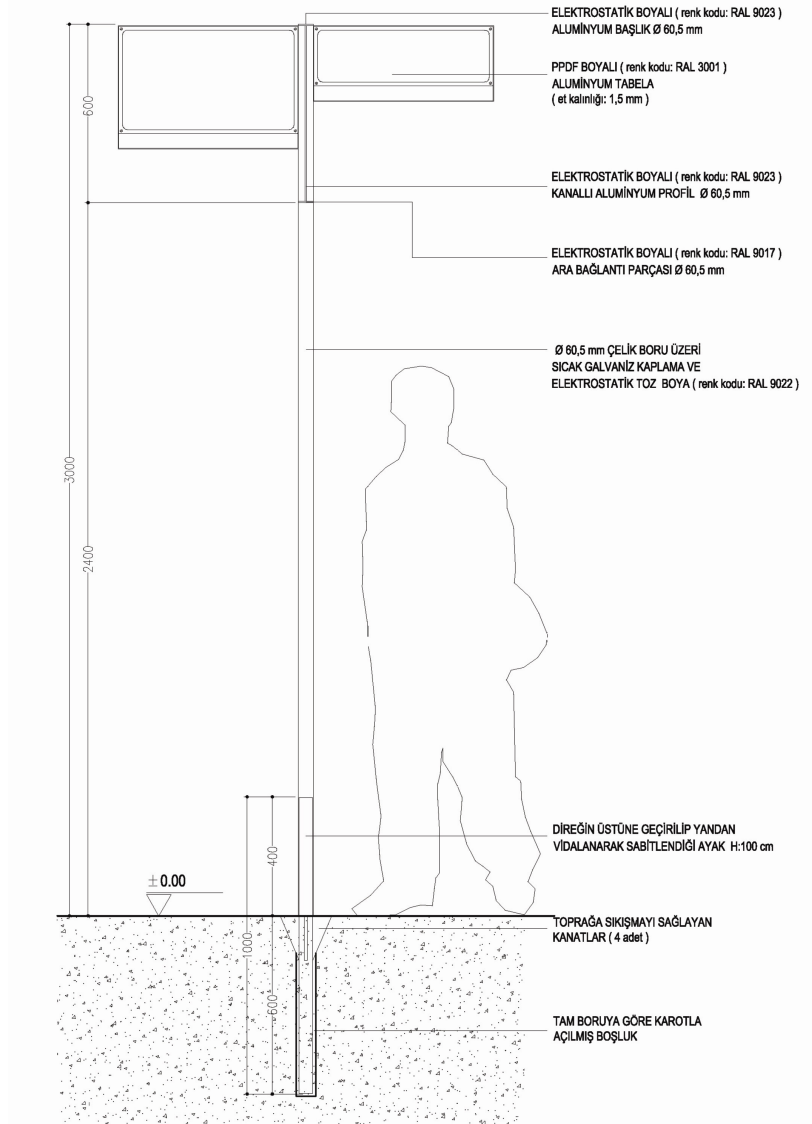
Şekil 4. 29 Kapı numarası tabelası ölçüleri

Tabelalar, cadde ve sokakların her iki cephesinde (sağ ve sol) ve her cephenin iki ucunda yer alacak, böylece her cadde ya da sokak en az dört tabelaya sahip olacaktır. Cadde ya da sokağın uzunluğuna göre tabela sayısı artabilecektir.

Tabelaların konumlanma yüksekliği direkli tabelaların yüksekliğiyle aynı olacak, zorunlu durumlarda +/- 30 cm sınırı içinde kalmak üzere konum değişebilecektir.

Tüm cadde ve sokak adı tabelaları ile kapı numarası tabelaları için 1.5 mm kalınlığında, (dayanıklı özel bir boya sistemi olan) "PPDF" boyalı alüminyum levhalar kullanılacaktır. Yazı ve zemin gofreları, hidrolik preslerde metal kalıplar ile basılacaktır. Zemin dışı yazı ve numaralar ile bölge kod renkleri için serigrafi sistemi uygulanacaktır.

Direkli uygulamalarda 1.5 mm et kalınlığındaki elektrostatik boyalı alüminyum profil üzerinde yer alan tabelalarda, duvar üzerinde konumlanan öğelerle aynı uygulama ilkeleri geçerli olacak, ancak kapı numaraları dizisi yer almayacak, yalnızca yön belirten ok bulunacaktır.

Şekil 4. 30 Cadde-sokak isim tabelası ve direği ölçü ve malzemesi

Direk üzerinde konumlanan öğeler, her iki yüzeyin de bildirişim işlevi taşıması amacıyla, iki tabela plakasının özel bir ayrıntıyla birleştirilmesinden oluşacaktır. Bu uygulama üçüncü boyut etkisini daha da kuvvetlendirecektir.

Tabelalarda farklı bir yazı karakteri kullanılamaz.

Tabelalarda “Bulvarı, Caddesi, Sokağı, Çıkmazı” kelimeleri yerine “ Bulvar, Cadde, Sokak, Çıkmaz” sözcükleri kullanılamaz.

Tabelalarda “Bulvarı, Caddesi, Sokağı, Çıkmazı” sözcükleri normal espasta yazılamaz.

Tabelalarda hiçbir punto ve düzenleme ilişkisi değiştirilemez.

Tabelalarda sokak adının uzun olduğu bir durumda satır artırma yerine punto küçültülemez.

Tüm tabela tek renk ile uygulanamaz. İlçe bandının kendi rengine her zaman sadık kalınır.

İlçe bandı kullanılmadan tabela üretilemez.

Duvar tabelaları bağlantı noktaları dışında hiçbir noktadan duvara monte edilemez.

Direkli tabelada kapı numarası dizisi kullanılmaz.

Tabelalarda ikili işareti kapı numarası ile kullanılamaz.

Üçten fazla haneli bir kapı numarası punto küçültülerek uygulanamaz (İBB, 2005c).

4.2.1.4 İnşaat ve Tadilat Alanlarındaki Tanıtım – Reklam Panoları

Üç ana bölümde ele alabiliriz.

4.2.1.4.1 İnşaat Tanıtım Panosu

En az 50cm X 75cm, en fazla yüksek yapılarda 10m² ve diğer yapılarda 6m² olmalıdır. (İBB, 2006).

Bu panonun; Mal sahibinin, mimarının, statik, elektrik tesisat, ısı yalıtım proje müellifleri ile fenni mesullerinin şantiye şefinin, müteahhidinin isimleri ile inşaat ruhsat numara ve tarihini içermesi zorunludur (İBB, 2006).

Panonun herkesçe rahat görülebilecek şekilde inşaat paravanına konulması esas olup gerekli görülmesi halinde pano ayaklı olarak tasarlanıp bahse konu taşınmazın mülkiyet sınırları içerisinde kalmak kaydıyla uygulama yapılabilir.

Panoda inşaatın bitmiş halinin görseli yer alabilir. Bu panoya yapı ruhsatı süresince izin verilir.

4.2.1.4.2 Paravan Sisteminin Reklâm-Tanıtım Amaçlı Kullanılması

İstanbul İli idari sınırları içinde inşaat ve tadilat ruhsatlı yapı ve arsalarda özel mülkiyete konu taşınmazlar üzerinde yapı ruhsatı veya tadilat ruhsatı mevcut, devam eden inşaat/tadilat faaliyetleri nedeniyle bahse konu taşınmazın mülkiyet sınırları içinde kalmak kaydıyla, inşaat/tadilat halindeki yapılardaki görüntü kirliliğinin önlenmesi, emniyetin sağlanması için konulan paravan sisteminin üzeri reklâm/tanıtım amaçlı kullanılabilir. Kurulacak paravan yüksekliği 400cm'yi geçmemesi önerilir. Yapılacak uygulama paravan sisteminin tamamı ile bütünlük arz etmeli.

Zemin kattaki tadilatlarda; tadilat ruhsatı alınması kaydıyla kurulacak paravan yüzeyi tanıtım amaçlı kullanılabilir. Kurulacak paravan yüksekliği bir üst katı etkilememeli.(400 cm'yi geçmese dahi)

Bu uygulamalarda üç boyutlu öğeler ve çıkıntı oluşturacak şekilde uygulamalar yapılmaması önerilir.

4.2.1.4.3 İskele Sisteminin Reklâm-Tanıtım Amaçlı Kullanılması

İstanbul İli idari sınırları içinde inşaat ruhsatlı ve iskele belgeli yapılarda; özel mülkiyete konu taşınmazlar üzerine inşaat/tadilat nedeniyle kurulacak iskele sisteminin yüzeyi binalardaki görüntü kirliliğini önlemek ve emniyet tedbirlerinin sağlanması amacıyla, iskele sisteminin yüzeyi reklâm/tanıtım amaçlı kullanılabilir.

İskele sisteminin yüksekliği bina cephe ebatlarını ve çatı saçak hizasını aşmaması uygundur.

Uygulama yapılacak iskele yüzeyinin tamamında sadece bir unsurun tanıtımı/reklamı yapılması uygundur.

Yapılacak uygulamalara; yapı ruhsatlı yapılarda yapı ruhsatı süresince, iskele belgesi olan yapılarda ise iskele belgesi süresince izin verilebilir.

Bu uygulamalarda üç boyutlu öğeler ve çıkıntı oluşturacak şekilde uygulamaların yapılmaması uygundur.

Uygulamada kullanılacak malzeme delikli yapıya sahip olup, içeride yapılan işlemler dışarıdan görülebilecek özellikte olması uygundur.

4.2.1.5 Reklam Panoları

Bilbord (Billboard), elektronik panolar, reklam kuleleri, pissa pano, raket pano, afiş değiştirici billboard, ışıklı billboard, LED ekranlar ve benzerlerini kapsar (İBB, 2005b).

Şekil 4. 31 Reklam panosu örnekleri

Tarihi eser ve tescilli yapıların, ibadethanelerin, heykel ve sanat eserlerinin, konsolosluklar, emniyet müdürlükleri, valilik ve kaymakamlıklar, askeri alanlar, v.b kurumlara ait binaların önüne gelmeyecek ve bunları kapatmayacak biçimde yerleştirilmesi uygundur (İBB, 2005b).

Kavşaklardaki sabit reklam elemanları, araç sürücüsünün görüş üçgenini kapatacak, trafik işaretlerinin görülmelerini engelleyecek, anlamlarını değiştirecek veya güçleştirecek, tereddüt doğuracak ve yanıltacak şekilde yerleştirilmemesi uygundur (İBB, 2005b).

Yaya yolu üzerine gelecek şekilde konacak sabit reklam elemanları için kaldırım genişliği ve o mahaldeki reklam yoğunluğu baz alınması uygundur (İBB, 2005b).

Sabit reklam elemanları İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin belirlediği şekil ve ebatlarda konulmalı ve diğer reklam elemanları arasında yeterli mesafe bırakılmalıdır (İBB, 2005b).

Şekil 4. 32 Bilbord tipi reklam panosu örneği

Reklâm panolarının taşıyıcı sistem şekilleri yağmur, rüzgar, deprem gibi dış etkenlere karşı dayanıklı olmalıdır (İBB, 2005b).

Kentin silüetini bozacak doğal veya tarihi çevrenin algılanmasını engelleyecek şekilde reklâm uygulamaları konulmamalıdır (İBB, 2005b).

Reklâm elemanları birbirinin görüntüsüne engel olacak şekilde yerleştirilmemesi önerilir (İBB, 2005b).

Erişme kontrollü yolların (otoyol) güzergâh çevresinde karayolları kamulaştırma sınırları içinde ve dışında erişme kontrollü karayolu (otoyol) trafiğine etken, hitap eden yerlerde reklam elemanlarının konulmasına, ilgili Karayolları Bölge Müdürlüğü'nün görüşünü takiben İstanbul Büyükşehir Belediyesine izin verilmelidir (İBB, 2005b).

4.2.1.6 Saatler ve Meydan Saatleri

Uzak mesafeden de kolaylıkla algılanabilmeleri için belirli bir yükseklikte ve boyutta olmaları önemlidir.

Yerleştirileceği mekânın özelliklerine uymaları ve/veya o mekâna estetik olarak bir değer katmaları amacıyla özgün tasarımlar olması önerilir.

Saatler açık ortamlarda konumlanmaları nedeniyle iklim koşullarına uygun malzemelerden imal edilmelidir.

Meydan saatlerinin konumlandığı alan yaya sirkülasyonunu engellemeyecek veya yaya sirkülasyonunu kontrollü şekilde değiştirilmesi şartıyla konumlandırılabilirler.

Meydan saatleri (Kaide yüksekliği ile beraber) yükseklikleri kadar yarıçapa sahip yayalaştırılmış/yeşillendirilmiş alan içine konması uygundur.

Saatler monte edildiği mekânda çıkıntı oluşturacağı durumlarda saatin en alt kotu 2.5m'nin aşağısında olmaması uygundur.

4.2.1.7 Sağlık Kurumları, Eğitim Kurumları, Tarihi ve Turistik Mekanlar, Büyük Komplekslere Ait Yönlendirme Panoları

Kaldırımlara yerleştirilecek yönlendirme panoları öncelikle trafik levhalarına, trafik levhasının olmadığı durumlarda ikinci olarak aydınlatma direklerine konulmaları önerilir. Mevcutta herhangi bir direk olmaması durumunda özel olarak bu levhalar için üretilecek direklere monte edilebilirler.

Aralarındaki hiyerarşi devlet hastaneleri, acil ünitesi olan özel hastaneler, devlet üniversiteleri kampusları, vakıf üniversiteleri kampusları,tarihi-turistik mekanlar, büyük spor tesisleri, büyük ulaşım yapıları, büyük alışveriş merkezleri olarak sıralanacaktır. Bunlar haricinde herhangi bir yönlendirme panosu konulması uygun değildir.

Tabelaların niteliği mevcuttaki diğer panoların tasarımlarına göre belirlenebilir.

Şekil 4. 33 Yönlendirme panosu örneği

Yönlendirme panolarının alt kotu yerden en az 225cm olması uygundur (İBB, 2005b).

Yönlendirme panolarının direkleri özürülü insanların dolaşımını engellemeyecek ve şehir estetiğini bozmayacak şekilde konulması uygundur (İBB, 2005b).

4.2.1.8 Tanıtım Panoları

Tanıtım panolarını genel olarak üç bölümde ele alacağız.

5.2.1.8.1 Ticaret Alanlarında

İmar planlarında ticaret fonksiyonunda olan veya konut niteliğini yitirerek ticaret işlevi kazanan binaların cephelerine uygulanacak tanıtım uygulamalarını kapsar (İBB, 2005b).

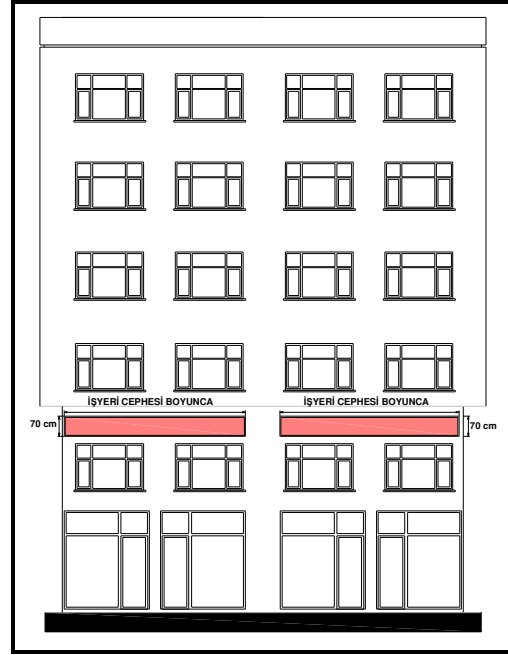
Zemin kat ve asma katlarda aşağıda belirtilen hususlar hariç tanıtım uygulaması yapılmaması uygundur.

Zemin kat veya asma katta faaliyette olan işyerleri; kendi alın yüzeylerine, yüksekliği 70cm – 100cm arasında, et kalınlığı en fazla 30cm olan tanıtım panolarını işyeri cephe boyunca koyabilirler. Konulacak panonun alt kotu yerden en az 225cm yüksekte olması uygundur.

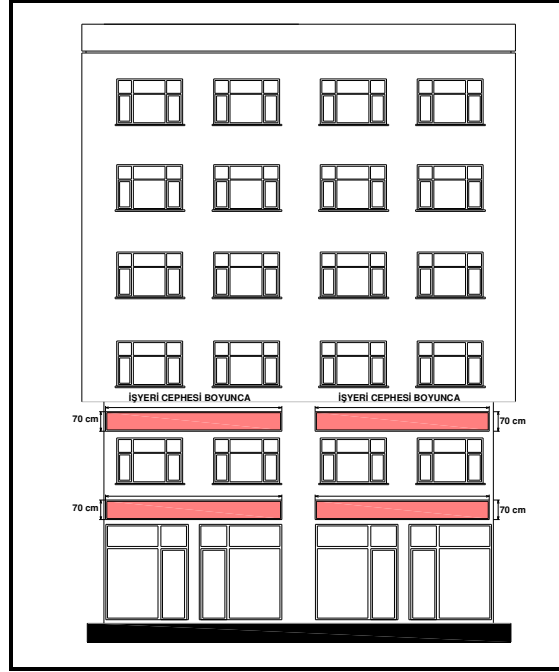
Tanıtım panolarının uzunluğu işyeri cephe boyunca konulabilir.

Şekil 4. 34 Zemin kat alın yüzeyine yerleştirilmiş tanıtım panosu ölçüleri

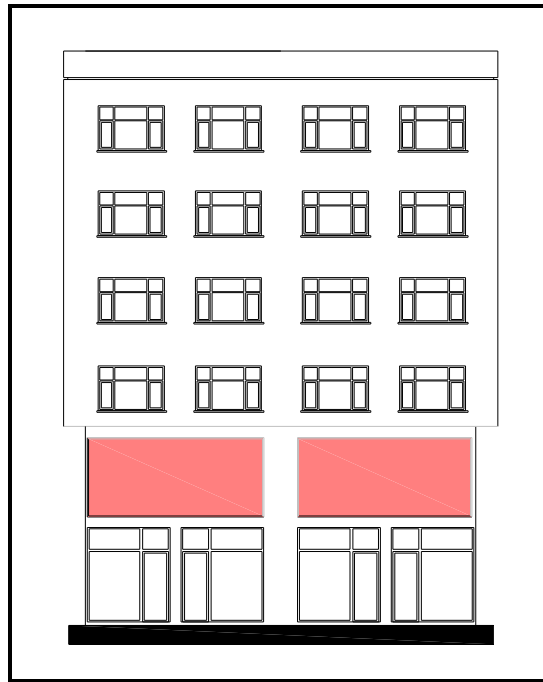

Şekil 4. 35 Zemin ve asma katın aynı işyeri tarafından kullanılması durumunda kullanılacak tanıtım panosu ölçüleri

Şekil 4. 36 Zemin ve asma katın ayrı işyeri tarafından kullanılması durumunda kullanılacak tanıtım panosu ölçüleri

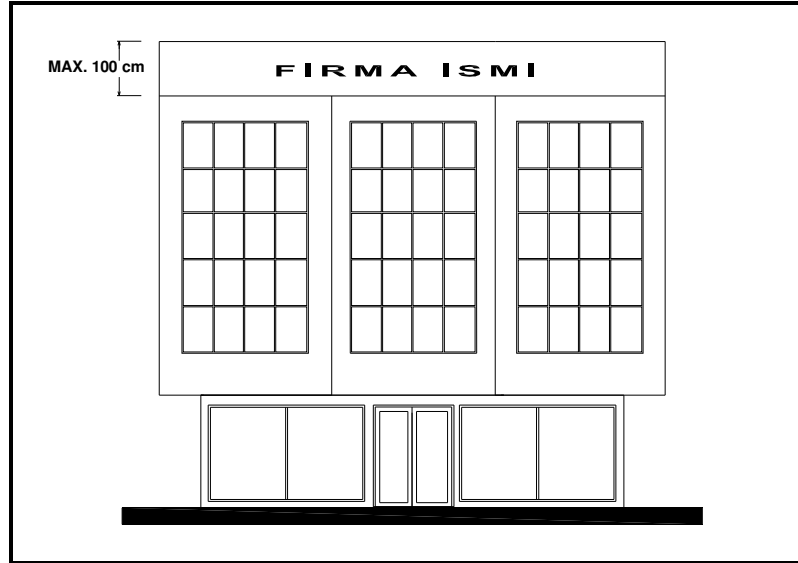
Asma kat pencerelerinin cam giydirme veya geniş bant pencere sistemi ile olması durumunda söz konusu cephe “cam grafiği tekniği” ile tanıtım amaçlı kullanılabilir.

Şekil 4. 37 Asma kat cephesinin cam olması durumunda kullanılacak tanıtım uygulaması örneği

Taşınmazların zemin ve asma katları hariç diğer(üst) katlarına aşağıdaki hususlar hariç tanıtım uygulaması yapılmaması önerilir.

Zemin ve asma kat hariç taşınmaza ait diğer katların tek bir işyeri tarafından fiili olarak kullanılması durumunda; üst kat alın yüzeyine veya bina cephesinde uygun yüzeye yatay veya dikey yönde yalnız paslanmaz malzemeden üretilmiş kutu harf kullanılması kaydıyla tanıtım uygulaması yapılabilir. Üst kat alın yüzeyine uygulanacak uygulamada yükseklik; yüksek yapılarda en fazla 200cm, diğer yapılarda ise en fazla 100cm olup bina cephe uzunluğu boyunca uygulama yapılması uygundur. Her cephede sadece bir adet tanıtım yapılması önerilir (1 adette logo konulabilir).Yapılacak uygulamalar cephe yüzeyini aşmaması ve çıkıntı oluşturmaması önerilir. Cadde silueti göz önünde bulundurulduğu durumda söz konusu uygulamanın olumsuz etki etmesi halinde; böyle bir uygulamaya izin verilmeyebilir. Söz konusu uygulama yapılacak binanın bodrum, zemin ve asma katı haricindeki herhangi bir bağımsız bölümde ilgili firma haricindeki bir kullanıcı tarafından kullanılması durumunda; binanın mal sahibinin/sahiplerinin veya kat maliklerinin tümünün muvafakati olsa dahi bu uygulamaya izin verilmemeli.

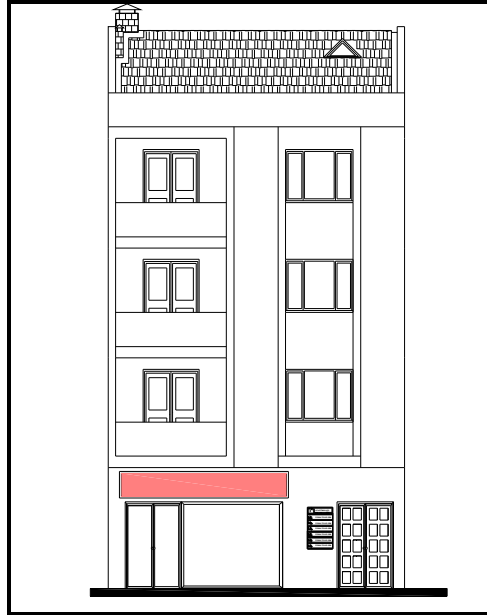

Şekil 4. 38 Üst kat alın yüzeyine yerleştirilecek tanıtım uygulaması ölçüleri

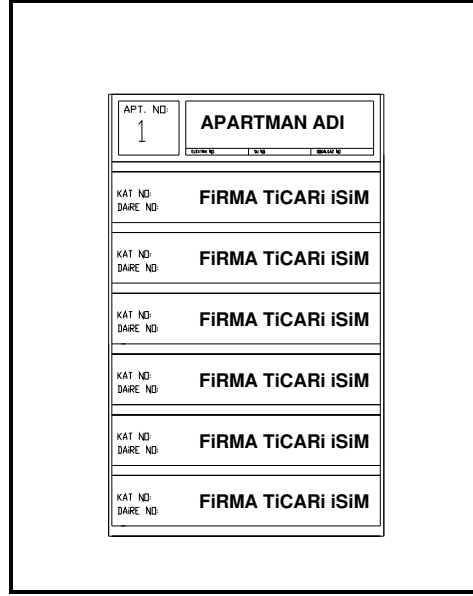

Şekil 4. 39 Bina cephesine uygulanmış tanıtım uygulaması örneği

Üst katlardaki işyerleri bina cephesinde giriş kapısının yanına, zemin katta yer alan sağır yüzeye, bina giriş holüne veya zemin kat alın yüzeyine; binadaki işyerlerinin kat sırasına göre, her işyerine yer ayrılmak suretiyle düzenlenen ortak tanıtım panosu koyabilirler. Ebatları konulacak yüzeye göre belirlenmesi uygundur. Zemin kat alın yüzeyinde yapılacak uygulamada yükseklik 70cm – 100cm arasında, et kalınlığı en fazla 30cm olan tanıtım panolarını işyeri cephe boyunca koyabilirler. Konulacak panonun alt kotu yerden en az 225cm yüksekte olması uygundur.

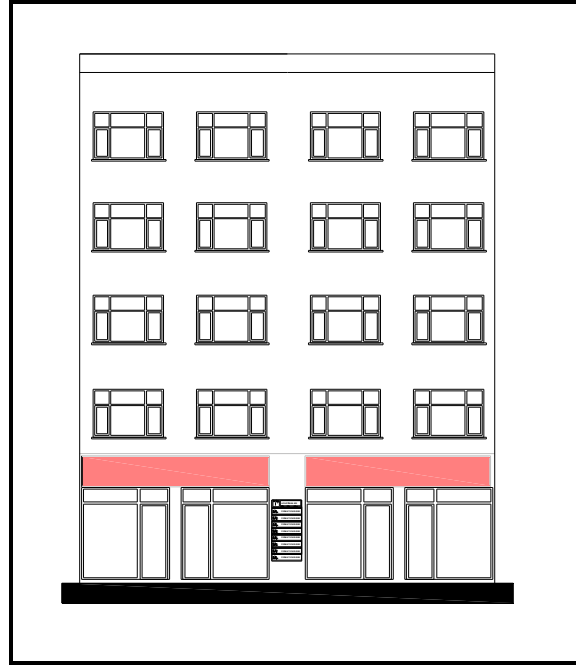

Şekil 4. 40 Bina girişinde uygulanmış ortak tanıtım panosu uygulaması

Şekil 4. 41 Ortak tanıtım panosu örneği

Giriş kapısı ön cephede olmayan taşınmazların ortak tanıtım panoları; zemin katta bulunan kolon yüzeylerine veya zemin kat alın yüzeyine uygulanabilir.

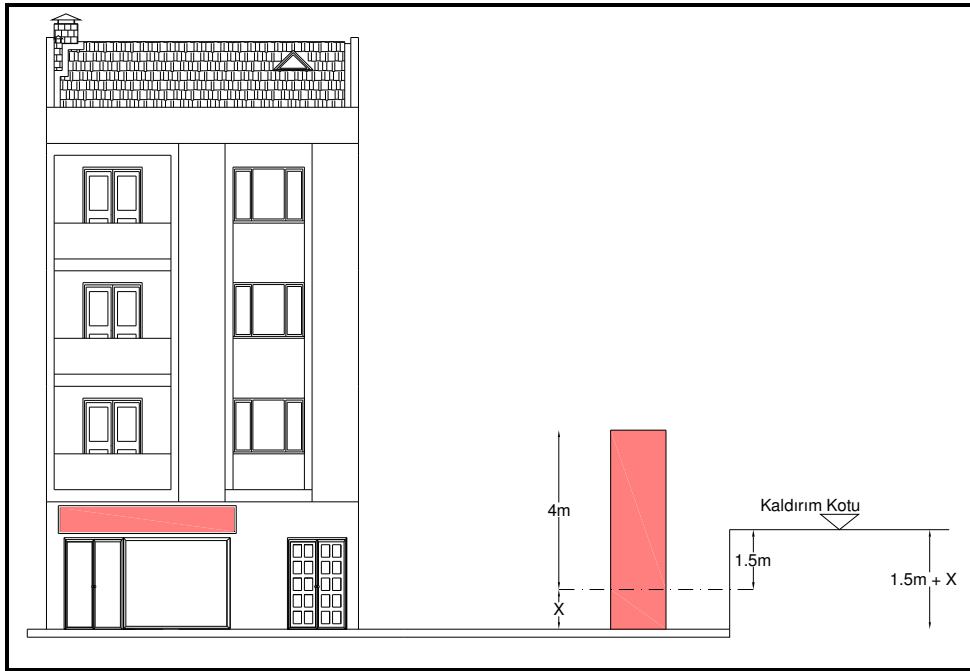

Şekil 4. 42 Ön cephesinde girişi olmayan binalarda ortak tanıtım panosu yerleşimi

Kendi mülkiyetinde yer almak şartı ile bahçe içine tanıtım panosu konulabilir. Tanıtım panosunun ölçüleri;

1)Yüksek yapılarda: Maksimum yükseklik; 400cm., maksimum en; 200cm., maksimum et kalınlığı; 50cm olması uygundur.

2)Diğer yapılarda: Maksimum yükseklik; 350 cm., maksimum en; 150cm., maksimum et kalınlığı; 40cm olabilir. Bahçeye konulacak tanıtım/ortak tanıtım panolarının konulacağı zeminin kotu yol kotundan 150cm'den daha alçak olması durumunda; yol kotunun 150cm'sinin altında kalan yükseklik kadar pano yüksekliği tolere edilebilir.

Şekil 4. 43 Kaldırım kotundan aşağıdaki parsellere konulacak tanıtım panosu ölçüleri

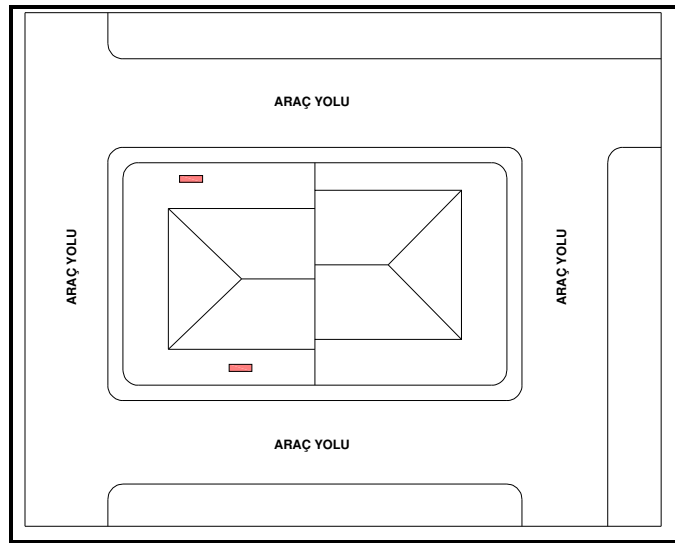
Zemin kattaki işyerlerinin cephelerindeki tanıtım panolarının ancak yoldan algılanmaması durumunda bahçeye tanıtım panosu konulması uygundur. Ortak tanıtım panolarında zemin kattaki işyerleri yer alabilir. Bahçeye konulacak tanıtım panoları; yapıdan, komşu parsel hatlarından ve yoldan pano yüksekliği kadar çekilmesi önerilir. 1m ve altındaki tanıtım panolarında bu şart aranmamalı.

Şekil 4. 44 Bahçeye konulmuş ortak tanıtım panosu ölçüleri

Pano tipi totem olmaması önerilir. Her bir yapı bloğu için 1 adet ortak tanıtım/tanıtım panosu konulması uygundur.

Bahçeye konulacak tanıtım panolarında, parselin 2 kesişmeyen yola cephesi olması durumunda; her bir kesişmeyen yol cephelerine tanıtım panolarını koyabilirler.

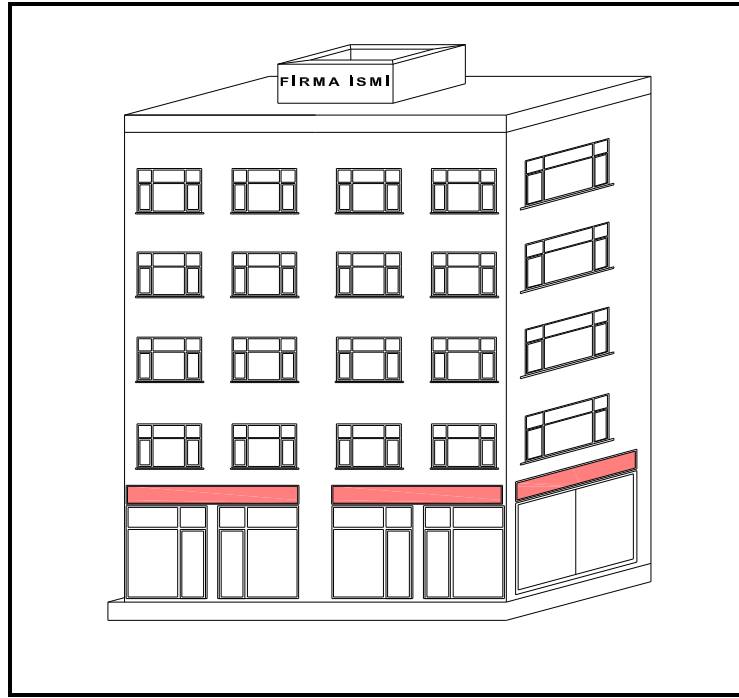
Şekil 4. 45 Bir parselde konulmuş iki tanıtım panosu yerleşimi

Normal katlardaki işyerleri cephelerine ve camlarına tanıtım uygulamaları yapmaması uygundur. Pencere arkasına tanıtım panosu ve tanıtım amaçlı unsurlar süreli/süresiz konulmaması uygundur.

Bina asansör kovasının bina üst kotundan yüksek olması durumunda;

*Yüksek yapılarda en fazla 2m yükseklikte yalnız paslanmaz malzemeden imal edilmiş, kutu harf tekniğindeki ışıklı/ışsıksız tanıtım uygulaması, asansör kovası duvar yüzeyini aşmayacak şekilde kullanılabilir.

*Yüksek olmayan yapılarda en fazla 1m yükseklikte yalnız paslanmaz malzemeden imal edilmiş, kutu harf tekniğindeki ışıklı/ışsıksız tanıtım uygulaması, asansör kovası duvar yüzeyini aşmayacak şekilde kullanılabilir.

Şekil 4. 46 Asansör kulesine uygulanmış tanıtım unsuru örneği

Bir veya en fazla 2 katlı müstakil yapıların tek bir kullanıcı tarafından kullanılması durumunda çatılarına; en fazla 1m yüksekliğinde, kutu harften imal edilmiş, ışıklı/ışsıksız, paslanmaz malzemeden imal edilmiş tanıtım panolarını çatı mahya yüksekliğini geçmeyecek şekilde koyabilirler. Bina yüksekliğini arttıracak şekilde çatıya tanıtım uygulaması yapılmamalı. Çatısız binalara bu uygulama yapılmamalı. Bina teraslarına/balkonlarına tanıtım/reklâm uygulaması yapılmamalı.

4.2.1.8.2 Ticaret + Konut Alanlarında

Zemin kat, bodrum kat ve asma katlarda aşağıda belirtilen hususlar hariç tanıtım uygulaması yapılmaması önerilir.

Zemin kat, bodrum kat veya asma katta faaliyette olan işyerleri; kendi alın yüzeylerine, yüksekliği 70cm – 100cm arasında, et kalınlığı en fazla 30cm olan tanıtım panolarını işyeri cephe boyunca koyabilirler. Konulacak panonun alt kotu yerden en az 225cm yüksekte olması uygundur.

Asma kat pencerelerinin cam giydirme veya geniş bant pencere sistemi ile olması durumunda söz konusu cephe “cam grafiği” tekniği ile tanıtım amaçlı kullanılabilir (Şekil 17).

Taşınmazların zemin, bodrum ve asma katları hariç diğer(üst) katlarına tanıtım uygulaması yapılmamalıdır.

Üst katlardaki işyerleri bina cephesinde giriş kapısının yanına, zemin katta yer alan sağır yüzeye, bina giriş holüne veya zemin kat alın yüzeyine; binadaki işyerlerinin kat sırasına göre, her işyerine yer ayrılmak suretiyle düzenlenen ortak tanıtım panosu koyabilirler. Ebatları konulacak yüzeye göre belirlenmesi uygundur. Zemin kat alın yüzeyinde yapılacak uygulamada yükseklik 70cm – 100cm arasında, et kalınlığı en fazla 30cm olan tanıtım panolarını işyeri cephe boyunca koyabilirler. Konulacak panonun alt kotu yerden en az 225cm yüksekte olması uygundur.

Giriş kapısı ön cephede olmayan taşınmazların ortak tanıtım panoları; zemin katta bulunan kolon yüzeylerine ve zemin kat alın yüzeyine uygulanabilir (Şekil 22).

Kendi mülkiyetinde yer almak şartı ile bahçe içine tanıtım panosu konulabilir. Tanıtım panosunun ölçüleri;

1)Yüksek yapılarda: Maksimum yükseklik; 400cm., maksimum en; 200cm., maksimum et kalınlığı; 50cm olması uygundur.

2)Diğer yapılarda: Maksimum yükseklik; 350 cm., maksimum en; 150cm., maksimum et kalınlığı; 40cm olabilir. Bahçeye konulacak tanıtım/ortak tanıtım panolarının konulacağı zeminin kotu yol kotundan 150cm'den daha alçak olması durumunda; yol kotunun 150cm'sinin altında kalan yükseklik kadar pano yüksekliği tolere edilebilir. (Şekil 23). Zemin kattaki işyerlerinin cephelerindeki tanıtım panolarının ancak yoldan algılanmaması durumunda bahçeye tanıtım panosu koyabilirler. Ortak tanıtım panolarında zemin kattaki işyerleri yer alabilir. Pano tipi asla totem olamaz. Her bir yapı bloğu için 1 adet ortak tanıtım/tanıtım panosu konulabilir (Şekil 24).

Normal katlardaki işyerleri cephelerine ve camlarına tanıtım uygulamaları yapmaması uygundur. Pencere arkasına tanıtım panosu ve tanıtım amaçlı unsurlar süreli/süresiz konulmaması uygundur.

Bina teraslarına, balkonlarına ve çatılarına tanıtım/reklam uygulaması yapılmaması önerilir.

4.2.1.8.3 Konut Alanlarında

Zemin kat, bodrum kat ve asma katlarda aşağıda belirtilen hususlar hariç tanıtım uygulaması yapılmaması uygundur.

Zemin kat veya asma katta faaliyette olan işyerleri; kendi alın yüzeylerine, yüksekliği 70cm – 100cm arasında, et kalınlığı en fazla 30cm olan tanıtım panolarını işyeri cephe boyunca koyabilirler. Konulacak panonun alt kotu yerden en az 225cm yüksekte olması uygundur.

Asma kat pencerelerinin cam giydirme veya geniş bant pencere sistemi ile olması durumunda söz konusu cephe “cam grafiği” tekniği ile tanıtım amaçlı kullanılabilir (Şekil 17).

Taşınmazların zemin, bodrum ve asma katları hariç diğer(üst) katlarına tanıtım uygulaması yapılmaması uygundur.

Kendi mülkiyetinde yer almak şartı ile bahçe içine tanıtım panosu konulabilir. Tanıtım panosunun ölçüleri; Maksimum yükseklik; 350 cm., maksimum en; 150cm., maksimum et kalınlığı; 40cm olabilir. Bahçeye konulacak tanıtım/ortak tanıtım panolarının konumlanacağı zeminin kotu yol kotundan 150cm’den daha alçak olması durumunda; yol kotunun 150cm’sinin altında kalan yükseklik kadar pano yüksekliği tolere edilebilir. (Şekil 23).Zemin kattaki işyerlerinin cephelerindeki tanıtım panolarının yoldan algılanmaması durumunda bahçeye tanıtım panosu koyabilirler. Pano tipinin totem olmaması uygundur. Her bir yapı bloğu için 1 adet ortak tanıtım/tanıtım panosu konulabilir (Şekil 24).

İşaretlerin yerleştirilmesinde maksimum görülebilirlik ve açıklık tüm düzen içinde başta gelmelidir [5].

İşaretlerin yükseklikleri birbiri ile tutarlı olmalı ve çok gerekmedikçe farklılık göstermemelidir [5].

Yayalar için olan işaret levhaları ayakta duran bir insanın göz seviyesinde (1.4m-1.8m) olması önerilir.

İşaret levhaları beş ana gruba ayrılabilir.

-Kural işaretleri (Örneğin “DUR”)

-Bilgi işaretleri (Örneğin “OTOPARK”)

-Yardımcı işaretler (Uzaklıkları gösteren işaretler)

-Otoban bilgi işaretleri (Örneğin çıkış ve yön işaretleri gibi)

-Uyarı işaretleri (Örneğin “YAYA GEÇİDİ”), (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

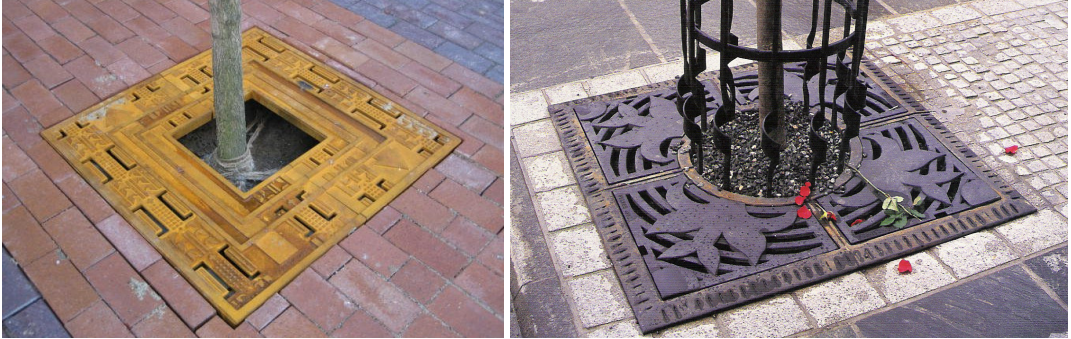
(Trafik işaretleri örnekleri için bkz. Ek-1).

4.2.2 Yan Kullanımlarına Göre Kent Mobilyaları

4.2.2.1 Ağaç Izgaraları

Sert zeminde yapılacak ağaç dikimlerinde yaya sirkülasyonunun güvenliği ve ağacın toprak yüzeyinin zarar görmemesi için ağaç ızgaraları kullanılabilir.

Kök yayılma alanı üzerinde korunması gereken toprak yüzeyi yaklaşık 4 m² boyutlarında olmalısı uygundur (Yurttaş, 1994). Ağaç ızgaraları üst kotu bulunduğu zemin üst kotu ile aynı seviyede ve üzerinde yürünmesine olanak sağlayacak nitelikte olması önerilir.

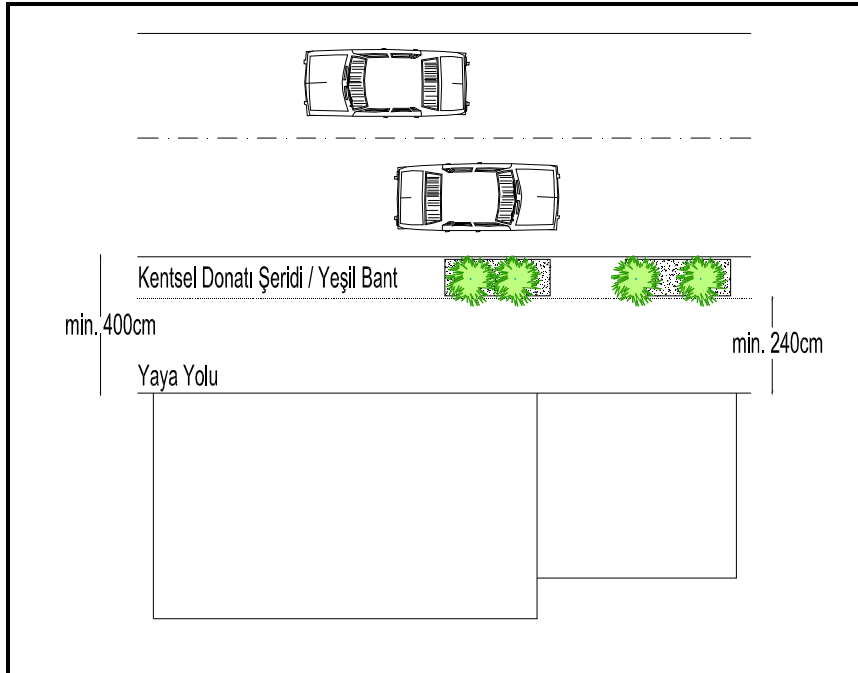
Şekil 4. 49 Örnek ağaç ızgaraları

Kaldırım üzerine dikilen tüm ağaçlar aynı aks üzerinde olması ve araç trafiğine en yakın şekilde dikilmesi daha uygundur.

Şekil 4. 50 Kentsel donatı şeridinde ağaçların konumlandırılması

4m'den dar yaya yollarına/kaldırımlara ağaç dikimi yapılmaması tavsiye edilir. Refüjlerde; refüje paralel yaya sirkülasyonu yok ise herhangi bir mesafe sınırlamasına gerek yoktur.

Şekil 4. 51 Kaldırımlarda ağaç dikimi için önerilen yeterli genişlikler

Araç trafiğine kapatılmış caddelerde/sokaklarda ağaç dikilebilmesi için; kentsel donatı şeridi hariç yolun her iki kısmında en az 240cm alan bırakılması yaya sirkülasyonu açısından uygundur.

Mevcut ağaçların bulunduğu yerlerde zemin düzeyinde zorunlu olmadıkça bir değişiklik yapılmamalıdır. Ağacın özellikle tepe genişliği kadar olan kısmında toprak düzeyinin indirilmesi de yükseltilmesi de ağaç için zararlıdır. Bu işlem zorunlu ise ya seneler içinde veya köklerin yayıldığı alana müdahale edilmeden gerçekleştirilmelidir (Kentsel tasarım kılavuzu).

4.2.2.2 Altyapı Tesisleri Bakım Kapakları

Bakım Kapakları: Gaz, şehir suyu, telefon, elektrik, kanalizasyon ve yağmur suyu ile ilgili tesisatların, kaplamalı alanların altına yerleştirilmesi ve bu tesisatlara bakım için ulaşılması gerektiğinde kullanılan elemanlardır.

Kentlerdeki altyapı problemleri ile karşılaşıldığında sorun noktasına ulaşmak için bırakılan kapaklara kanalizasyon ve altyapı kapakları denir (Yaylalı, 1998).

Yer altındaki servislerle ilgili tesisata ulaşabilmek üzere kaplamalı alanlarda oluşturulacak bakım bacaları ve bunların kapakları da kaplama tasarımı ile birlikte düşünülmelidir. Bakım bacalarının araç trafiğinin de bulunduğu yerlerdeki kapaklarının bu tür yüklere dayanıklı malzemelerden seçilmesi gerekmektedir (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Bakım ve temizleme işlemlerinin kolay yapılabilmesi için, buralarda kullanılan bakım kapakları ve ızgaralar kolay açılıp kapanır yapıda olmalıdırlar (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

4.2.2.3 Atık ve Geri Dönüşüm Birimleri

Atık ve geri dönüşüm elemanları; diğer kent mobilyaları ile uyum içinde olmalı ve bulunduğu çevrenin bir parçası olarak hissedilebilmelidir.

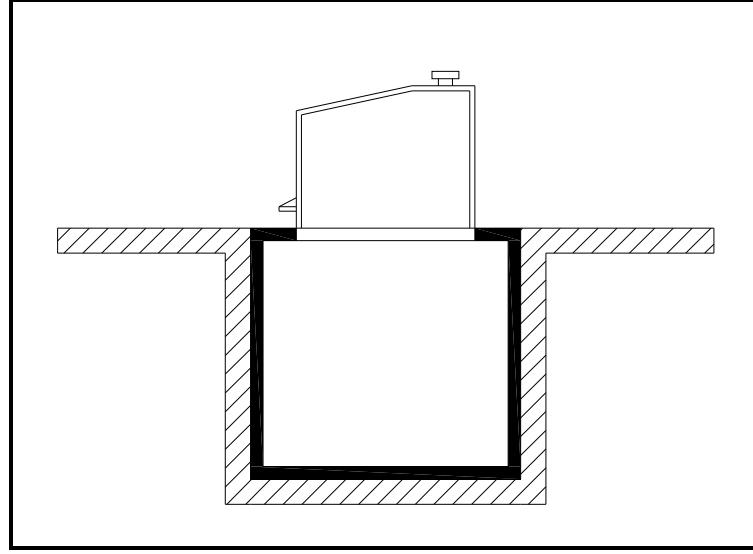
Oturma birimleri hariç diğer kent mobilyaları ile birlikte tasarlanabilirler.

Tasarımları sağlam, bakımı ve kullanımı kolay olmalıdır. Yanmaz malzemeden üretilmeli veya yanmaya karşı gerekli izolasyonları yapılmalıdır. Su sızdırmaz olmalıdırlar (Yurttaş, 1994).

Kaldırımlara konulacak çöp kutularının kentsel donatı şeridi içerisinde konumlandırılmaları uygundur.

Binaları hizmetindeki konteynırlarla ilgili olarak;

Gizli hazneli ve pedalla açılmaları esastır.

Şekil 4. 52 Gizli hazneli çöp konteynırı

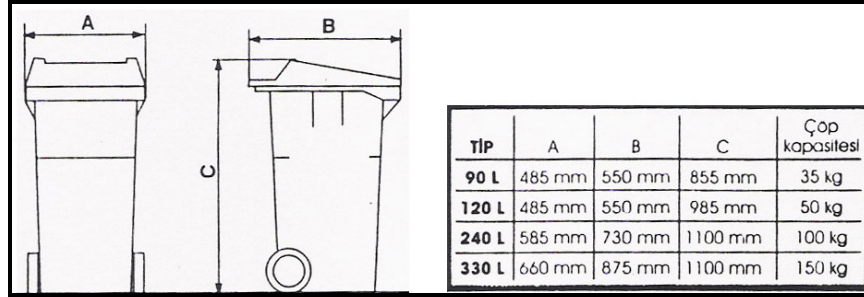
Şekil 4. 53 Gizli hazneli çöp konteynırı boşaltılması

Gizli hazneli çöp konteynırlarının teknik olarak yerleşiminin imkânsız olduğu durumlarda kapaklı ve tekerlekli çöp konteynırları, söz konusu mekânda cep oluşturmak şartıyla kullanılabilir. Birbirlerine veya varsa çevre demirlerine ancak yetkili kişilerin açabileceği şekilde bağlanmalıdırlar (Çokar, 1994).

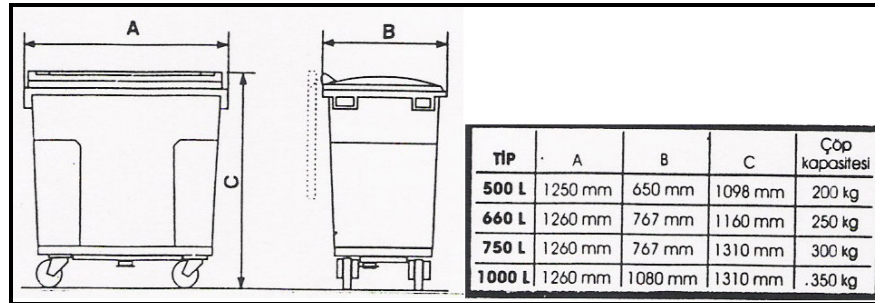
Kapaklı ve tekerlekli çöp konteynırları meydanlara ve yayalaştırılmış alanlara konulmamalı.

Kapaklı ve tekerlekli çöp konteynırlarının dibinde yıkanırken açılacak olan tıpa olması gerekmektedir (Çokar, 1994).

Kapaklı ve tekerlekli çöp konteynırları aşağıdaki ebatlarda üretilebilirler (Çokar, 1994).

Şekil 4. 54 İki tekerlekli çöp konteynırı ölçüleri

Şekil 4. 55 Dört tekerlekli çöp konteynırı ölçüleri

Çöp konteynırlarının belediyeye ait çöp kamyonlarının hidrolik kaldırma aksamına uygun olmalıdır (Çokar, 1994).

Çöp konteynırlarına reklam-ilan amaçlı sticker,afiş, el ilanı, vb... elemanlar yapıştırılmamalı.

Cam, plastik, kâğıt, pil, vb... geri dönüşüm özelliği olan atıkların ayrı ünitelerde toplanması amacıyla konulacak geri dönüşüm birimlerinin kentsel donatı şeritlerine yerleştirilmesi uygundur.

Atık ve geri dönüşüm birimleri özürü birey geçişlerini engellemeyecek şekilde konumlandırılmalıdır.

4.2.2.4 Aydınlatma Elemanları

Aydınlatma direkleri, yol, meydan, iskele, köprü, sokak, park ve benzeri yerler gibi umumun kullanımına açık yerleri aydınlatan, umumun kullanımına tahsis edilen ve elektrik dağıtım şirketleri ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından konan standart aydınlatma direkleridir (İBB, 2005b).

Belirli bir yolda aydınlatma düzeni kurulurken;

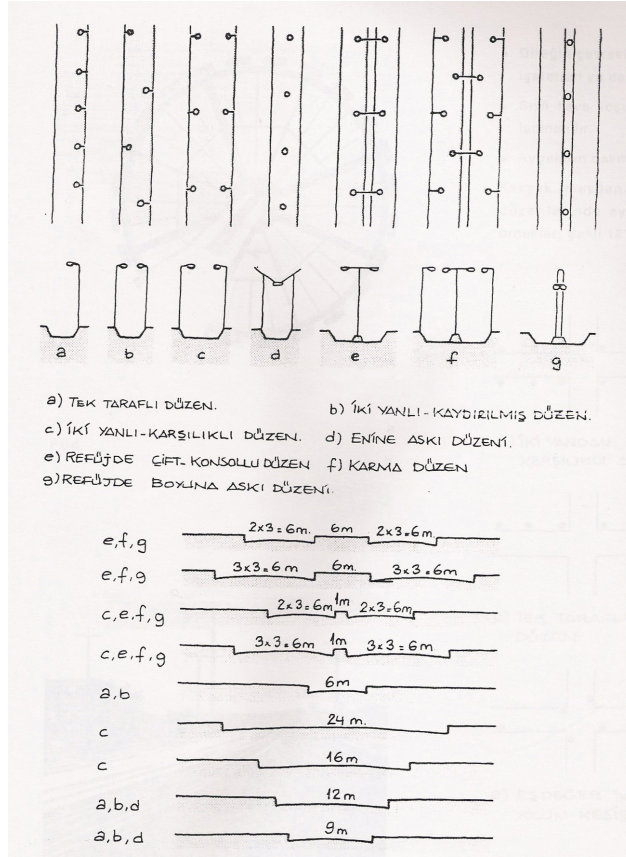
- 1) Yolun planı, kesiti, sınırları, geometrik biçimi ve yakın çevresine,
- 2) Yolun bugünkü ve gelecekteki trafik durumuna,
- 3) Yol için gerekli ışıklık ve ışıklık dağılımı düzgünlüğüne,
- 4) Yolda kullanılan gereçlerin türüne,
- 5) Yolda gereksinim duyulan görsel ve optik kılavuzlamaya ilişkin bilgilerin tümü ayrıntılı bir biçimde araştırılması önerilir (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Yol planına göre, aygıtların yerleştirilebileceği yerler saptanarak belirli bir aygıt düzeni oluşturulabilir (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Aygıtların yerleştirileceği direklerin yükseklikleri alanın genişliğine göre seçilebilir. Direklerin yükseklikleri 8, 10, 12, 15 m olabilir. Meydan aydınlatmalarında 20m'den yüksek direkler de kullanılabilir (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Aygıtın teknik özellikleri, aygıtların yerleştirme düzeni ve direk yüksekliği göz önüne alınarak, aygıtlar arası uzaklık belirlenmelidir. Aygıt uzaklıkları (S) ile yükseklikleri (H) arasındaki oran (S/H), alan yüzeyinde ışıklık dağılımının düzgünlüğünü sağlayacak biçimde seçilmelidir. Bu oran yaklaşık olarak üç olmalıdır (S/H=3). Yüksek direkler kullanıldığında oran, üçü aşmamalıdır (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Belirli bir alan için kurulacak düzen seçilirken teknik özellikler yanında ilk yatırım, işletme, bakım koşul ve giderleri ile çevreye uyum gibi konular da göz önüne alınmalıdır (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Şekil 4. 56 Çeşitli ölçü ve tipteki caddelere önerilen aydınlatma elemanı konumlanışları

Etrafı açık, geliş ve gidişi ayrı olan yollarda armatürler orta refüjde yerleştirilmesi, virajlardaki direklerin ise virajın dış tarafına dikilmesi önerilir (Onaygil ve Güler, 2006).

Farklı karakterli yollar, farklı renkli ışık kaynaklarıyla aydınlatılması uygundur (Örneğin oto ve ekspres yollar sodyum buharlı lambalarla aydınlatılırsa iyi bir görsel kılavuzlama elde edilir), (Onaygil ve Güler, 2006).

Kavşaklara gelen farklı karakterli yollarda farklı renkli ışık kaynakları kullanılması önerilir (Onaygil ve Güler, 2006).

Mümkün olan yerlerde iyi bir kılavuzlama sağlayan boyuna askı düzeni (katener sistem) uygulanmaya çalışılmalıdır (Onaygil ve Güler, 2006).

Yol aydınlatmasında büyük ölçüde yüksek ve alçak basınçlı cıva buharlı lambalar ve daha az sayıda da halojen-metal buharlı lambalar ve flüoresan lambalar kullanılmalıdır. Yaya trafiğinin olmadığı oto yollar ve ekspres yollar ışık rengi çiğ yumurta sarısı olan alçak basınçlı sodyum buharlı lambalarla aydınlatılmalı, bu nedenle daha büyük şekil duyarlığı, aynı parlıltıda daha büyük aydınlık etkisi, daha hızlı görme, daha az psikolojik kamaşma elde edilir. Çevre yolları, şehir içi ana yollarda ışık rengi tatlı sarı olan yüksek basınçlı sodyum buharlı lambalar, alış-veriş caddeleri ve diğer yollarda da sırasıyla ışık rengi mavimsi beyaz olan yüksek basınçlı cıva buharlı lambalarla halojen-metal buharlı lambalar ve flüoresan lambalar kullanılmalıdır (Onaygil ve Güler, 2006).

Ağaçlara aydınlatma elemanı konulmaması önerilmektedir.

Aydınlatma elemanları bitişik binaların yüksekliklerine uygun ölçekte ebatlandırılmalıdır. Ayrıca aydınlatma direği konulacak kaldırım genişliği, söz konusu direk konulduktan sonra 180cm'den az kalması durumunda, aydınlatma armatürü bina cephesine veya duvara monte yoluna gidilmesi önerilmektedir. Mülkiyet konusunda problemler çıkması durumunda, cadde/sokak genelinde üstten çelik halatlar gerilerek asma sistemiyle armatürlerin uygulanması yoluna gidilebilir (Gage, 1975).

Aydınlatma Direklerine Konulacak Reklam Panoları;

- Aydınlatma direklerine asılacak reklam,tanıtım ve yönlendirme uygulamalarının 80cm x125cm ebatlarında olması, panoların yerden yüksekliği en az 600cm olması, her tabelaya bir numara verilmesi ve çerçevenin sağ alt köşesine tabela numarasını gösterir sticker konulması, her tabela çerçevesinin sol alt köşesine reklam firmasının ismini gösterir sticker konulması ve emniyet açısından reklam ve yönlendirme uygulamalarının aydınlatma direklerine emniyet zinciri ile irtibatlandırılması,
- Meydanlar üzerindeki aydınlatma direklerine ve meydan başlangıçlarındaki ilk 2 adet aydınlatma direğine reklam ve yönlendirme tabelası asılmaması,
- Ana arterlerin kesişimindeki ışıklı-ışısız kavşak, dönel kavşak adası içerisindeki aydınlatma direklerine ve kavşaklardan başlangıç alan ana arterler üzerindeki ilk 2 adet aydınlatma direğine reklam ve yönlendirme tabelası asılmaması,
- Ana arterler üzerindeki Yüksek Gerilim Hattı Taşıyan elektrik direklerine reklam ve yönlendirme tabelası asılmaması,
- Tarihi, sanatsal, prestij alanı olan yer veya bölgeler ile boğaz sahil şeridindeki aydınlatma direklerine reklam levhaları asılmaması,

- Refüjde bulunan aydınlatma direklerine simetrik olarak 2 adet, kaldırım kenarında bulunan aydınlatma direklerine 1 adet tabela konulması önerilmektedir.

4.2.2.5 Bitki kapları / Çiçeklikler

Betonlaşmanın yoğun olduğu alanlarda, özellikle yaya mekânlarında ve bitkilerin doğrudan toprakta yetiştirilemeyeceği alanlarda; betonun soğuk görüntüsünü kırmak ve mekâna estetik değer katmak amacıyla yerleştirilen kent mobilyalarıdır.

Şekil 4. 57 Örnek bitki kabı yerleşimi

Mekânları sınırlamak, farklı yapıdaki mekânları birbirinden ayırmak ve istenmeyen geçişleri sınırlandırmak amacıyla da kullanılabilirler.

Diğer kent mobilyaları ile birlikte tasarlanabilirler.

Şekil 4. 58 Bitki kabı ile oturma elemanının birlikte tasarlandığı kent mobilyası örneği

Bitki kaplarının yerleştirilmesinde özellikle bitkilerin ışık, sıcaklık, güneş gibi ihtiyaçları ve yaya–taşıt sirkülasyonuna olumsuz müdahale edilmeyecek şekilde konumlandırılmalıdır (Yaya veya taşıt geçişini engellemek amacıyla konulmaması durumunda).

Bitki kapları, drenaj için bırakılan deliklerden akan fazla sularının, çevreyi kirleterek kötü bir görüntü oluşturabileceği ve bu suların zamanla kaplama malzemesinin renginin değiştirebileceği de göz önünde bulundurularak, mümkün olduğunca kaplama ile ilgili yüzey sularının toplanma noktalarına yakın alanlara yerleştirilmelidirler. Veya oluşabilecek bu kötü etkileri önlemek için, bitki kapları, kaplamada bırakılacak bir çakıl yüzey üzerine yerleştirilmelidirler.

Bitki kapları sabit veya hareketli olabilirler.

Bitki kapları buldukları mekân ile ölçü, biçim ve malzeme açısından uyum içinde olmalıdır.

Dikilen bitki türünün bütün beslenme ihtiyacını, drenajını ve dikili kalmasını sağlayacak hacimde, derinlikte ve ağırlıkta olmalıdır.

Ahşap ve metalden imal edilmiş bitki kaplarının içleri; çürüme ve paslanmadan korunmak için dayanıklı bir malzeme ile kaplanmalıdır. Veya önce plastikten veya topraktan yapılmış bir bitki kabına dikilmeli ve daha sonra metal veya ahşap bitki kaplarının içlerine konulmalıdır.

Bitki kapları dikim için hazırlanırken, dip kısımlarına drenaj sağlanması için, 5cm kalınlığında çakıl taşı tabakası yerleştirilmelidir. Ardından bu çakıl taşı tabakasının üzerine, bitki yetişme ortamını oluşturan toprak kısmı ile çakıl taşı tabakasını birbirinden ayırmak için, bir filtre tabakası konulmalıdır (Pamay, 1978).

Kullanılacak elemanlar; söz konusu mekândaki kent mobilyaları ile bütünlük içinde olmalıdır.

Kaldırımlarda bitki kapları/çiçeklikler konulduktan sonra en az 240cm'lik genişlik kalması önerilir.

Yaya sirkülasyonunun yoğun olması durumunda; üstteki şartları sağlasa dahi söz konusu kaldırıma bitki kabı/çiçeklik konulmayabilir.

4.2.2.6 Bölücü ve Sınırlayıcı Öğeler

Babalar; insanları, ağaçları, yapıları, gelip geçen araçlardan korumak için kullanılan elemanlardır. Kullanıldığı mekanın dokusuna uygun malzeme ve tasarıma sahip olmalıdır.

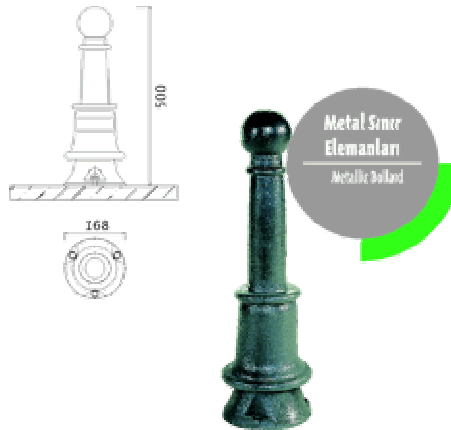
Şekil 4. 59 Sınırlayıcı unsur örneği

Gerekli yerlerde acil servis araçlarının geçişine izin verecek nitelikte hareketli veya mafsallı olarak konumlandırılmalıdırlar.

Yoğun araç trafiğinin veya trafiğin tehlike arz ettiği mekanlara komşu yaya alanlarında kullanılacak babalar ışık yansıtıcı özellikte olması önerilir.

Yaya mekanlarında tekerlekli sandalyelerin aralarından rahatça geçebileceği aralıklarla yerleştirilmelidirler.

Hem görsel hem de fiziksel açıdan sağlam olmalıdırlar (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992). Alçak ve geniş biçimde tasarlanarak yayaların oturmasına uygun konumlandırılabilirler.

Şekil 4. 60 Sınırlayıcı unsur örnek ölçüleri

4.2.2.7 Çanak Antenler

Yeni teknolojilerin kullanılması zendirilecektir. Bina cephelerine çanak anten konulmamalıdır.

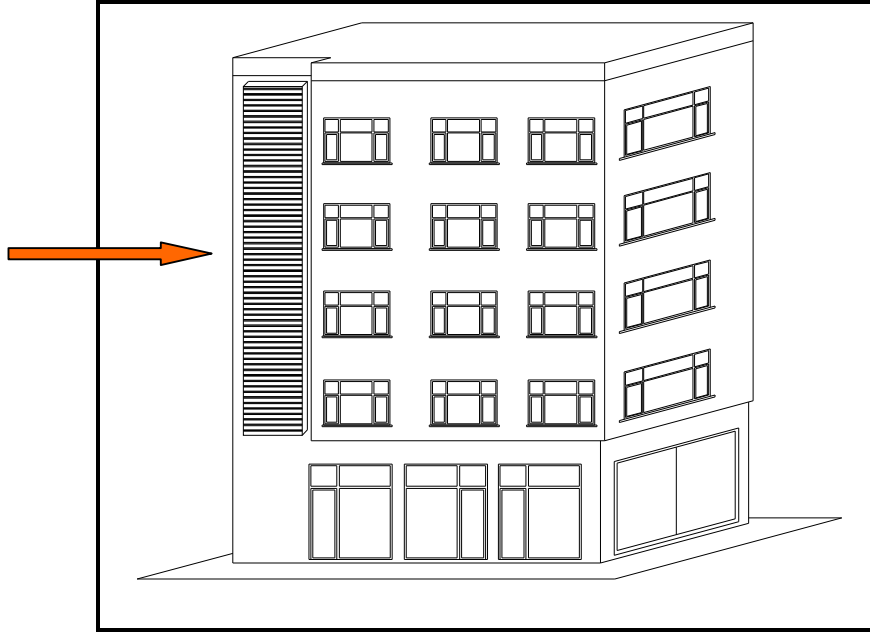
Bina dışından görülebilecek Şekilde kapalı-açık balkonlara veya teraslara çanak anten konulması engellenmelidir.

Bina çatılarına konulacak çanak antenler/antenler çatı saçak hizasından kendi yükseklikleri kadar çekilmek ve çatı mahya yüksekliğini geçmeyecek Şekilde konulması önerilmektedir.

4.2.2.8 Klimalar

Bina cephelerine klima dış nitesi konulmaması, balkonlu binalarda ise klimaların dış üniteleri; cepheden görülemeyecek Şekilde monte edilmesi Şartıyla konulması tavsiye edilir.

Teknik olarak dış ünitelerin cepheye konulmasından başka bir yol kalmadığı durumlarda; bina cephesinde bir hat boyunca dış üniteler sıralanır ve cadde/bina kimliğine uygun kamufle malzemeleri kullanılarak kapatılması Şartıyla, bina cephesine klima dış nitesi konulabilir.

Şekil 4. 61 Bina cephelerindeki klima dış ünitelerinin kamufle ediliş rneği

4.2.2.9 Sanatsal Elemanlar

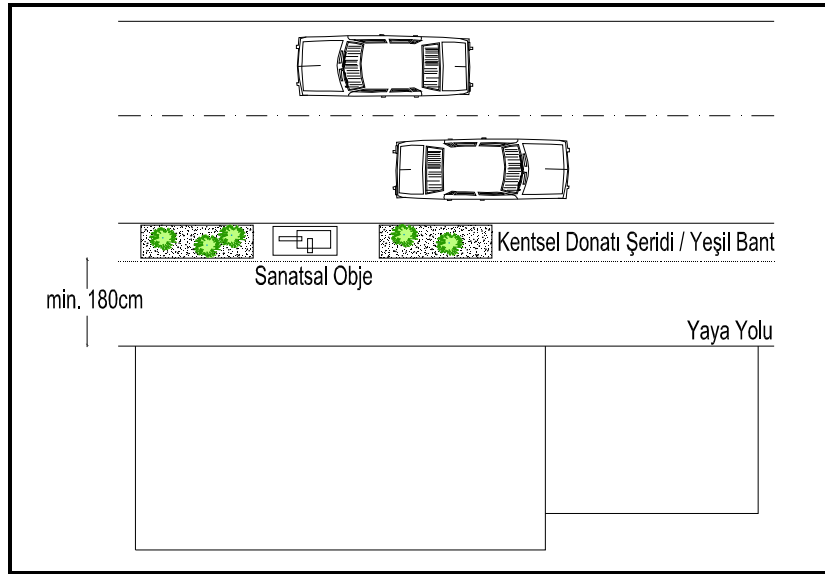
Bir heykel yada plastik ögenin yerleştirilmesinde nesne-fon ilişkisi çok önemlidir.

Klasik heykel gibi ayrıntının önemli olduğu durumlarda; gölgeli düz bir fon üzerinde ışıklı heykel uygun bir seçimdir. Heykelin koyu bir karaltı (silüet) şeklinde görünmesi istendiğinde ise gökyüzü ideal bir zemindir. Bütün kütlelerin ayrıntıdan önemli olduğu durumlarda bitkisel öğelerden bir fon en uygundur (YTÜ Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, 1992).

Kinetik rüzgar heykellerinin konumlandırılmasında ölçümler hareketlerinin maksimum yörüngeleri heykelin dış konturu kabul edilip uygulama yapılmalıdır (Yücel, 2006).

Geçici süreyle konulacak sanatsal objelerin konumlandırılmasında;

-Kaldırım genişliğinin sanatsal obje konulduktan sonra en az 180cm olması ve konulan sanatsal objenin kentsel donatı şeridi/yeşil bant hizasına konulması uygundur.

Şekil 4. 62 Kentsel donatı şeridine sanatsal obje yerleşimi örneği

-Meydanlarda veya yayalaştırılmış alanlarda konumlanırken ilk olarak yeşillendirilmiş alan içine (Ağaç veya çiçeklere zarar vermemek suretiyle, çim üzerine) gerekli tedbirler alınmak kaydıyla konulabilir. Bu durumun oluşmaması durumunda sert zemin üzerinde konumlanması durumunda ise; yaya sirkülasyonunu minimum düzeyde olumsuz etkileyecek şekilde konumlanması uygundur.

Şekil 4. 63 İstanbul'da uygulanmış "Cow Parade" etkinliğinden bir örnek

-Aşırı yoğun meydan, kaldırım veya yayalaştırılmış alanlarda sanatsal obje konulmayabilir.

-Geçici süreyle konulacak sanatsal objeler mevcut kent mobilyasının işlevini olumsuz etkilememesine özen gösterilmelidir.

4.2.2.10 Zemin ve Kaplamaları

Zemin kaplamaları; döşenecek alanın kimliğiyle örtüşmelidir.

Zemin kaplama malzemeleri seçilirken dayanıklılık ve bakım kolaylığı tercih sebebidir (Yaylalı, 1998).

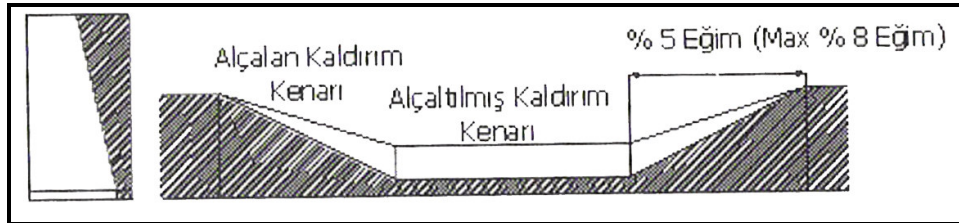
Zemin kaplamalarının ilk fonksiyonu; sert, kuru ve kaygan olmayan bir yüzey yaratarak üzerinde yaya ve araç trafiğini taşımaktır (Yurttaş, 1994).

Kullanıcıların bekleme yapmadan, sadece geçiş için kullanması amacıyla tasarlanan bir yolda, az derzli pürüzsüz yüzeyli, lineer dokular kullanılmalı; oturma, bekleme veya alışveriş amacıyla tasarlanan bir alanda çok derzli, pürüzlü ve nötr dokular seçilmesi uygundur. Düşük su emme yeteneğine sahip kaplama malzemeleri tercih edilmelidir. Kaplama yapımında yüzey sularının hızla uzaklaşması ve aynı zamanda da temel tabakasının da iyi drene edilmesi

sağlanmalıdır. Bu amaçla kaplama yüzeyi uygun bir şekilde eğimlendirilmelidir. Giriş rampaları veya buzlanma olasılığı olan alanlarda dokulu kaplama malzemesi seçilmesi uygundur. Tekerlekli araçların kullanılacağı alanlarda pürüzsüz kaplama malzemeleri seçilmelidir (Zülfikar, 1998).

Alçaltılmış Kaldırım Kenarları:

Kaldırım kenarları özellikle tekerlekli sandalye kullananlar, koltuk değnekliler, yaşlılar ve çocuk arabası kullanıcıları için cadde ve yaya yolu arasında yaya geçidi hizasında bir kaldırım rampası düzenlenerek karşıya geçişler kolaylaştırılmalıdır. Bu rampalar uygun biçimde ve eğimde düzenlenmiş olmalıdırlar. Alçaltılmış kaldırım kenarlarının trafiğin akış istikametine tam dik olarak karşı karşıya gelmeleri daha doğru olur. Yolun bir tarafında alçaltılmış kaldırım kenarı varsa diğeri de dikey olarak tam karşıda olmalıdır. Ortada bir yaya adası varsa, adaya ulaşmak ve buradan karşıya geçişler engelsiz olmalıdır. Maksimum eğim %8'i geçmemelidir. Konumun ve yaya genişliğinin müsaade ettiği yerlerde ise %5 meyil verilmelidir. Yaya kaldırımının genişliği en az 2m olmalıdır. Bu genişliğin yakalanmasının mümkün olmadığı zaman yaya yoluna paralel bir eğim verilmelidir. Kaldırım rampası bina sınırına ya da kaldırım derinliğinin sonuna kadar uzatılmasına rağmen kaldırım üst kotuna ulaşamıyorsa yola paralel en fazla %5 meyil ile kaldırım üst kotuna bağlanmalıdır (İBB, 2005a).

Şekil 4. 64 Yola paralel alçaltılmış kaldırım kesiti

Yaya kaldırımının genişliğinin yeterli olduğu durumlarda yola dik alçaltılmış rampalar tercih edilmelidir. Maksimum % 8 eğime bina sınırına kadar ulaşıyorsa, yine yola dik olarak kaldırım derinliğinin sonuna yani bina sınırına kadar alçaltılmış; kaldırım uzatılabilir. Her durumda bordür taşının yaya geçitleriyle birleştiği yerlerde yol yüzeyi ve bordür taşı arasında dikey yükselti olmaması gerekir. Öte yandan görme özürü olan kişilerin cadde ile yaya yolunu ayırt edebilmeleri ve yaya yolunun bittiğini anlayabilmeleri açısından ikisi arasında istisna olarak bordürde 10mm-6mm arasında bir yükseklik olacaktır. Araç karşıdan karşıya geçiş yüzeyinin başka zemin yüzeyiyle yer değiştirdiği yerlerde, bu yeni zeminin kontrast renk ve tonlarla belirtilmesi uygundur (İBB, 2005a).

Yaya yolları üzerinde, ses çıkarabilecek sertlikte döşeme kaplamaları kullanılması, ses yutucu malzemeler kullanılmaması uygundur (Bekiroğlu, 2000).

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada açık kentsel mekanlarda insanların ihtiyaçlarını güvenli, konforlu ve sağlıklı bir şekilde karşılamasına yardımcı olan kent mobilyaları irdelenmiştir.

Kent mobilyaları kent alanlarına konulmaları ve de kentlinin her gün kullandığı unsurlar olarak önemli birer tasarım ürünleridir. Toplumun kullanımındaki bu donatıların tasarımlarında toplumun yaşam tarzı, beğenisi, alışkanlıkları, vb... özellikleri çok önemlidir. Çok disiplinli bir konu olması gereği tasarım çalışmalarında; sosyoloji, ergonomi, psikoloji, vb... bilim dallarından yararlanılması gerekmektedir.

Kentsel açık alanların çevresi ile uyumlu ve de işlevini tam anlamıyla yerine getirebilmesi önemlidir. Bu doğrultuda bu alanlarda kullanılacak kent mobilyalarının seçiminde dikkatli davranılması gerekmektedir.

Kent mobilyalarının kalitesinin artırılması için endüstri ürünü olarak ele alınmalı ve kent mobilyaları tasarımı bir metodolojiyi takip etmelidir. Bu konuda uygulanabilecek çalışmaların kısaca adımları aşağıda verilmektedir.

1. Mevcut kullanılmakta olan kent mobilyaları konusunda meydana gelen hataların ve problemlerin saptanması ve problemlerin çözümlerinin araştırılması ilk adımı oluşturur. Bunu takiben tasarıma konu olan kent mobilyasının amaçları belirlenir. Kent mobilyalarının problemlerini belirlemek için yararlanılabilecek gözlem, karşılıklı görüşme ve sörvey yapma gibi çeşitli teknikler vardır.
2. Kullanıcıların kent mobilyalarına karşı davranışlarını ve tutumlarını belirleyecek sosyal ve kültürel verilerin derlenmesi, kent mobilyalarına ilişkin problemlerin belirlenmesinde ikinci adımı oluşturur. Bir arşiv çalışmasının yanı sıra gözlemler ve sörveyler yerli ve yabancı örnekler konusunda veri toplanmasına yardımcı olabilir.
3. Geçmişte konuyla ilgili olarak yapılmış olan değerli kent mobilyaları örneklerinin toplanması ve örneklerin incelenmesi, tasarımcıların tasarım durumunu kavramalarına yardımcı olur.
4. Bundan sonra belirlenen problemlere göre bir çözüm araştırma işlemine başlanır. Malzeme, üretim teknikleri ve teknolojileri bu aşamada kararlaştırılması gereken tasarım değişkenleridir. Üretilebilecek yeni tasarımlar konusunda araştırma gereklidir. Üretilecek yeni tasarımlar konusunda Türkiye'nin mevcut kaynaklarının ve teknolojilerinin kullanılması önemlidir.
5. Yerel ve bölgesel kent mobilyası ve çevre kimliği araştırmaları, tarihî çevreler ve yeni yerleşmeler için farklı çözüm alternatiflerinin elde edilmesi için anahtar bir nitelik taşımaktadır. İstanbul'daki yeni otobüs durakları gibi şık tasarımlar ve modüler ürünler her bölgeye uyabilecek nitelikte ürünler yaratılmasına olanak sağlayabilir.

6. Mümkin ya da gerekli olduğu kadar modularite prensiplerine uygun bir kent mobilyaları tasarımlarının katalogu hazırlanması farklı bölgelere uyumlu ve farklı karakterde kent mobilyası alternatiflerinin elde edilmesine yardımcı olabilir.
7. Kent mobilyaları zor çevre koşullarına ve kullanıcı tahribatına maruzdur. Tasarımların prototiplerinin ve mock-up'larının yapılması ve denenmesi bu zor koşullara uyan doğru mobilyaların seçimine yardımcı olabilir.
8. Kent mobilyaları için yönetmelik çerçevesi hazırlanması, yönetmelik hazırlanması için ilk adımdır. Daha sonra daha ayrıntılı olarak sağlık koşullarına uyum, kasıtlı kötü kullanım ve ürün güvenliği, halkın güvenliği, çevre ile uyum gibi konularda kent mobilyaları için temel prensiplerin belirlenmesi ve bunların yönetmelik haline getirilmesi gereklidir (Bayazıt, 2001).

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumluluklarını belirten 7.maddesinin (g) fıkrasında “Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek” denilmektedir. Bu yasal çerçeve dahilinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi kendi sorumluluk alanlarında kent mobilyalarını koymaya yetkili kılınmıştır. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi tüm kent genelindeki merkezi denetim birimi olmalı ve kentin hiçbir yerine farklı kuruluşlar tarafından kent mobilyası konulmamalıdır. Farklı kurumların talebi olması durumunda koordinasyonu sağlamalıdır.

KAYNAKLAR

- Asatekin, M., “Kentin Kurumsal Kimliği Ve Kentin Donatımında Eşgüdüm”, 1. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, 9-10-11 Mayıs 2001, İstön, 2001, İstanbul.
- Allen, G., Morris, U., (1968), Urban Sociology, R. N.
- Aydemir, S., (2003), Kentsel Sosyoloji Ders Notları, Basılmamış Yayın, Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü.
- Bakan, K., Konuk. G., (1987), Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, Tübitak Yapı Araştırma Merkezi Yayını.
- Bayazıt, N., (2001), “Çağdaş Bir Yaşam İçin Kent Mobilyaları”, 1. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, 9-10-11 Mayıs 2001, İstön, 2001, İstanbul.
- Bayazıt, N., (2001), “Günümüz Kent Ortamlarında Çocuk Oyun Elemanlarına Bir Yaklaşım”, 1. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, 9-10-11 Mayıs 2001, İstön, 2001, İstanbul.
- Bekiroğlu, M. S., (2000), “Görme Özürlülerin Kullanımına Yönelik Park Tasarım Kriterleri”, Peyzaj Mimarlığı Kongresi, 19-21 Ekim 2000, Peyzaj Mimarları Odası, 2000, Ankara.
- Broadbent, G., (1990), Emerging Concepts In Urban Space Design, Von Nostrand Reinhold, New York.
- Cezar, M., (1996), Türkler Ve Şehirleri- İslam Geleneğinden Günümüze Şehir Ve Yerel Yönetimler, V. Akyüz ve S. Ünlü (Derl.), İlke Yayınevi, İstanbul.
- Çelik, Z., (1996), 19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti-Değişen İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Çokar, A., (1994), Kent Mobilyaları-Çöp Kutuları İstanbul Fenerbahçe Bölgesinde Bir Değerlendirme Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çubuk, M., Yüksel, G., Karabey, H., (1978), “Yağılanmamış Kentsel Kamusal Dış Mekanlar”, Yapı Dergisi, 30.
- Çubuk, M., (1991), “Kentsel Tasarım Ve Kamu Alanları”, Kamu Mekanları Tasarımı Ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, 15-16 Mayıs 1989, MSÜ, İstanbul.
- Design Council, (1976), Street Furniture From Design Index, Design Council, London.
- Doğan, N., Erhan, İ., Toka, C., Uysal, G., (1986), Endüstri Ürünleri Tasarımındaki Kent Mobilyaları, YAE-Tübitak, Fotoğraf Klişe Laboratuvar Ve Ofset Tesisleri.
- Ege Mimarlık, (2000), Sayı 2, İzmir Mimarlar Odası Yayını.
- Erdem, N., (2001), “Çocuk Oyun Alanlarında Kullanılan Oyun Elemanları Üzerine Bir Araştırma”, 1. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, 9-10-11 Mayıs 2001, İstön, 2001, İstanbul.
- Erim, A., (1985), “Kentsel Çevrede Mobilya”, Şehir Mobilyaları Sempozyumu, İstanbul.

Eşkinat, Y., (1992), “Kent Planlama Ve Tasarım Arasında Gerekli Ara Ölçek: Kentsel Tasarım”, 2. Kentsel Tasarım Ve Uygulamalar Sempozyumu, İstanbul.

Evren, B., (1998), “Bir Meydanın Değişim Ve Dönüşümü – Karaköy Meydanı”, İstanbul Dergisi, Sayı 27, İstanbul.

Eyüp, A. Ç., (2003), Şehir Mobilyası Tasarımının Temel İlkeleri, Yüksek Lisans Tezi, MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.

Gage, M., (1975), Hard Landscape In Concrete, Architectural Press, London.

Geocarrefour revue de geographie de Lyon, (2001), L’espace Public, Vol. 76, No.1.

Gökgür, P., (2008), Kentsel Mekanda Kamusal Alanın Yeri, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

Gökgür, P., Ç., (2001), “Teknik Altyapı Ve Kentsel Hizmetlerde Kullanılan Donatı Ve Mobilyaların Bütünleşmesi İçin Bir Yöntem Önerisi”, 1. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, 9-10-11 Mayıs 2001, İston, 2001, İstanbul.

Gürel, S., (1970), Kent Planlamasına Giriş Ve Çevre Kavramı, Ankara.

Gürsu, H., (1988), Yerel Yönetim Ve Kentsel Çevrede Mekan Düzenlemesi Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.

Güzel, A., Sözen, M. F., (2003), “Tarih-Kent Ve Estetik Bağlamında Kent Mobilyaları: Antalya Kaleiçi Örneği”, 2. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, 24-27 Nisan 2003, İston, 2003, İstanbul.

Hacıhasanoğlu, I., (1991), Kent Mobilyaları, Teknografik Matbaacılık, İstanbul.

Holden, R., (1996), International Landscape Design, Laurence King, London.

İBB, (2005a), Özürlü Ve Trafik, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2005, İstanbul.

İBB, (2005b), Reklam, İlan ve Tanıtım Yönetmeliği, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2005, İstanbul.

İBB, (2005c), İstanbul Kentsel Bildirişim Tasarımı Projesi, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kentsel Tasarım Müdürlüğü, 2005, İstanbul.

İBB, (2006), İstanbul İmar Yönetmeliği, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı, 2006, İstanbul.

İstanbul Ansiklopedisi, (1993), “Beşiktaş İlçesi”, Ana Basım A.Ş. Yayını, Cilt:2, İstanbul.

Karaman, E., (2000), Kent Mobilyalarının Etkin Kullanım Alanı Olarak Parkların İncelenmesi, Maçka Demokrasi Parkı Ve Bakırköy-Samatya Sahil Parkı, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kostof, S., (2004), The City Assembled, Thames&Hudson, London.

- Krier, E., (1998), Urban Space, Academy Edition, London.
- Kuban, D., (1998), İstanbul Bir Kent Tarihi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Kuban, D., (1998), Kent Ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Küçükerman, Ö., (1989), "Endüstri Tasarımı ve Kent Mobilyaları", Kamu Mekanları Tasarımı Ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, 15-16 Mayıs 1989
- Little, M., (1984), Landscape Detailing, Architectural Press, Oxfordton.
- Minale, M., Booth, E., (2000), How To Design A Successful Petrol Station, Internos Book, London.
- Mukodo, N., (1989), Street Furniture, Bijutsu Shappin-Shi. Ltd., Tokyo.
- Mumford, L., (1961), The City In History, Pelicon Books, England.
- Neufert, E., (1982), Neufert-Yapı Tasarımı Temel Bilgileri (Çev., A. Erkan), Güven Yayıncılık,
- Onaygil, S., Güler, Ö., (2006), "Türkiye Şehir İçi Yol Aydınlatması Şartnamesindeki Yenilikler", 6. Ulusal Aydınlatma Kongresi, 23-24 Kasım 2006, İTÜ, 2006, İstanbul.
- Ortaylı, İ., (2002), Osmanlı Toplumunda Aile, Pan Yayınları, İstanbul.
- Oruçkaptan, A. İ., (2004), "Ankara Kızılay Çevresindeki Yaya Bölgelerinin İncelenmesi", Peyzaj Mimarlığı 2. Kongresi, 25-27 Kasım 2004, Peyzaj Mimarları Odası, 2004, İstanbul
- Özaydın, G., Erbil, D., Ulusay, B., (1991), "Kamu Mekanları Tasarımının Tamamlayıcısı Olarak, Bildirişim Ögeleri", Kamu Mekanları Tasarımı Ve Kent Mobilyaları Sempozyumu, 15-16 Mayıs 1989, MSÜ, İstanbul.
- Pamay, B., (1978), Park Bahçe Ve Peyzaj Mimarisi, İstanbul.
- Sitte, C., (1965), City Planning According To Artistic Principles, Phaidon Ed., London.
- Suher, H., (1997), "Taksim Meydanı Yeni Düzenleme Önerisi İçin Bir Görüş", Yapı Dergisi, Sayı.192, İstanbul.
- Tartan, H. A., (1992), Modül Kent Mobilyası Tasarımında Ürün Kimliği Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Toussaint, J., Y., Zimmermann, M., (2001), User, Observer, Programmer et fabriquer l'espace public, Presses Polytechniques et Universitaires Romandes, Lausanne.
- Türkoğlu, G., (1989), Vandalizm Ve Kent Mobilyası, Ankara.
- Walker, T., D., (1992), Site Design And Construction Detailing, Van Nostrand Reinhold, New York.

Yaylalı, S., (1998), Kent Mobilyaları Tasarımında Kullanılabilecek Kavramsal Bir Model, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yurttaş, A., (1994), İzmir Kent Örneğinde Estetik ve Fonksiyonel Amaçlı Bazı Donatı Elemanları Ve Bunlara İlişkin Uygulamaların Yeterlilikleri Üzerinde Araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yücel, G. F., (2006), “Kinetik Rüzgar Heykelleri”, Yapı Dergisi, 301:94-96.

Y.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Grubu, (1992), İstanbul Kentsel Tasarım Kılavuzu 2, İstanbul.

Zorlu, D., (1992), Suyun Rekreatif Yönden Önemi Ve Günümüzde Kullanım Şekilleri, Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Zülfikar, C., (1998), Kent Mobilyalarının Kullanım İlişkileri, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

INTERNET KAYNAKLARI

[1]www. bigglook.com

[2]www. aydinlatmadiregi.com

[3]www.tug.tubitak.gov.tr

[4]www.eudidtransit.org

[5]www. kgm.gov.tr

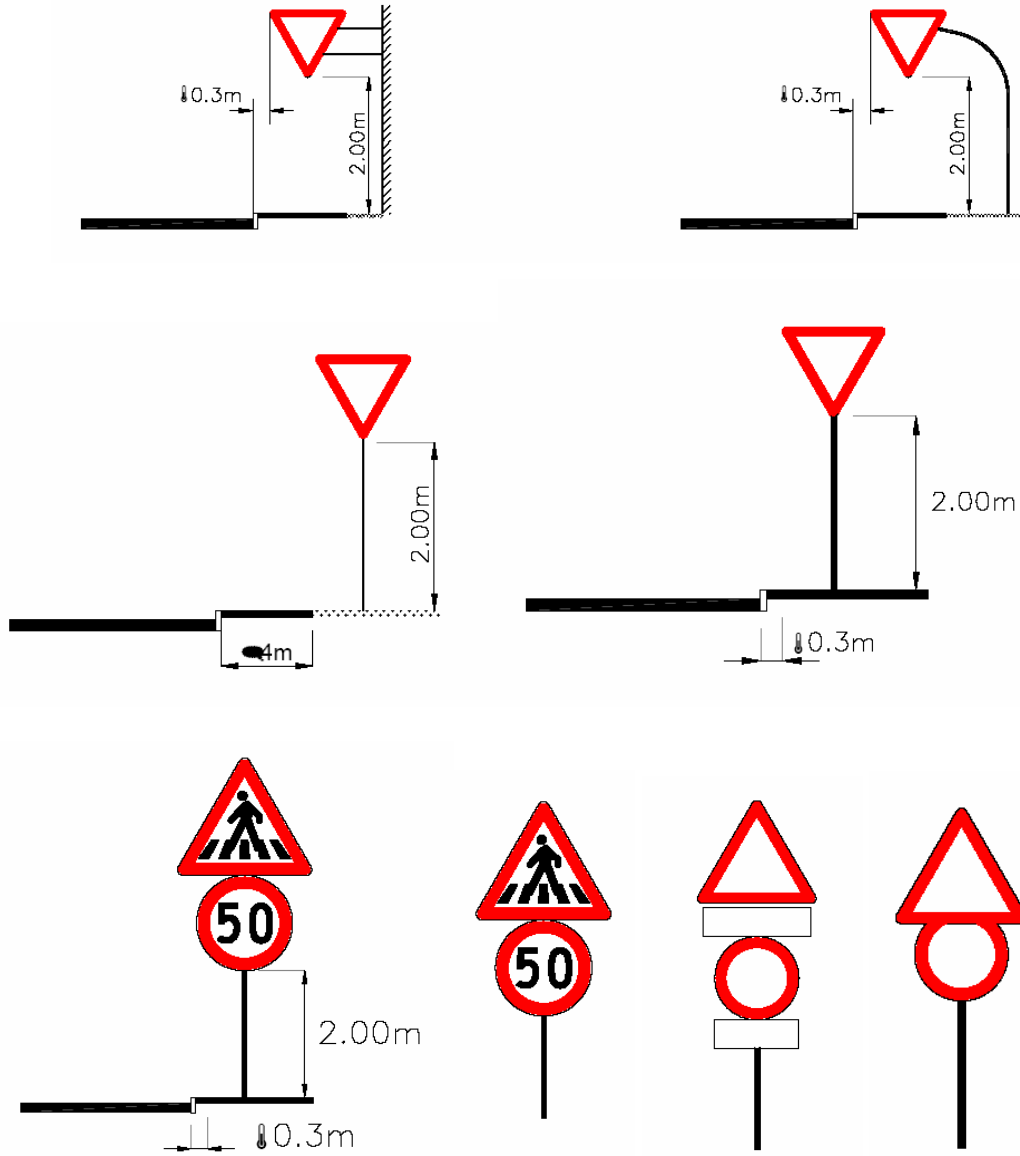
[6]www. iston.com.tr

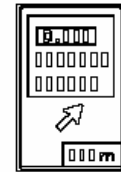
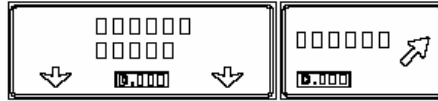
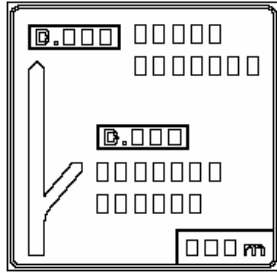
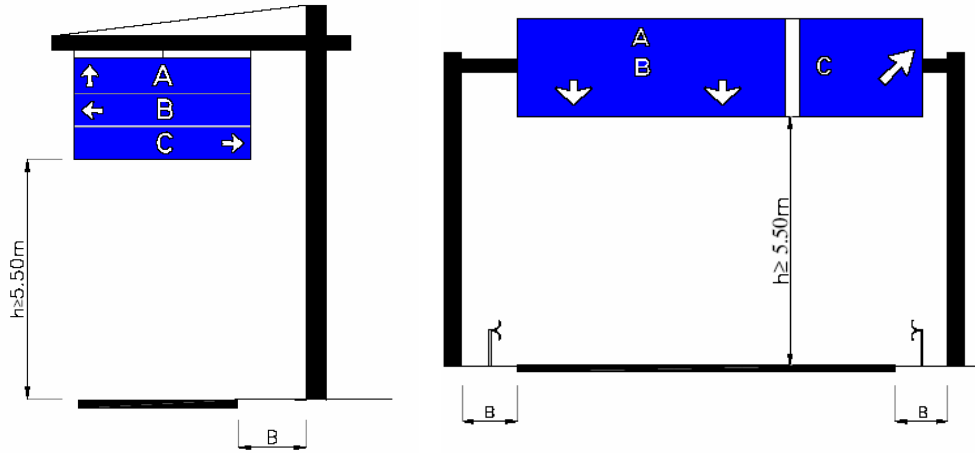
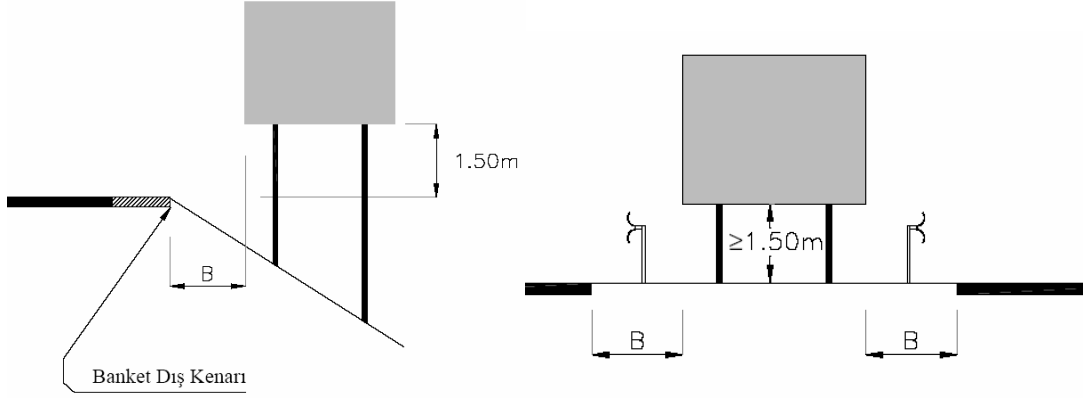
[7]www. wall.com.tr

[8]www. clearchannel.com.tr

EKLER

Ek 1 Trafik işaretleri ebatları

Maksimum Boyutlar:
Genişlik : 6 metre
Yükseklik: 8 metre

Yükseklik: 3 metre

Genişlik : 4 metre
Yükseklik: 4 metre

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 16.03.1982

Doğum yeri Samsun

Lise 1993-2000 Samsun Anadolu Lisesi

Lisans 2000-2004 Karadeniz Teknik Üniversitesi Müh.-Mim. Fak.
Mimarlık Bölümü

Yük. Lisans 2004-... Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimari Tasarım Anabilim Dalı

Çalıştığı Kurumlar

2005-... İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Kentsel Tasarım Müdürlüğü